

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Riikka Johansson

KOIVIKKOKUJAN TOIMINTAKESKUS ASIAKKAIDEN JA
HENKILÖKUNNAN ARVIOIMANA

Sosiaalialan koulutusohjelma
Erityisryhmien sosiaalipalvelujen suuntautumisvaihtoehto

2006

KOIVIKKOKUJAN TOIMINTAKESKUS ASIAKKAIDEN JA HENKILÖKUNNAN ARVIOIMANA

Johansson Riikka

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Sosiaalityön koulutusohjelma

Tammikuu 2007

YKL: 37.233

Sivumäärä 107

Työn ohjaaja: Virtalaine Matti, lehtori

Avainsanat: Toimintakeskukset, työtoiminta, päivätoiminta, erityispäivähoito, kehitysvammahuolto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia mitä Mynämäen Koivikkokujan toimintakeskuksen toiminta sisältää ja millaisissa puitteissa. Lisäksi tavoitteena oli valmistaa toimintakeskukselle esite, kalvosarja sekä asiakasrekisteri. Opinnäytetyö toteutettiin vuosina 2005 ja 2006.

Opinnäytetyön teoriaosassa käsiteltiin sosiaalialan laadun ja laatutyöskentelyn määrittelyä, kehittämistä, arviointia, asiakaslähtöisyyttä ja toimintakeskuksen toimintaa sekä sitä määritteleviä lakeja kirjallisuuteen pohjaten. Lisäksi selvitettiin aiemmat tutkimukset ja suunnitelmat kyseisen toimintakeskuksen kehittämisestä. Teoriaosioon koottiin myös esittely Koivikkokujan toimintakeskuksesta. Tieto kerättiin havainnoimalla, haastatteleamalla henkilökuntaa ja tutkimalla toimintakertomuksia, talon historiaa, pöytäkirjoja sekä arkistoja.

Opinnäytetyössä käsiteltiin myös toimintakeskuksen asiakkailta, omaisilta ja henkilökunnalta teetettyä tyytyväisyyskyselyä ja sen tuloksia sekä kehittämisehdotuksia. Tyytyväisyyskyselyn tekeminen sisältyi Mynämäen kunnan valtuuston vuoden 2006 tavoitteisiin, joten kehittämisehdotukset olisi tarkoitus käsitellä valtuuston kokouksessa. Kyselyn tulokset tullaan informoimaan myös asiakkaille, omaisille ja henkilökunnalle. Näin toivon mukaan saadaan aikaan keskustelua toimintakeskuksen laatu- ja kehittämistyön toimeenpanemiselle käytännössä.

Opinnäytetyö tuotti uutta tietoa ja näkemystä toimintakeskuksesta. Tilastot havainnoitsevat esimerkiksi asiakasmäärän muutoksia vuosien mittaan. Vastaavia tilastoja ei ollut ennen tehty toimintakeskuksessa. Myös paljon uusia kehittämisideoita ilmeni. Henkilökunnan ja asiakkaiden omaisineen on vaikea ymmärtää toistensa näkemyksiä ja tämä tulee varmasti aina tuomaan oman haasteensa alan työssä.

EVALUATION OF KOIVIKKOKUJA'S SHELTERED WORKSHOP BY CLIENTS AND PERSONNEL

Johansson Riikka
Satakunta Polytechnic
Social work's training programme
January 2007
PLC: 37.233
Number of pages: 107
Instructor: Virtalaine Matti, LicPolSc

Key words: Sheltered workshops, work activity, daytime activity, special daycare, evaluation, development, care of mentally disabled

The purpose of this thesis was to explore what includes Koivikkokuja's sheltered workshop's activities and in what kind of place. One of the targets was also to make a brochure, transparency set and a client register for Koivikkokuja's sheltered workshop. This research was realized in year 2005 and 2006.

In the theoretical part of the thesis has approached definition of social trade's quality and quality working, development, evaluation, customer orientation, activity in sheltered workshop and the laws defining it. In addition former surveys of Koivikkokuja's sheltered workshop have cleared up. Also the introduction of Koivikkokuja's sheltered workshop is in the theoretical part. Information has collected by observing, interviewing personnel and investigating annual reports, the history of sheltered workshop, memos and archives.

This thesis considers also satisfaction inquiry made by Koivikkokuja's sheltered workshop's customers, their family and personnel, results of it and developing suggestions. The realization of satisfaction inquiry is one of the targets for Mynämäki commune's council, so development propositions from this survey will be handled in the meeting of commune's council. The results of this inquiry will be informed also for clients, relatives and personnel. Hopefully this will bring conversation about implementing quality and developing work in sheltered workshop in practise.

The survey brought new information and view of sheltered workshop. Statistics of this survey shows e.g. changes in customer structure and in customer quantities during years. Equivalent statistics have never made before. Also a lot of new propositions for developing sheltered workshop were found. Personnel's and customers' with their relatives are difficult to understand each others way of thinking, this will certainly always bring challenge for social trade work.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO

2 TOIMINTAKESKUS VAMMAISTEN TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINNAN

JÄRJESTÄJÄNÄ.....	8
2.1 Mikä ihmeen toimintakeskus?	8
2.2 Päivätoiminta vaikeavammaisille henkilöille	9
2.3 Työtoiminta; työtä ja toimintaa	10
2.3.1 Kuntouttava työtoiminta pitkäaikaistyöttömille.....	12
2.4 Avotyötoiminta, tie avoimille työmarkkinoille	12
2.5 Erityisoppilaiden iltapäiväkerho	13

3 KOIVIKKOKUJAN TOIMINTAKESKUKSEN ASIAKKAAT..... 15

3.1 Asiakasmäärä	15
3.2 Ikäjakaumat	16
3.3 Diagnoosit	17
3.4 Asumismuoto	18
3.5 Toimintakyky	19

4 LAADUN JA LAATUTYÖSKENTELYN MÄÄRITTELYÄ20

4.1 Laatu, subjektiivinen käsite.....	20
4.2 Asiakkaan osallistuminen laadunkehittämiseen.....	21

5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET23

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....23

6.1 Tutkimustehtävä ja –ongelmat.....	23
6.2 Tutkimusaineisto ja –menetelmät.....	24
6.2.1 Tutkimusaineiston keruu.....	24
6.2.2 Tutkimusmenetelmä.....	26

7 VASTAUSTEN JÄSENTELY JA ANALYSOINTI SEKÄ

KEHITTÄMISEHDOTUKSET	26
7.1 Taustatiedot kyselyn vastaajista	27
7.1.1 Kyselylomakkeen täyttäjät.....	27
7.1.2 Kyselyyn vastanneiden määrä.....	28
7.1.3 Tyytyväisyys asiakkaan paikkaan toimintakeskuksessa (päivätoimintaan, työtoimintaan tai iltapäiväkerhoon).....	29
7.1.4 Asiakkaiden käyntipäivien määrät toimintakeskuksessa.....	31
7.2 Toimintakeskuksen toiminta-ajatukset ja tavoitteet.....	32
7.2.1 Tietoisuus toimintakeskuksen toiminta-ajatuksista ja / tai tavoitteista.....	34
7.2.2 Toiminnan tavoitteiden tärkeys vastaajien mielestä.....	35
7.2.3 Yksilöllisten suunnitelmien ja välitavoitteiden tekeminen asiakkaille.....	38
7.2.4 Yhteistyö asiakkaiden kanssa suunnitelmien tekemisessä.....	39
7.2.5 Säännöllinen yksilöllisten suunnitelmien päivitys.....	39
7.3 Toimintakeskuksen toiminta	40
7.3.1 Päivittäiset taidot.....	40
7.3.2 Päivätoiminnan tuokiot.....	44
7.3.3 Työtoiminnan työt.....	47
7.3.4 Iltapäiväkerhon tuokiot.....	49
7.3.5 Avotyö.....	51
7.3.6 Retket.....	54
7.4 Toimintakeskuksen toimintaympäristön ja välineiden asianmukaisuus	55
7.4.1 Sijainti	56
7.4.2 Piha	56
7.4.3 Valaistus	56
7.4.4 Sisätilat, välineet, laitteet, tarvikkeet.....	57
7.5 Hoito ja huolenpito.....	61
7.6 Kommunikointi	66
7.6.1 Kommunikaatiomenetelmät	67
7.6.2 Ymmärretyksi tuleminen.....	67
7.7 Ruokailut.....	69
7.7.1 Ateriat	69
7.7.2 Tieto aterioista	70

7. 7. 3 Hyvän ruokalakäyttäytymisen opettaminen toimintakeskuksessa.....	72
7. 7. 4 Toiveet erikoisruokavalioista tai ruoka-annosten koosta	73
7. 7. 5 Mielipiteet ja toiveet ruokailun tai ruuan suhteen.....	74
7. 8 Toimintakeskuksen maksut.....	75
7. 8. 1 Palvelumaksut	76
7. 8. 2 Työosuusraha.....	77
7. 9 Arviot toimintakeskuksen henkilökunnasta	79
7.9.1 Mielipiteet henkilökunnan riittävydestä.....	80
7. 9. 2 Henkilökunnan asiantuntevuus.....	81
7. 9. 3 Henkilökunnan luotettavuus.....	83
7.9.4 Sijaisten saatavuus tarvittaessa	84
7. 9. 5 Toimintakeskuksen aukioloajat.....	86
7. 9. 6 Työskentely henkilökunnan kanssa.....	86
7. 10 Yhteistyön sujuvuus	87
7.10.1 Yhteistyö eri tahojen kanssa.....	87
7.10.2 Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet toimintaan.....	89
7.10.3 Henkilökunnalta kanssa yhteistyön tekemisen helppous.....	91
7.10.4 Tapaamiset henkilökunnan kanssa.....	92
7.10.5 Tapahtumat ja tilaisuudet asiakkaiden omaisille.....	93
7. 10. 6 Tietojen välittyminen.....	94
7.11 Palaute.....	95
7.11.1 Toimintakeskuksessa viihtyminen	95
7. 11. 2 Ryhmän koko	96
7. 11. 3 Muuta kommentoitavaa	97
7.11.4 Omat kehittämis ehdotukseni	98
8 POHDINTA	99
8.1 Tavoitteiden toteutuminen	99
8.2. Pohdintaosuus	100
8.3 Jatkoselvitysaiheita ja ideoita	
LOPUKSI.....	103
LÄHTEET.....	105
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli saada selville Mynämäen kunnassa sijaitsevan vammaisille ja mielenterveyskuntoutujille tarkoitetun Koivikkokujan toimintakeskuksen asiakkaiden ja heidän omaistensa arviot toimintakeskuksesta ja sen toiminnasta. Tarkoituksena oli myös kartoittaa henkilökunnan näkemyksiä toiminnasta ja tekemästään työstä toimintakeskuksessa.

Koivikkokujalle tehtävä asiakaspalautekysely kuului myös Mynämäen kunnanvaltuuston tavoitteisiin vuodelle 2006, joten se toteutuu samalla. Itselleni oli tärkeää, että työlle oli tilausta ja tarvetta. Opinnäytetyöni on tärkeä ja hyödyllinen, se motivoi.

Tavoitteena oli myös selvittää mitä ylipäättään toimintakeskuksen palvelut sisältävät ja millä lailla sekä missä niitä toteutetaan. Tähän keräsin tiedot henkilökuntaa haastatteleamalla ja havainnoimalla itse. Opinnäytetyön tekemisen aikana tavoitteeksi muodostui myös esitteen, asiakasrekisterin ja kalvosarjan tekeminen toimintakeskukselle, koska ne puuttuivat kokonaan.

Olin opinnäytetyön tekovaiheessa itse toimintakeskuksessa töissä ja tutkimustyön teko sujui luontevasti työn ohessa. Itseäni myös kiinnosti toiminnan kehittämistyö ja halusin jättää jotakin hyödyllistä jälkeeni työsuhteen päättyessä. Minusta oli myös tärkeää ja mielenkiintoista kysyä sekä asiakkaiden, omaisten sekä henkilökunnan mielipiteitä. Välillä tuntuu, että keskustelua käydään vain omaisten ja henkilökunnan välillä, kumpikin taho on varmasti asiantuntija, mutta jotta yhteistyö sujuisi asiakkaan parhaaksi, pitäisi kaikkien osapuolten mielipiteitä kuunnella ja tehdä yhdessä ratkaisut ja tavoitteet sopiville toimintatavoille.

Tein kyselylomakkeet asiakkaille, omaisille sekä henkilökunnalle. Lisäksi haastattelin henkilökuntaa ja tutkin talon historiaa sekä arkistoja. Keräsin teoriatietoa, kokosin yhteen vastauksia ja kehittämisehdotuksia. Opinnäytetyö valmistui kappale kappaleelta hitaasti mutta varmasti reilun vuoden aikana. Työ vei paljon voimia, mutta antoi vielä enemmän, niin minulle, kuin toivottavasi työssä mukana olleille sekä lukijoille.

2 TOIMINTAKESKUKSET VAMMAISTEN TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINNAN JÄRJESTÄJÄNÄ

2.1. Mikä ihmeen toimintakeskus?

Sosiaalihuoltolain (1982) 13 §:n mukaisesti kunnan on huolehdittava mm. sosiaalipalveluiden järjestämisestä myös vammaisille ja vajaakuntoisille asukkailleen. Lisäksi laki määrää kunnan huolehtimaan mm. lasten ja nuorten huollosta, lasten päivähoidosta, kehitysvammaisten erityishuollosta ja vammaispalveluista, päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta sekä muista sosiaalipalveluista sen mukaan kun niistä on erikseen säädetty.

Lain kehitysvammaisten erityishuollosta (1977) 2 §:n mukaan erityishuoltoon kuuluvia palveluja ovat mm. tarpeellinen ohjaus, kuntoutus sekä toiminnallinen valmennus, työtoiminnan järjestäminen tai muu erityishuollon toteuttamiseksi tarpeellinen toiminta, yksilöllinen hoito ja muu huolenpito, henkilön läheisen ihmisen ohjaus ja neuvonta. 35 §:n mukaan erityishuollon tarpeessa olevalle on myös pyrittävä järjestämään työhön valmennusta, työtoimintaa sekä muuta virikkeitä antavaa toimintaa.

Työtoimintaa tai päivätoimintaa lähinnä vammaisille henkilöille voidaan järjestää *työ- ja toimintakeskuksissa*. Toimintakeskuksia ylläpitävät kunnat ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät. Myös joillakin järjestöillä ja uskonnollisilla yhteisöillä on työkeskuksia. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan yksiköiden ylläpitäjätahoista vuonna 2001 merkittävin oli kunta 61,6 %:n osuudella. Kuntayhtymien yksiköitä oli 31,3 % ja yhdistysten 4,1 % kaikista. (Hyvärinen toim. 2003.)

Kaikkiaan työ- ja päivätoimintakeskuksia on Suomessa noin 350. Niiden toimintaan osallistuu lähes 11500 kehitysvammaista. Heistä hieman alle 3000 osallistuu päivätoimintaan ja yli 8000 työtoimintaan. (Malm, Matero, Repo & Talvela 2004, 383.) Työ- ja päivätoiminnassa mukana olevat ihmiset ovat asiakkaita, eivät työntekijöitä. He ovat huoltosuhteessa ja saavat eläkettä.

Mynämäen kunnassa sijaitseva Koivikkokujan toimintakeskus on tällä hetkellä (syksy 2006) 30-paikkainen ja siellä järjestetään päivätoimintaa, erityisoppilaiden iltapäivähoitoa ja työtoimintaa eri vammaisryhmille, kehitysvammaisille ja mielenterveyskuntoutujille. Mynämäki on 30 kilometrin etäisyydellä Turusta valtatie 8:n varressa. (Mynämäen kunnan kotisivu.)

Toimintakeskuksen ylläpitäjä on Mynämäen kunta. Toiminta on kunnanvaltuuston ja -hallituksen alaista. Toiminnallisesti se kuuluu sosiaalitoimen vastuualueeseen ja hallinnollisesti perusturvalautakunnan alaisuuteen.

2.2 Päivätoiminta vaikeavammaisille henkilöille

Päivätoimintaa on määritellyt 1.1.2007 lähtien vammaishuoltolaki (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 1987). Tähän asti vammaisten päivätoimintaa ei ollut mainittu erikseen missään laissa. Vammaishuoltolain 8 b §:n mukaan *vammaisten henkilöiden päivätoimintaa* on kodin ulkopuolella järjestettyä itsenäisessä elämässä selviytymistä tukevaa ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävää toimintaa. Päivätoiminnan asiakas on vaikeavammaisen, työkyvytön henkilö, jolla vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihuoltolain määrittelemään työtoimintaan ja jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Päivätoiminnan tarkoituksena on rytmittää arkea ja ylläpitää toimintakykyä. Henkilö voi olla mukana päivätoiminnassa omien tarpeidensa mukaan. Osa voi käydä toiminnassa viitenä päivänä viikossa ja osa harvemmin.

Päivätoiminta tarjoaa kehitysvammaisille mielekästä tekemistä sekä mahdollisuutta harjoitella arkiaskareita ja työntekoa. Painopiste on kuntouttavassa toiminnassa. Päivätoiminnasta ei yleensä makseta asiakkaille ”palkkaa”, jota kutsutaan usein työosuusrahaksi. Toimintaan kuuluu esimerkiksi kommunikaation ja itseilmaisun harjoittelua, arkielämässä tarvittavien taitojen opetteluja ja virikkeellisen elämän tukemista. (Malm ym.

2004, 383.)

Mynämäen Koivikkokujan toimintakeskuksen päivätoiminta on tarkoitettu vaikeammin vammaisille, jotka tarvitsevat enemmän tukea eivätkä kykene työtoiminnan töihin. Päivätoiminnan asiakkaat ovat oppivelvollisuutensa suorittaneita ja heitä on tällä hetkellä (syksy -06) kirjoilla 11 henkilöä, joista kaikki eivät tosin ole läsnä samana päivänä eivätkä päivittäin. Kaksi käy päivätoiminnassa vain puoli päivää, yksi asiakkaista taas toimii fyysisesti työtoiminnan tiloissa. Ryhmässä toimii kaksi ohjaajaa ja yksi puolipäiväinen avustaja. Päivät rakentuvat mahdollisimman paljon jokaisen asiakkaan yksilölliset tarpeet ja tavoitteet huomioon ottaen. Opetellaan ja ylläpidetään jo opittuja päivittäisiä taitoja mahdollisimman itsenäisesti, ryhmässä toimimista ja vuorovaikutusta sekä yleisiä käyttäytymissääntöjä. Monella on kommunikointivaikeuksia, joten apuna käytetään kuvia, viittomia ja esineitä.

2.3 Työtoiminta; työtä ja toimintaa

Sosiaalihuoltolain (1982) 17 §:ssä *vammaisten henkilöiden työtoiminta* on määritelty erikseen sosiaalipalveluiksi (lisätty lakiin 1.2. 2002). Lain 27 §:n mukaan vammaisten henkilöiden työtoiminnalla tarkoitetaan toimintakyvyn ylläpitämistä ja sitä edistävää toimintaa. Työtoimintaa järjestetään työkyvyttömille henkilöille, joilla vammaisuudesta johtuen ei ole edellytyksiä osallistua työllistymistä tukevaan toimintaan ja joiden toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Työtoiminnaksi kutsutaan työtä, jota tehdään useimmiten työkeskuksessa tai toimintakeskuksessa. Työntekijä on huoltosuhteessa toimintakeskukseen. Huoltosuhte tarkoittaa, ettei työtoiminnassa noudateta työlainsäädäntöä. (Vernerinet, Työtoiminta. 2006)

Työtoiminnalla tarkoitetaan kuntouttavaa, työkykyä ja sosiaalisia valmiuksia parantavaa työntekoa, josta maksettava korvaus on työosuusraha. Työtoiminta jaetaan kehitysvammaisten, mielenterveyskuntoutujien ja sosiaalihuollon työtoimintaan kohderyhmän mukaisesti. (Ylipaavalniemi 2001.)

Mielenterveyslaissa (1990) ei ole erikseen mainintaa mielenterveyskuntoutujien työtoi-

minnasta, vaikka heitä työskenteleekin toimintakeskuksissa. 1 §:n mukaan mielenterveytyöhön kuuluvat mielisairauksia ja muita mielenterveydenhäiriöitä poteville henkilöille heidän lääketieteellisin perustein arvioitavan sairautensa tai häiriönsä vuoksi annettavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut (mielenterveyspalvelut). Lain 4-5 § velvoittavat kunnan tai kuntainliiton järjestämään mielenterveyspalvelut alueellaan tarpeita vastaavaksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi.

Vammaisten työtoiminta on pääosin päivähuoltoa, jossa pyritään soveltamaan mahdollisuuksien mukaan oikean työpaikan toimintatapoja (Hyvärinen toim. 2003). Työtoiminta on luonteeltaan enemmän kuntouttavaa kun tuottavaa. Asiakkaat työskentelevät jakamisensa ja kykyjensä mukaan (Malm ym. 2004, 383).

Työtoimintaa on hyvin monenlaista. Useissa työkeskuksissa on osastoja, joissa työntekijät tekevät vaihetyötä. Vaihetyö on useimmiten kokoonpanotyötä, pakkaamista tai postitusta. Osassa työkeskuksista on erikoistuneita osastoja, kuten kudontaa. Tuotteita pyritään myymään ulkopuolisille. Suomessa on myös joitakin työkeskuksia, joilla on omaa liiketoimintaa. Monet työkeskukset tekevät alihankintatöitä myös yrityksissä eivätkä enää tuo töitä työkeskuksiin. (Vernerinet, Työtoiminta 2006.)

Työtoiminnan ohella toimintakeskusten työpäivään voi kuulua liikuntaa tai keskusteluhetkiä tärkeistä asioista. Joissakin työkeskuksissa toimitetaan lehteä. Useissa työkeskuksissa järjestetään työpaikkakokouksia, joissa päätetään yhteisistä asioista. (Vernerinet, Työtoiminta 2006.)

Työaika määräytyy kunkin työssäkäyvän henkilön omien tarpeiden ja tilanteen mukaan. Osa henkilöistä tekee viisipäiväistä viikkoa ja osa lyhennettyä työpäivää tai lyhennettyä työaikaa. Joskus työaikaan vaikuttaa myös kuntien taloustilanne. (Vernerinet, Työtoiminta 2006.)

Koivikkokujan toimintakeskuksen työtoiminta on toimintaa, joka on tarkoitettu työikäisille vammaisille ja mielenterveyskuntoutujille jotka eivät syystä tai toisesta kykene ns. normaalityöhön. Siellä on kirjoilla 16 asiakasta (syksy -06), jotka eivät käy kaikki päivittäin. 9 heistä käy avotöissä toimintakeskuksen ulkopuolella joko osan viikosta tai joka päivä (tästä enemmän jäljempänä). Työtoiminnassa toimii 1 ohjaaja. Toimintakeskuksessa arkielämän taitojen ohella työntekijöitä totutetaan työelämän tapoihin ja sääntöihin. Siellä annetaan myös hyvät valmiudet toimia erilaisissa työtehtävissä sekä tue-

taan ammatillisen koulutuksen saaneita ylläpitämään hankkimiaan tietoja ja taitoja. Tavoite olisi, että mahdollisimman moni pääsisi pois työkeskuksesta avoimille työmarkkinoille avotöihin tai tuettuun työhön.

2.3.1 Kuntouttava työtoiminta pitkäaikaistyöttömille

Kuntouttava työtoiminta on kuntien (järjestämisvelvollisuus) ja työvoimaviranomaisten yhteistyössä toteuttama henkilön kuntoutusta, työllistymistä ja elämänhallintaan edistävä viimesijainen aktivointitoimenpide. Kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu lähinnä pitkään työttöminä olleille henkilöille, joiden pääasiallinen toimeentulo on pitkään ollut markkinatuki ja/tai toimeentulotuki. Henkilöiden työllistyminen muiden toimien kautta on ollut heikkoa. Jos henkilö saa työkyvyttömyyseläkettä, hänen ei ole mahdollisuus saada työvoimahallinnon palveluja. (Vernerinet, Päivätoimintaan ja työhön liittyviä käsitteitä 2006.)

Koivikkokujan toimintakeskuksen työtoiminnassa kaksi asiakasta tällä hetkellä (2006) on kuntouttavan työtoiminnan piirissä. He tekevät samoja tehtäviä kun muutkin asiakkaat työtoiminnassa.

2.4 Avotyötoiminta, tie avoimille työmarkkinoille

Avotyötoiminnalla ja tuetulla työtoiminnalla tarkoitetaan työtä, jota tehdään tavallisella työpaikalla työkeskusten ulkopuolella. Avotyöstä olisi tavoitteena päästä tuettuun työllistymiseen, jossa solmitaan normaali työsopimus työnantajan kanssa. Tukijärjestelyistä huolehtivat työvalmentajat. (Kehitysvammahuollon tietopankki, Avotyötoiminta 2004.)

Työntekijä on huoltosuhteessa työ- tai toimintakeskukseen. Työnantaja maksaa useimmiten korvauksen työkeskukselle (Vernerinet, Avotyötoiminta 2006). Työstä maksetaan työntekijälle työosuusrahaa. Sen maksaa toimintakeskus. Työosuusrahan määrää ei ole määritelty laissa (paitsi veroton enimmäismäärä tuloverolaissa). Työosuusrahan määrä perustuu työkeskuksen ja työkeskusta ylläpitävän organisaation harkintaan. (Vernerinet, Avotyötoiminta 2006.)

Työaika sovitaan työnantajan, työkeskuksen henkilökunnan ja työntekijän kesken. Työ-

aika määräytyy useimmiten työntekijän voimavarojen ja työnantajan tarpeen mukaan. Työntekijä voi olla osan viikosta töissä avotyöpaikalla ja osan toimintakeskuksessa. (Vernerinet, Avotyötoiminta 2006.)

Avotyöntekijällä on oikeus saada ilmainen kuljetus työpaikalleen. Työpaikkaruokailusta hän maksaa kuten kaikki muutkin työntekijät. Lomat sovitaan erikseen. (Vernerinet, Avotyötoiminta 2006.)

Koivikkokujan toimintakeskuksessa avotyö on tarkoitettu Mynämäkeläisille vammaisille henkilöille ja mielenterveyskuntoutujille. Asiakkaat ovat joko kuntoutustuella tai eläkkeellä olevia henkilöitä, joilla osalla on ammatillinen koulutus ja alansa työkokemusta. Avotyön järjestää Mynämäen kunnan sosiaalitoimen vammaishuolto, josta vastaa vammaishuollon vastaava ohjaaja. Kunta maksaa avotyöntekijän avotyökorvauksen sekä tapaturmavakuutuksen. Työnantajalta peritään sopimuksen mukainen korvaus, joka neuvotellaan yksilöllisesti työajan ja työtehtävien mukaan.

2.5 Erityisoppilaiden iltapäiväkerho

Perusopetuslakiin (1998) on lisätty uusi 8 a luku, joka käsittelee aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämistä. Uudistetut säädökset tulivat voimaan 1.8.2004 (Mm. Sivula, Cp-liitto). Uudistuksen tarkoituksena on edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä vähentää yksinäistä aikaa, jonka pienet lapset viettävät koulun jälkeen ilman aikuisen läsnäoloa sekä helpottaa perheen ja työelämän yhteensovittamista. (HE 57/2003, 13.)

Iltapäivähoitoa järjestetään kehitysvammaisille lapsille kehitysvammalain mukaisena erityishuoltona. Erityishuoltoon kuuluvia palveluksia ovat muun muassa yksilöllinen hoito ja muu huolenpito sekä muu vastaava erityishuollon toteuttamiseksi tarpeellinen toiminta. (Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 2 § 1977.)

Kunta voi järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa taikka hankkia palvelut muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta (Perusopetuslaki, 8 a luku, 48 b §. 2003). Perusopetuslain mukaan toimintaa tulee tarjota 570 tuntia koulun työvuoden aikana ja sitä voidaan järjestää arkipäivisin pääsääntöisesti kello 7.00–17.00 välisenä aikana. Useilla paikkakunnilla toimintaa järjestetään keski-

määrin viisi tuntia päivässä kello 12.00–17.00. (Eerola, Nuori Suomi 2004, 10.)

Erityisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan aamu- ja iltapäivätoiminnan lähtökohtana ovat toiminnan yleiset tavoitteet ja sisällöt. Lisäksi toiminnassa tulee ottaa huomioon oppilaan yksilölliset tarpeet. Toiminnan tulee tukea itsetunnon ja omatoimisuuden kehitystä, sosiaalista kasvua sekä itsenäistymistä oppilaan omien edellytysten mukaisesti. Oppilasta tulee kannustaa aloitteellisuuteen ja aktiivisuuteen. Erityisoppilaalle onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä myönteisen kasvun tukemiseksi. Aamu- ja iltapäivätoiminta tarjoaa vastapainoa ja tukea koulutyölle sekä mahdollisuuden lepoon ja virkistykseen. (Opetushallitus, Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet 2004, 10.)

Erityisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestelyt voidaan toteuttaa muun aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteydessä. Erityisoppilaiden toiminta voidaan järjestää omissa ryhmissä, jos heidän erityistarpeensa sitä edellyttävät. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa otetaan huomioon erityisoppilaan ikä ja kehitysvaihe. Tilojen, välineiden ja muiden toimintaedellytysten turvallisuuteen, terveellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen tulee kiinnittää huomiota. (Opetushallitus, Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet 2004, 10.)

Huoltajien kanssa sovitaan, miten erityisoppilaan kasvuun ja kehitykseen liittyvät tavoitteet otetaan huomioon aamu- ja iltapäivätoiminnassa (Opetushallitus, Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet 2004, 10).

Koivikkokujan toimintakeskuksen erityisoppilaiden iltapäiväkerhon paikkalukua ei ole määritelty, mutta tällä hetkellä (lokakuu 2006) ryhmään kuuluu kolme lasta. Parhaimmillaan ryhmässä on ollut kuusi lasta. Henkilökuntaan kuuluu kaksi puolipäiväistä avustajaa. Hoito tapahtuu arkisin lasten koulupäivän jälkeen, mutta lomilla kokopäiväisesti sovitusti.

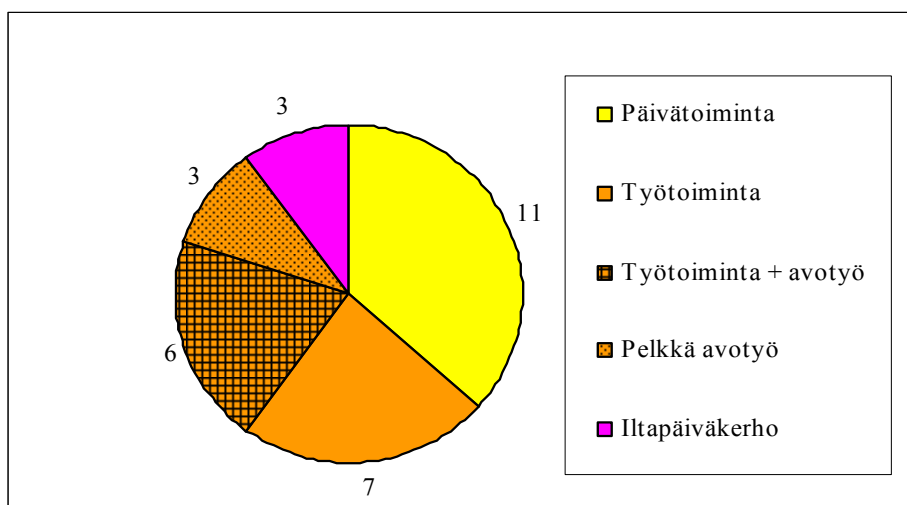
3 KOIVIKKOKUJAN TOIMINTAKESKUKSEN ASIAKKAAT

Asiakaslain (laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000) 1 §:n mukaan *asiakas* on sosiaalihuoltoa hakeva tai käyttävä henkilö.

3.1 Asiakasmäärä

Asiakasmäärästä riippuu monet asiat toimintakeskuksessa kuten toiminnan laatu, henkilökunnan määrän sopivuus, tilojen toimivuus sekä rahoituspolitiikka. Tämän takia on hyvä tarkastella minkälaisesta asiakasmäärästä on kyse.

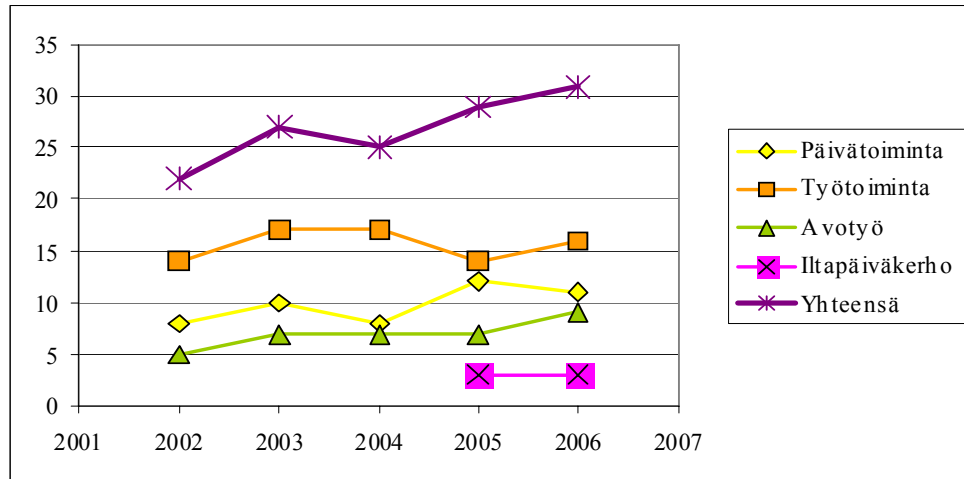
Nyt (lokakuu 2006) toimintakeskuksessa on kirjoilla 30 asiakasta, jotka jakautuvat seuraavasti: päivätoiminnassa 11 asiakasta, työtoiminnassa 16 asiakasta ja erityislasten iltapäiväkehossa 3 asiakasta (kuvio 1). Työtoiminnasta yhteensä yli puolet asiakkaista (9) käy avotöissä, joista kolme joka päivä. Muut käyvät osan viikosta työtoiminnassa.

KUVIO 1 . Asiakkaiden jakautuminen toimintakeskuksen yksiköihin

Asiakasmäärä on vaihdellut todella paljon opinnäytetyön teon aikana. Vielä kuukausi aiemmin (syyskuu 2006) iltapäiväkerhossa oli 6 lasta, mutta kolme heistä joutui siirtymään oman kunnan palvelujen piiriin. Vuoden 2006 alussa asiakasmäärä oli vain 26. Kuten kuvioista 2 voi nähdä, vuodesta 2004 asiakasmäärä on kasvanut, vaikka poismuuttamisia ja menehtymisiä on tapahtunut. On ilahduttavaa huomata, että avotyöntekijöiden

määrä ei ole missään vaiheessa laskenut. Myös iltapäiväkerhon asiakasmäärä on pysynyt samana ja osan vuodesta 2006 nousutkin, tämä ei näy tosin kaaviossa. Päivätoiminnan asiakasmäärä laski yhdellä viime vuonna, vaikka uusia asiakkaitakin on tullut kolme viime vuosina.

KUVIO 2. Toimintakeskuksen asiakasmäärät vuosina 2002 - 2006

Valtaosa (74 %) asiakkaista ovat Mynämäkeläisiä; 9 asiakasta on ulkopaikkakuntalaisia.

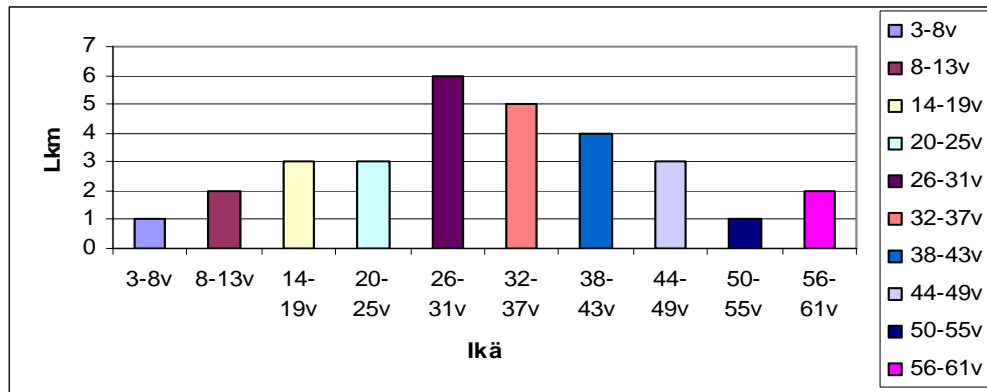
Muista kunnista palveluja ostaa: Ikaalinen, Lemu, Rusko, Mietoinen ja Vehmaa.

Sosiaalihuoltolain (1982) 15 §:n mukaan olosuhteiden vaatiessa kunnan on huolehdittava sosiaalipalveluiden järjestämisestä muullekin kunnassa oleskelevälle henkilölle kuin kunnan asukkaalle.

3.2 Ikäjakaumat

Asiakkaiden iät vaikuttavat myös laadukkaan, yksilöllisen ja monipuolisen toiminnan järjestämiseen sekä hoidollisuuteen.

Suomen toimintakeskuksissa asiakkaiden keski-ikä on 40 vuotta (Malm ym, 2004, 383). Koivikkokujan toimintakeskuksessa on eniten 26 - 31-vuotiaita. Ikähaarukka on koko talossa melko suuri; 8 - 58 vuotta. (kuvio 3) Tämä tuo oman haasteensa talon toimintaa ja tiloja suunniteltaessa.

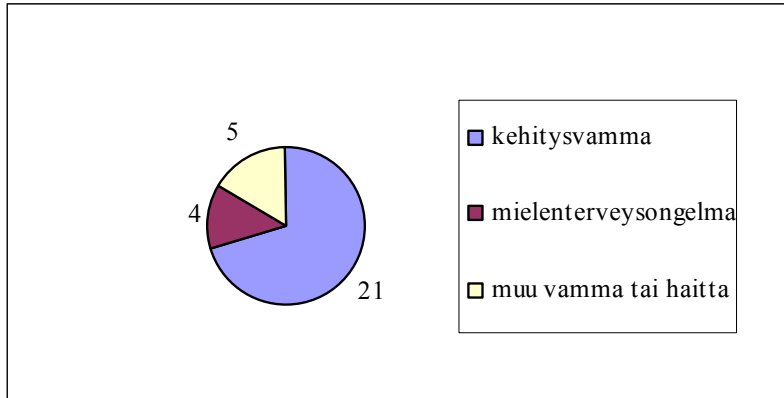
KUVIO 3. Koivikkokujan toimintakeskuksen asiakkaiden ikäjakauma

Päivätoiminnassa ikähaarukka on myös aika laaja; 16 – 58 -vuotta. Tämä tarkoittaa asiakkaiden kohdalla monenlaisia tarpeita ja kiinnostuksen kohteita. Sukupolvien välinen kuilu saattaa aiheuttaa hankaluuksia ryhmässä. Työtoiminnassa olevat asiakkaat ovat 18- 48-vuotiaita. Aikamoinen ikäero on heilläkin. Iltapäiväkerhossa ikäjakauma taas on 8- 11 vuotta. Heillä on siis melko hyvin toisilleen ikäistään seuraa

3.3 Diagnoosit

Erityinen haaste sosiaali- ja terveydenhuollon asiakaslähtöisyydelle on ihmisten erilaisuus (Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallintaa 2000-luvulle, 12). Asiakkaiden diagnoosit tekevät asiakaskunnasta todella värikästä. Jotkut asiakkaista tarvitsevat enemmän apua kuin muut ja tämä taas vaikuttaa henkilökunnan toimintaan. Toiminnan laatu voi myös kärsiä jos porukassa on joku, joka ei sopeudu toimintakeskuksen asiakkaaksi esimerkiksi liiallisen väkivaltaisuuden takia,

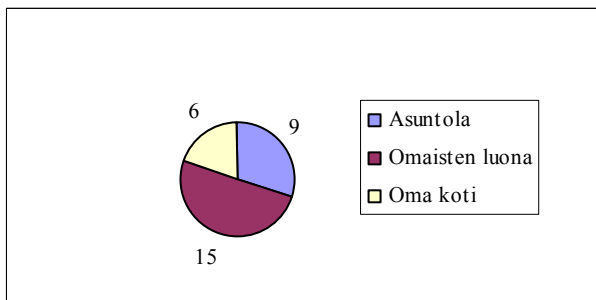
Koivikkokujan toimintakeskuksessa pääsääntöisin syy (70 %) vajaakuntoisuuteen on jonkinasteinen kehitysvamma (kuvio 4). Muu vamma tai haitta on 17 %:lla asiakkaista; heillä on jokin muu vamma kuin kehitysvamma, kehitysviivästymä, alkoholiongelmia, pitkäaikaistyöttömyys tai muu haitta. Mielenterveyskuntoutujia on 13 % asiakkaista.

KUVIO 4. Toimintakeskuksen asiakkaiden diagnoosit

Monet asiakkaista ovat monivammaisia, joten heillä on useampi diagnoosi. Usealla asiakkaalla on lisäksi epilepsia, autismi taikka autistisia piirteitä, oppimisvaikeuksia, ylivilkkautta, näkö- tai kuulovamma, liikuntavamma taikka monenlaisia sopeutumis- ja käytöshäiriöitä. Myös monella kehitysvammaisella on mielenterveysongelmia.

3.4 Asumismuoto

KUVIO 5. Toimintakeskuksen asiakkaiden asumismuodot

Asiakkaat viettävät vapaa-aikansa kotonaan. Tämä vaikuttaa myös heidän käyttäytymiseensä toimintakeskuksessa. Myös omaiset voivat vaikuttaa toimintaan näkemyksillään. Toimintakeskuksessa voidaan opetella kotona tarvittavia taitoja ja tukea näin asiakkaan itsenäistä elämää. Toimintakeskuksen tarkoitus onkin tukea omaisia tarjoamalla hoitopaikka ja asiakkaita tarjoamalla arkeen mielekästä toimintaa. Yhteistyön tekeminen asiakkaan läheisten kanssa on tärkeää.

Noin puolet (15 / 31) asiakkaista asuu kotona omaisten luona (kuvio 5), heistä 8 on aikuista. 15 asiakkaista asuu asuntolassa taikka omassa kodissa itsenäisesti. Se on hyvä asia, mikäli asuminen sujuu ongelmitta. Näin ei kuitenkaan valitettavasti ole, vaan jotkut tarvitsisivat perään katsomista ja ohjausta päivittäisessä elämässään.

3.5 Toimintakyky

Diagnoosien ja taustojensa vuoksi asiakkaat ovat tietysti toimintakyvyltään todella erilaisia. Jotkut ovat todella omatoimisia, jotkut täysin autettavia, joitakin ei voi jättää hetkeksikään valvomatta. On haaste saada systeemi toimimaan ja tarjota jokaiselle yksilöllistä, turvallista ja mielekästä toimintaa.

Oikean työn löytäminen kullekin toimintakeskuksessa käyvälle on haasteellista. Ohjajien tehtävänä on etsiä vaihtoehtoisia työtapojen eri tavalla vammaisille henkilöille. Lähtökohtana ovat kehitysvammaisen henkilön yksilölliset taidot, tiedot ja kokemus. Mitä enemmän asiakkaalla on taitoja, sitä vaativammaksi ja monipuolisemmaksi työtoiminnot voidaan suunnitella.

Toimintakykyä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta sen mukaan mikä on arvioinnin tavoitteena. KETO- toimintakyvyn arviointiasteikko on Suomessa kehitetty toimintakyvyn arviointimenetelmä, jolla arvioidaan kehitysvammaisten toimintakykyä. Sen avulla mitataan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Arviointiin osallistuu kehitysvammaisen hyvin tunteva henkilö tai henkilöitä. Eri toimintakyvyn alueet mitataan asteikolla 0-100. (Malm ym. 2004, 66.) Olin mukana tekemässä Koivikkokujalla vuonna 2005 KETO-arviointia. Se antaa osviittaa asiakkaiden toimintakyvystä (Liitteet 1 ja 2).

Sosiaali- ja terveydenhuollon välittömin asiakas on palvelujen käyttävä ihminen. Lähtökohtana ovat hänen yksilölliset palvelutarpeensa, halunsa ja toiveensa sekä elämäntilanteensa. Tavoitteena tulisi olla asiakkaan omia voimavaroja, elämäntilannetta ja toiminnallisuutta edistävä työ. Työntekijä tukee asiakasta hänen omien voimavaroja mukaisten ratkaisujen löytämisessä, ei toimia asiakkaan puolesta. (Sosiaali- ja terveydenhuollon

laadunhallintaa 2000-luvulle 1999, 12.)

4 LAADUN JA LAATUTYÖSKENTELYN MÄÄRITTELYÄ

4.1 Laatu, subjektiivinen käsite

Sana ”laatu on tullut suomen kieleen venäjän kielestä sanasta ”lad”. Lad merkitsee rauhaa, sopusointua, liitoksia, saumaa, järjestystä. (Meri 2002.) Laatu on Suomen kielen perussanakirjan (1992) mukaan se mikä on jollekin ominaista, jonkin ominaisuuden luonne, olemus tai kvaliteetti.

Stakesin sosiaalityön sanaston (2002) mukaan *sosiaalityön laatu* on sosiaalityön ominaisuuksista muodostuva kokonaisuus, johon perustuu sosiaalityön kyky täyttää siihen kohdistuvat odotukset. Sosiaalityön laatu voidaan jakaa *toiminnalliseen* ja *tekniseen laatuun*. Toiminnallinen laatu sisältää sosiaalityön ammattihenkilön etiikan sekä sosiaalityön ammattihenkilön ihmiskuvan, vuorovaikutustaidot ja tavan kohdella asiakasta. Tekninen laatu puolestaan sisältää sosiaalityön ammattihenkilön ammattitaidon. Sosiaalityön laatu on sosiaalityön tuloksellisuuden osa-alue.

Laatua voidaan tarkastella erittelemällä, mistä hyvä sosiaali- tai terveystalouden laatu syntyy. Palvelun sisältö on oltava hyvä: Palvelu kohdennetaan oikein. Tunnistetaan asiakkaan oleelliset ongelmat. Asetetaan tavoitteet tarkoituksenmukaisesti ja realistisesti. Käytetään perusteltuja menetelmiä. Sovelletaan käytäntöön tieteellistä tietoa ja arviointitutkimusten tuloksia.

Asiakaspalvelun on oltava hyvää: Asiakkaita kohdellaan kunnioittavasti ja ammattikunnan eettisiä periaatteita ja lakeja noudattaen. Asiakkaan tarpeet ja odotukset selvitetään. Asiakkaan tarpeet ja odotukset otetaan huomioon palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa. Asiakas osallistuu laadun arviointiin. Arvioinnista saatuun palautteeseen reagoidaan.

Palvelun toteutuksen on oltava hyvää: Tehdään oikeita asioita oikein. Toimitaan tehokkaasti, saadaan aikaan halutut tulokset käytettävissä olevilla resursseilla. Eri asiakastyön vaiheet nivELYTYVÄT toisiinsa saumattomasti. Tieto kulkee ja yhteistyö toimii asiakkaan palveluun osallistuvien kesken.

Toimintaedellytykset on oltava hyvät: Käytössä on tarkoituksenmukaiset tilat ja varusteet. Henkilökunta on pätevää ja motivoitunutta. Henkilökuntaa on riittävästi ja optimaalisesti mitoitettuna. Työyhteisön toiminta, ilmapiiri, arvot tukevat laadun parantamista. Johtaminen tukee laadun parantamista.

Tukijärjestelmät ja työvälineet on oltava hyviä. Kirjallisten sopimusten, ohjeiden, laatu-käsikirjojen ym. avulla varmistetaan jo etukäteen, että kaikki tietävät, miten pitää toimia. Tieto- ja palautejärjestelmien avulla saadaan tarvittava tieto laadun toteutumisesta.

Tulosten on oltava hyviä: Palvelujen avulla saadaan aikaan halutut vaikutukset ja saavutetaan asetetut tavoitteet. Asiakkaat ovat tyytyväisiä saamiinsa palveluihin. Työntekijät tuntevat onnistuneensa työssään. (Suomen Fysioterapeuttiliiton laatutyöryhmä, 1994.)

4.2 Asiakkaan osallistuminen laadun kehittämiseen

Asiakaslain (Laki sosiaalihuollon asiakkaan...2000) 4 §:n mukaan asiakkaalla on oikeus laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja kohteluun. Lain 8 § velvoittaa sosiaalihuoltoa toteutettaessa ensisijaisesti ottamaan huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja ratkaisemaan asia ensisijaisesti asiakkaan edun mukaisesti. Lain 9 §:ssä säädetään itsemääräämisoikeudesta erityistilanteissa: Jos täysi-ikäinen asiakas ei sairauden, henkisen toimintakyvyn vajavuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi pysty osallistumaan ja vaikuttamaan palvelujensa tai sosiaalihuoltoon liittyvien muiden toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen taikka ymmärtämään ehdotettuja ratkaisuvaihtoehtoja tai päätösten vaikutuksia, on asiakkaan tahtoa selvitettävä yhteistyössä hänen laillisen edustajansa taikka omaisensa tai muun läheisen henkilön kanssa.

Valtakunnallisessa suosituksessa Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallintaa 2000-luvulle kerrotaan suosituksia asiakkaan osallistumisesta laadunhallintaan seuraavasti:

- 1 asiakkaille ja omaisille luodaan mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti palvelujen laadun arviointiin ja vaikuttaa päättäjiin tarpeellisten muutosten aikaansaamiseksi.
- 2 palvelujen tuottajat luovat toimintajärjestelmiinsä osallistuvia rakenteita ja väyliä, joilla asiakkaat voivat tuottaa kehittämissuhteita
- 3 asiakkaille luodaan mahdollisuuksia tuoda esille (päättäjille, tuottajille ja henkilökunnalle) asiakkaiden tarpeita ja heidän kohtaamiaan ongelmia.
- 4 jokainen organisaatio kehittää toimivan, tuottajalle itselleen ja asiakkaalle palautettava antavan asiakaspalautejärjestelmän, joka huomioi käyttäjän erityispiirteet
- 5 otetaan käyttöön palvelujen tuottajan ja kuntalaisen / palvelujen käyttäjän välistä avoimuutta ja vuoropuhelua edistäviä palvelusitoumuksia. (Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallintaa 2000-luvulle 1999, 11.)

Nykyisin asiakaslähtöisyys on entistä hyväksytympi julkisten ja yksityisten palvelujen kehittämistavoite. Asiakaslähtöisesti toimittaessa asiakkaan ja ammattilaisen välille syntyy aitoa, tasa-arvoista, kahdensuuntaista vuoropuhelua. Toiminnan säännöt ovat avoimia ja molempien tiedossa. Keskusteluyhteyksiä on kehitettävä niin, että jokainen voi tehdä aloitteita ja ne todella käsitellään. Toiminta vastaa ennen kaikkea asiakkaiden tarpeisiin heidän omasta näkökulmastaan. Toimintaa ei tule suunnitella yksinomaan ammattilaisten tai organisaation tarpeista käsin. (Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallintaa 2000-luvulle 1999, 11.)

Asiakkaiden odotukset ja vaatimukset palvelujen laadusta ovat lisääntyneet, samoin heidän rohkeutensa antaa palautetta palveluista on kasvanut. Erityiseen herkkyyteen ja monimuotoisuuteen on kyettävä, jotta myös niiden ihmisten ääni tulee kuulluksi, jotka eivät pysty omatoimisesti antamaan palautetta. Asiakasvaikuttamisen kanavia voivat olla esimerkiksi asiakkaiden mukaan ottaminen toiminnan suunnitteluun sekä asiakaspalautejärjestelmän kehittäminen. (Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallintaa 2000-luvulle 1999, 13.)

Asiakaspalaute voi koskea prosessin kulkua, tapahtumia tai asiakkaan samaa kohtelua.

Kriittinen ja asiallinen asiakaspalaute auttaa tunnistamaan toiminnan kehittämiskohteita ja täydentää työntekijöiden omaa arviointia. Asiakkaalle tulee antaa tieto siitä, miten hänen antamaansa palautetta on käsitelty ja miten palaute on vaikuttanut toimintaan. (Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallintaa 2000-luvulle 1999, 13.)

5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli saada selville Koivikkokujan toimintakeskuksen asiakkaiden ja heidän omaistensa arviot toimintakeskuksesta ja sen toiminnasta. Tarkoituksena oli myös kuulla henkilökunnan mielipide toiminnasta ja tekemästään työstä toimintakeskuksessa. Tyytyväisyyskyselyn vastauksia olisi tarkoitus käyttää hyväksi tulevaisuuden laatu- ja kehittämistyöskentelyyn toimintakeskuksessa. Asiakaspalautekysely kuului myös Mynämäen kunnanvaltuuston tavoitteisiin vuodelle 2006, joten se toteutuu samalla.

Toisena tavoitteena oli selvittää itse mitä ylipäätään toimintakeskuksen palvelut sisältävät, mitä toimintaa siellä järjestetään ja millaisissa puitteissa. Työn lomassa tavoitteeksi muodostui myös esitteen, asiakasrekisterin ja kalvosarjan tekeminen toimintakeskukselle, koska niille oli tilausta.

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimustehtävä ja –ongelmat

Tutkimustehtävänä oli tutkia Koivikkokujan toimintakeskusta ja sen toimintaa. Tutkimusongelmia olivat:

1. Millaista on Koivikkokujan toimintakeskuksen toiminta sekä puitteet asiakkaiden ja henkilökunnan mielestä?
2. Millainen on toimintakeskus ja mitä siellä tehdään?

3. Ketkä ovat asiakaskuntaa?
4. Mitä epäkohtia tai kehitettävää on havaittavissa toimintakeskuksessa?

6.2 Tutkimusaineisto ja –menetelmät

6.2.1 Tutkimusaineiston keruu

Aloitin aineistonkeruun *havainnoimalla* itse toimintaa toimintakeskuksessa. Se oli luonteeltaan osallistuvaa havainnointia, eli osallistuin itse tutkimani yhteisön toimintaan, sillä olin töissä tutkimassani toimintakeskuksessa. Ihanne olisi kai ollut, että ympäristö olisi ollut minulle täysin vieras, jossa minulla ei olisi ollut asemaa. Tällöin havainnointi ei olisi ollut niin subjektiivista. Toisaalta jos olisin ollut vieras ihmiset, niin asiakkaat ja henkilökunta olisi voinut vierastaa ja jännittää minua, jolloin asetelma ei olisi ollut todellisuutta vastaava. Kun tarkkailin työn lomassa, niin kukaan ei muistanutkaan, että teen opinnäytetyötä ja tein muistiinpanoja.

Tutkin myös toimintakeskuksessa olevia *valmiita aineistoja* ja dokumentteja. Näitä olivat aiempi tutkimus toimintakeskuksesta, toimintakertomukset, asiakasarkistot, tilastot, kokouspöytäkirjat sekä budjettisuunnitelmat ja tilinpäätökset. Aineistot eivät aina ”auenneet” minulle, joten *haastattelin* paljon niiden tiimoilta henkilökuntaa.

Saadun teoriaperusteen pohjalta laadin puolistrukturoidun *kyselylomakkeen* saatekirjeineen sekä asiakkaille ja omaisille (liite 9 ja 10) sekä jälkikäteen henkilökunnalle. Henkilökunnan kyselylomake oli muunneltu lähinnä kysymysten persoonamuotojen osalta. Aluksi tein jokaiselle yksikölle omanlaisensa asiakastyytyväisyyslomakkeen, mutta yhdistinkin lopulta kaikki yhdeksi lomakkeeksi, jossa on osio, jossa vastataan vain omaa yksikköä koskeviin kysymyksiin. Luetin lomakkeen sukulaisilla, tuttavilla ja Koivikkokujan henkilökunnalla (heidän ei tässä vaiheessa pitänyt vastata kyselyyn). Tein myös erikseen avotöitä koskevan kyselylomakkeen (liite 11).

Lomakkeessa oli avoimia kysymyksiä esimerkiksi montako kertaa asiakas käy toimintakeskuksessa. Myös lähes joka kysymyksen perässä oli avoin tila mahdollisille peruste-

luille. Avoimien kysymysten vastaukset olivat persoonallisia, mutta työläitä käsitellä. Aika moni kuitenkin jätti niihin vastaamatta; ympyröinti oli ehkä helpompaa ja nopeampaa eikä vaatinut niin suurta ajattelutyötä. Avoimista vastauksista sai tosin hyviä ideoita esimerkiksi parannusehdotuksia ja näkökulmia joita en ollut tullut ajatelleeksi-kaan.

Suurin osa kyselylomakkeen kysymyksistä oli strukturoituja eli suljettuja kysymyksiä. Niissä oli valmiit vastausvaihtoehdot, joista vastaaja ympyröi sopivan. Näitä vastauksia oli suhteellisen helppo ja nopea käsitellä. Niiden avulla sai myös paljon tietoa vähässä tilassa. Suljettuihin kysymyksiin vastattiin myös useimmin koska kaikki vastaajat eivät välttämättä ole kielellisesti lahjakkaita, ympyröiminen on nopeaa ja perusteluja ei vaadittu; jotkut pyrkivät välttämään arvostelevia vastauksia. Riskejä strukturoiduissa kysymyksissä on se että vastaukset voidaan antaa harkitsematta, vaihtoehto 'en osaa sanoa' houkuttelee, vaihtoehdot ja niiden esittämisjärjestys voivat johdatella vastaajaa, jokin vaihtoehto saattaa puuttua ja luokittelun epäonnistumista on vaikea korjata.

Kyselylomakkeessa oli myös sekamuotoisia kysymyksiä, joissa osa vastausvaihtoehdoista oli annettu ja osa on avoimia, yleensä viimeinen vaihtoehto esimerkiksi 'jokin muu, mikä?'

Käytin kyselylomakkeessa myös asenneasteikkoja. Esimerkkinä kysymyksistä oli 'asteikolla 1 – 5 kuinka tärkeinä pidät seuraavia asioita toimintakeskuksessa tai 'asteikolla 1 – 5 kuinka tyytyväinen olet seuraavien asioiden toteutumiseen toimintakeskuksessa'. Asteikkojen analysoinnissa huomasin, että keskiarvot ja prosentit eivät kerro totuutta asiakkaiden mielipiteistä varsinkaan näin pienellä otoksella.

Tiedotin toimintakeskuksen asiakkaille, henkilökunnalle ja omaisille opinnäytetyöstäni. Anoin myös tutkimuslupaa silloiselta vammaispalvelujohtajalta (liite 12). Johtaja antoi minulle vapaat kädet arkistojen tutkimisessa ja käyttämisessä sekä haastattelujen ja kyselyjen tekemisessä kunhan vastausten käsittely tapahtuisi anonyymisti (liite 13). Myllymäen kunta tuli myös vastaan kopiopaperin sekä kirjjejuorien käytössä. Vastauksia kyselyyn tuli asiakkailta ja omaisilta nihkeästi, joten karhusin vielä vastauksia vedoten niiden tarpeellisuuteen (liite 12).

6.2.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä tässä tapauksessa oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kyseessä oli aineiston kuvausta, ei niinkään numeraalista tietoa, vaikka sitäkin jonkun verran käsittelin. Tarkoitus oli saada selville tutkittavien näkökulma asiasta. Saadulla aineistolla en pyrkinyt tilastollisiin yleistyksiin, vaan kuvaamaan ja ymmärtämään toimintakeskuksen toimintaa. Kvalitatiivisten menetelmien avulla saa syvällistä, mutta huonosti yleistettävää tietoa. (Alasuutari 1999, 231.)

7 VASTAUSTEN JÄSENTELY JA ANALYSOINTI SEKÄ KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Aloitin vastausten järjestelyn taulukoimalla. Taulukointi on kätevä tapa esitellä se aineisto, johon laadullinen analyysi perustuu (Alasuutari 1999, 193).

Laadullinen analyysi koostuu kahdesta vaiheesta: havaintojen pelkistämisestä ja tulosten tulkinnasta. Pelkistämisen ideana on karsia havaintomäärää havaintojen yhdistämisellä. (Alasuutari 1999, 40.) Tulosten tulkinta merkitsee taas sitä, että tuotettujen havaintojen ja käytettävissä olevien vihjeiden pohjalta tehdään merkitystulkinta seuraavasta vihjeestä (Alasuutari 1999, 44).

Vastaukset analysoin teemoittain kysymysten mukaisessa järjestyksessä. Tyypittelin myös vastauksia hakien vastauksista samankaltaisuuksia ja poikkeavuuksia.

Mielenkiintoista oli huomioida myös vastaajien kielen käyttö. Siitä voi päätellä tunteuksia vastauksen hetkellä (lujaa painettu teksti, isot kirjaimet, huutomerkit, hymiöt..).

Analysoidessa vastauksia ilmeni epäkohtia toimintakeskuksen toiminnan laadussa. Näistä on hyvä antaa palautetta Mynämäen sosiaalihuollolle. Palaute on yksi tehokkaimmista toiminnan kehittämisen keinoista. Monesti meidän ei tarvitse tehdä mitään muuta kuin kertoa asianomaisille, millaista heidän antamansa hoito (tai palvelu) on. Työstään ylpeä alan ammattilainen pyrkii itse korjaamaan toimintansa puutteet, kunhan hän vain tietää niistä. (Vuori 1993, 163.) Aina palaute ei kuitenkaan riitä; tarvitaan pon-

tevampia toimenpiteitä. Palautteen riittämättömyys on selvintä silloin, kun ongelmien syyt ovat esim. terveydenhuoltohenkilöstön käytettävissä olevien keinojen ulottumattomissa, esim. silloin, kun ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan rakenteellisia muutoksia (Vuori 1993, 164).

7.1 Taustatiedot kyselyn vastaajista

Kyselyn vastauksiin vaikuttaa väkisinkin se, kuka on vastaaja; ovatko mielipiteet pelkästään omaisten vai asiakkaan. Kartoitin myös ovatko vastaajat päivätoiminnan, työtoiminnan vaiko iltapäiväkerhon asiakkaita, koska toiminta on luonnollisesti erilaista eri yksiköissä. Näin oli myös helppo verrata eri yksiköiden vastauksia keskenään. Samalla sain tietää ovatko asiakkaat tyytyväisiä paikkaansa ja käyntipäiviensä määrään talossa, vaan olisiko tarvetta muutokseen.

7.1.1 Kyselylomakkeen täyttäjät

Toivoin kyselylomakkeen saatekirjeessä, että kyselykaavakkeen täyttäjät olisi omainen yhteistyössä asiakkaan kanssa hänen mielipidettään kuunnellen. Käsitellyt aiheet koskivat kuitenkin juuri asiakasta ja hänen arkeaan toimintakeskuksessa. Hänen mielipiteitensä ei aina välttämättä kuunnella. Asiakas ei kuitenkaan välttämättä ymmärrä kysymyksiä tai hänellä ei ole kommunikaatiokeinoja. Tällöin omaisen kokemus asiakkaan tyytyväisyydestä on tärkeä. Lisäinkin mahdollisuuden perusteluihin jos vastaaja on pelkästään omainen. Vastausten lukumäärät näkyvät taulukossa 1.

	Päivätoiminta	Työtoiminta	Iltapäiväkerho		Yhteensä	Henkilökunta
Omainen	5	1	3		9	
Omainen ja asiakas		3			3	
Asiakas	2	3			5	
---		1			1	
Yhteensä	7	8	3		18	5

TAULUKKO 1 . Kyselylomakkeen täyttäjät

Viisi päivätoiminnan vastaajista ilmoitti olevansa asiakkaan omainen. Tähän lienee syyinä se, että päivätoiminnan asiakkaat ovat vaikeammin vammaisia eikä monikaan osaa kirjoittaa taikka vastata kysymyksiin. Perusteluiksi oli annettu, ettei asiakas ole kykenevä, ei osaa vastata kysymyksiin, ei ymmärrä kysymyksiä taikka ei pysty kertomaan toimintakeskuksen asioista.

Työtoiminnasta yksi vastaajista ilmoitti olevansa asiakkaan omainen. Tämä luku oli ilahduttavan pieni, koska moni asiakkaista osaa kuitenkin vastata kysymyksiin itse. Perusteluksi tähän kohtaan oli lisätty, että omainen on keskustellut aikaisemmin näistä asioista asiakkaan kanssa.

Iltapäiväkerholaisten vastauksista kaikki kolme oli omaisen kirjoittamia. Tämäkin on ymmärrettävää, koska kyseessä on lapsia, jotka eivät kirjoita eivätkä osaa itse vastata kysymyksiin. Perusteluiksi iltapäiväkerholaisten omaiset olivatkin kirjanneet, että asiakas ei pysty kommunikoimaan eikä ymmärrä mistä on kyse ja ettei lapselta ei saa vastausta näin 'monimuotoisiin' kysymyksiin.

7.1.2 Kyselyyn vastanneiden määrä

Asiakkaiden vastausprosentti oli kyselyn alussa yli 60, mutta asiakasmäärä nousi kyselyn aikana, jolloin vastausprosentti oli loppujen lopuksi 56. Moni uusi asiakas jätti vastaamatta, mikä on toisaalta ymmärrettävää, koska kokonaiskuvaa toiminnasta ei ollut varmaankaan vielä muodostunut. Minusta vastausten määrä oli kuitenkin valitettavan pieni.

Päivätoiminnan vastauksia oli 7 (70 % päivätoiminnan silloisesta asiakasmäärästä), työtoiminnan vastauksia 8 (50 % työtoiminnan silloisesta asiakasmäärästä) ja iltapäiväkerhon vastauksia 3 (50 % silloisesta asiakasmäärästä, kuitenkin 75% vastaajaperheistä). Henkilökunnan kuudesta työntekijästä kyselyn palautti viisi ohjaajaa tai avustajaa kuudesta, jolloin vastausprosentiksi saatiin 80 (henkilökunnan kyselyn aikana henkilökunta oli vähentynyt kuuteen). Kyselyyn vastasi siis kaikkiaan 23 henkilöä toimintakeskuksesta. Vastanneiden määrät näkyvät kokonaisuudessaan taulukossa 2.

	Vastanneet	Henkilöitä yksikössä	Vastanneet yksiköstä %
Päivätoiminta	7	10	70
Työtoiminta	8	16	50
Iltapäiväkerho	3	6	50
Yhteensä	18	32	56
Henkilökunta	5	6	83

TAULUKKO 2 . Kyselyyn vastanneet

Voimme päätellä, että iltapäiväkerhon ja päivätoiminnan asiakkaat omaisineen olivat aktiivisimpia kyselyyn vastaajia. Myös heidän omaisensa vastasivat eniten heidän puolestaan. Lapset ja vaikeammin vammaiset asiakkaat tarvitsevat myös eniten perushuolenpitoa, joten ehkä heidän omaisensa ovat sen takia halukkaampia kehittämään toimintaa. Iltapäiväkerhossa ja päivätoiminnassa on myös paljon uusia asiakkaita, jotka eivät ole vielä vastanneet vastaavanlaisiin kyselyihin.

Työtoiminnan asiakkaista moni asuu itsenäisesti taikka palvelukodissa eivätkä pidä välttämättä yhteyttä omaisiin. Itse ei ehkä riitä kirjoitustaito taikka mielenkiinto vastata. Omaisen lisäksi kyselylomakkeeseen olisi voinut lisätä vielä vastaaja-vaihtoehdoksi vaikkapa hoitaja tai ohjaaja yhdessä asiakkaan kanssa.

7.1.3 Tyytyväisyys asiakkaan paikkaan toimintakeskuksessa (päivätoimintaan, työtoimintaan tai iltapäiväkerhoon)

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa		Yhteensä
Päivätoiminta	7				7
Työtoiminta	5	2	1		8
Iltapäiväkerho	1	1	1		3
Yhteensä	13	3	2		18
Henkilökunta	5				5

TAULUKKO 3. Tyytyväisyys asiakkaan paikkaan toimintakeskuksessa

Kuten taulukosta 3 ilmenee, päivätoiminnasta kaikki vastanneet seitsemän olivat tyytyväisiä sijoittumisestaan päivätoimintaan. Tähän oli kirjattu perusteluksi:

”Päivätoiminta on järjestänyt tekemistä ja ohjelmaa kokopäivän, ei loppoaikaa. Ilmeisesti tarpeeksi henkilökuntaa ja pieni ryhmä.”

Työtoiminnasta yksi vastanneista ei osannut sanoa onko tyytyväinen osallistumiseensa työtoimintaan vaiko ei, tyytyväisiä oli taas viisi vastaajista. Perusteluina oli:

”Olen tyytyväinen. Päiviin tulee sisältöä kun käyn työtoiminnassa”

”Tekemistä ja muutkin lähtevät töihin”.

Tyytymättömiä työtoiminnan asiakkuuteensa oli kaksi työtoiminnan asiakkaista tai omaisista. Perusteluina tyytymättömyyteen oli:

”Tylsää, yksitoikkoinen, liian pitkä työaika (8.30 -15.30)”

”Tavoitteena avotyöpaikka, joka ei ole vielääkään toteutunut. asiakas ollut jo työtoiminnassa 7 vuotta”.

Vaikka tyytymättömiä oli työtoiminnassa vain kaksi, ehkä näitä olisi syytä kuitenkin pohtia. Olisiko vaihtoehtona lyhennetty päivä ja miksei avotyöpaikka ole toteutunut? Pärjäisikö asiakas avotöissä vai onko joitakin taitoja vielä opeteltavana? Onnistuisiko kokeilu tai harjoittelu? Näihin ongelmiin tulee luultavimmin luonnollisesti ratkaisu uuden työosuusrahamallin myötä. Siihen kuuluvat kehityskeskustelut ja taitojen kartoitukset. Kehittämistoimenpiteiksi ehdottaisinkin työtoiminnan puolelle *kehityskeskustelua* asiakkaan kanssa, asiakkaan *työtaitojen kartoitusta* ja *kotiväen infoamista* asiasta.

Iltapäiväkerhossa oli yksi vastaajista tyytyväinen sijoittumiseensa kerhoon, koska lapsi saa riittävästi virikkeitä ja toimintaa iltapäivän aikana. Toinen iltapäiväkerhon vastaajista oli tyytymätön, koska: ” Paikkansa löytämisestä on ilmennyt.” Mitä tällä mahdetaan tarkoittaa? Vai onko hän ympyröinyt vahingossa väärän kohdan? Tämä jää arvoitukseksi. Kolmas vastaajista ei osannut sanoa onko hän tyytyväinen vai ei. Perustelut tähän vastaukseen olivat:

”Homma sujuu jotenkuten, mutta asiantuntemusta ei ole tarpeeksi.”

Tästä olisi ehkä syytä keskustella. Miten asiantuntemuksen puute ilmenee? Olisin kaivannut vastaajalta tarkennusta tähän, niin tietäisi mihin osa-alueeseen pitäisi puuttua.

Kehittämistoimenpiteiksi ehdottaisin iltapäiväkerhoon keskustelua lasten vanhempien kanssa; *vanhempainiltaa*, alan *lisäkoulutuksia* ja erityislapsiin liittyvään *tietoon perehtymistä*. EU:n lasten päivähoiton ja esiopetuksen laatutavoitteissa (1996) on suositeltu, että henkilökunnalla, joka työskentelee lasten kanssa, tulisi olla oikeus jatkuvaan koulutukseen työn ohella sekä vähintään kymmenesosa työviikosta tulisi voida käyttää val-

misteluun ja jatkuvaan koulutukseen, jolloin henkilökunta ei ole tekemisissä lasten kanssa. Tämä ei toteudu toimintakeskuksessa.

Kaiken kaikkiaan tyytyväisiä paikkaansa yksikössä oli suurin osa asiakkaista; 13 vastanneista, tyytymättömiä 3 ja 1 ei osannut sanoa. Henkilökunnasta kaikki vastanneet viisi olivat tyytyväisiä asiakkaiden sijoittumiseen yksikköihinsä. Joku oli lisännyt, että tällä hetkellä asiakkaat ovat oikeilla paikoilla, on huomioitava kuitenkin, että he ikään-tyvät! Tulevaisuudessa asiakasrakennetta pitänee pohtia uudelleen.

7. 1. 4 Asiakkaiden käyntipäivien määrä toimintakeskuksessa

Kuten taulukosta 4 näkyy, asiakkaat eivät käy kaikki joka päivä. Viisi kertaa viikossa käy valta osa.

	1 päivä	2 päivää	3 päivää	4 päivää	5 päivää	- -	Yhteensä
Päivätoiminta		1	1	1	4		7
Työtoiminta	1	1	1	1	2	2	8
Iltapäiväkerho					3		3
Yhteensä	1	2	2	2	9		18

TAULUKKO 4. Asiakkaiden käyntipäivien määrä toimintakeskuksessa

Yksi tyhjäksi jätetty vastaus saattaa olla vahinko, taikka sitten hän ei osaa jostain syystä kertoa kuinka monta kertaa käy. Toinen tyhjä oli yhdistetty seuraavan kysymyksen ”en osaa sanoa”- kohtaan. Kaikille asiakkaille on kuitenkin sovittu tietyt käynti- eli käyttöpäivät viikossa. Joillakin tämä määrä saattaa kuitenkin vaihdella esim. avotyöpäivien mukaan, joten ehkä kysymyksessä on jokin tällainen tapaus.

Vastaajien tyytyväisyys käyntipäivien määrään selviää taulukosta 5.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---	Yhteensä
Päivätoiminta	6			1	7
Työtoiminta	5	2	1		8
Iltapäiväkerho	3				3
Yhteensä	14	2	1	1	18

Henkilökunta	5				5
--------------	---	--	--	--	---

TAULUKKO 5. Tyytyväisyys asiakkaiden käyntipäivien määrään

Voidaan todeta, että 14; suurin osa vastanneista on tyytyväisiä käyntipäiviensä määrään. Päivätoiminnasta kaikki kuusi kysymykseen vastannutta olivat tyytyväisiä, yksi oli jättänyt kohdan tyhjäksi. Päivätoiminnan osalta perusteluiksi kirjattiin:

”Käy vanhempien työssäoloajan” sekä ”ei jaksakaan enempää”.

Työtoiminnassa viisi vastanneista oli tyytyväisiä käyntipäivien määrään, kaksi ei taas ollut ja yksi ei osannut sanoa. Perusteluiksi he olivat lisänneet:

”Mielummin ei ollenkaan”

”Haluaisin käydä myös toisen kerran viikossa avotöissä”.

Nämä vastaukset laittavat pohtimaan syitä tyytymättömyyteen ja vaihtoehtoja työ- ja avotyötoiminnan osalta. Tähänkin toivottavasti tulee olemaan ensiapuna alkavat kehittämiskeskustelut ohjaajan ja avotyöpaikan ohjaajan kanssa. Kehittämistoimenpiteiksi ehdottaisinkin työtoimintaan *kehityskeskusteluja* asiakkaan kanssa ja asiakkaan *työtaitojen kartoitusta*.

Iltapäiväkerholaiset olivat kaikki tyytyväisiä käyntipäivien määrään. Perusteluina tähän oli lyhyesti, että heillä on tarve iltapäivähoitoon koulun jälkeen.

Kaikki viisi vastanneesta toimintakeskuksen työntekijästä olivat sitä mieltä, että asiakkaiden käyntipäivien määrät ovat sopivat. Perustelut:

”Kotipäivät asuntolassa asuville takaisi asioimiset, pyykkipäivät, oman huoneen siivouksen, keittiöpäivät yms..”

”Selkeät päivärytmit auttaa asiakasta hahmottamaan vuorokauden. Aina voi pitää lomaa jos asiakas sen tarpeessa.”

”Toiset tarvitsisivat sitä enemmän, toiset edes yhden kotipäivän.”

7.2 Toimintakeskuksen toiminta-ajatus ja tavoitteet

Mynämäen kotisivulla lukee toimintakeskuksen kohdalla: ”Tavoitteemme on edistää asiakkaidemme omatoimisuutta ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja säilymistä.”

Yhteisenä tavoitteena talossa pidetään myös aikuiskasvatuksen suunnitelmaa NOVAA, tarkoittaen normalisaatiota, osallistumista, vuorovaikutusta ja aikuisuuden tukemista. Iltapäiväkerhon osalta aikuisuuden voisi korvata sanalla lapsuus.

Normalisaatio tarkoittaa, että vammaisille kuuluvat samanlaiset oikeudet, mahdollisuudet ja velvollisuudet kuin muillekin. Kyse on ihmisoikeuksista, tasa-arvosta, valinnanmahdollisuuksista, mielipiteen ilmaisun vapaudesta sekä itsemääräämisoikeudesta. Palvelujen oikean organisoinnin lisäksi hyvinvointi ja elämänlaatu ovat osa normalisaatiota. Mielekäs arki on elämänlaatua. Siinä vuorottelevat vapaa-aika ja muu toiminta. (Lehtinen & Pirttimaa 1993, 20.)

Jokaisen yhteisön jäsenen on voitava osallistua ainakin joihinkin yhteisiin toimintoihin omalla tavallaan. *Osallistuminen* antaa ihmiselle tilaisuuden vaikuttaa omalla panoksellaan ympäristöönsä, sen tapahtumiin ja ihmisiin. Hänellä on näin myös mahdollisuus ottaa vastuuta sekä itsestään että koko yhteisöstä. Osallistumisen on tarkoitus johtaa sosiaalisen integraation toteutumiseen sekä yksilön jatkuvaan kasvuun; oppimiseen ja yksilölliseen opetus- ja kasvatustavoitteiden toteutumiseen. (Lehtinen & Pirttimaa 1993, 20.)

Ihmisen kasvussa on *vuorovaikutus* toisen ihmisen kanssa välttämätöntä. Oman tahdon ilmaiseminen ja aloitteiden tekeminen on tärkeää minän kehitykselle. Ihminen tarvitsee kokemuksen, että hänen ilmauksensa tulkitaan oikein ja hän saa niihin vastauksen. Minäkuvan hyvälle kehitykselle ovat välttämättömiä sosiaaliset kokemukset ja sosiaalisissa suhteissa tapahtuva oppiminen. Ihminen on ihminen ollessaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. (Lehtinen & Pirttimaa 1993, 49.)

Aikuisuuteen liittyy mielikuva itsenäisyydestä. Sillä tarkoitetaan usein paitsi taloudellista riippumattomuutta myös mahdollisimman omatoimista suoriutumista jokapäiväisistä toiminnoista sekä riippumattomuutta muista ihmisistä. Vielä tärkeämpi itsenäisyyden ulottuvuus kuin itsenäinen suoriutuminen on eräänlainen sisäinen riippumattomuus, autonomia. Se tarkoittaa olemassaolemista omilla ehdoilla - omana itsenä ja oman erillisyyden kokemista. (Lehtinen & Pirttimaa 1993, 33.) Lisäksi aikuisuudessa tärkeää on yhteisön jäsenyys. Aikuinen ihminen on oma erillinen yksilö, oma persoonansa nimenomaan yhteydessä muihin ihmisiin, yhteisön jäsenenä. (Lehtinen & Pirttimaa 1993, 34.)

Aikuisuus nähdään myös jatkuvan muuttumisen ja kasvamisen prosessina. Elinikäisellä oppimisella perustellaan myös aikuiskasvatuksen tarpeellisuutta. (Lehtinen & Pirttimaa 1993, 34.)

Toimintakeskuksen toiminnassa muita tavoitteita edellä mainittujen lisäksi ovat päivärhythmin luominen; asiakkaalle on tarkoitus muodostua normaali päivärhythmi; vaihtelu vapaa-ajan ja työajan välillä ja asiakkaan kodin tukeminen tarjoamalla asiakkaalle ”hoitopaikka” esim. vanhempien työajan puitteissa.

7. 2.1 Tietoisuus toimintakeskuksen toiminta-ajatuksista ja / tai tavoitteista

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	Yhteensä
Päivätoiminta	5	1	1	7
Työtoiminta	6	2		8
Iltapäiväkerho	1		2	3
Yhteensä	12	3	3	18
Henkilökunta	5			5

TAULUKKO 6. Tietoisuus toimintakeskuksen toiminta-ajatuksista ja tavoitteista

Kuten taulukosta 6 voidaan todeta, päivätoiminnan kyselyyn vastaajista suurin osa (5 / 7) olivat tietoisia toiminta-ajatuksista ja tavoitteista. Kieltäviä vastauksia ja en osaa sanoa oli kumpiakin yksi päivätoiminnan vastauksissa. Perusteluksi oli lisätty, että toteutuuko kirjalliset suunnitelmat käytännössä? Työtoiminnassa myös suurin osa vastaajista (6 / 8) oli tietoinen talon toiminta-ajatuksista, kaksi vastaajista kuitenkin ei. Iltapäiväkerhon kyselyyn vastaajista yksi oli tietoinen toiminta-ajatuksista ja kaksi ei osannut sanoa.

Kehittämistoimenpiteiksi ehdottaisin talon *toiminta-ajatuksen ja tavoitteiden selventämistä* (henkilökunta, asiakkaat, omaiset).

Kaikki neljä vastanneista ohjaajasta tai avustajasta oli vastausten mukaan tietoinen toimintakeskuksen toiminta – ajatuksista ja / tai tavoitteista. He olivat nimenneet toiminta-ajatuksiksi ja tavoitteiksi:

”Asiakaslähtöinen toiminta, vaihtelevuus, laadukkuus, mielekkyys ja osaava henkilö

kunta sitä toteuttamassa”

”Aikuisuuden tukeminen – omatoimisuuden tukeminen. Yksilön tukeminen. Normalisaatio. Vuorovaikutus. Annetaan aikaa myös töiden tekemiseen, EI OLE KIIRE MIHINKÄÄN.”

”Tarjota ja toteuttaa laadukasta päivä- ja työtoimintaa (+koululaisten iltapäivähoitoa). Noudatetaan NOVA:n periaatetta huomioiden jokaisen yksilölliset tarpeet ja kuntoutuslähtökohdat.”

”Sosiaalisten, psyykkisten ja fyysisten taitojen ylläpitäminen ja opettaminen yksilöllisyyttä kunnioitten. Taloudellisuus / kannattavuus.”

”Toimintakyvyn ylläpitäminen + kehittäminen, omaisten tukeminen, itsenäisyyden tukeminen.”

Henkilökunta oli lisäksi pohtinut, että mihin vanhemmat ja omaiset vertaavat tätä palvelua ja toiminnan toteutusta, miten paljon päivittäiseen n. 6 h pitää mahtua toimintaa, mitä tapahtuu toiminnan ulkopuolella ja muuttuisiko vanhempien / omaisten / asiakkaiden palveluvaatimukset, jos olisi päivähinnat toiminnan mukaan. Hyviä kysymyksiä.

7.2.2 Toiminnan tavoitteiden tärkeys vastaajien mielestä

Koivikkokujan toimintakeskuksen toiminnan tavoitteina voidaan pitää: Normalisaatiota, osallistumista, vuorovaikutusta, aikuisuuden / itsenäisyyden / lapsuuden tukemista, oman toimintakyvyn ylläpitämistä ja lisäämistä sekä päivärytmin luomista (arki-työ-vapaa-aika). Liitin saatekirjeeseen selitykset ehkä vieraammille sanoille kuten normalisaatio, joten käsitteet pitäisi olla vastaajille selvillä. On tärkeää, että kaikki tavoitteisiin sitoutuvat osapuolet (asiakkaat, omaiset, henkilökunta) ”allekirjoittavat” talon tavoitteet ja pitävät niitä tavoittelemisen arvoisina toiminnassa.

	1	2	3	4	5		Yhteensä		k a
Normalisaatio		2	1	1	3		7		3,7
Osallistuminen			1	4	2		7		4,1
Vuorovaikutus			3	2	2		7		3,9
Aikuisuus / itsenäisyys	1	1	2	1	2		7		3,3
Toimintakyky					7		7		5
Päivärytmi		1	2	1	3		7		3,9

TAULUKKO 7. Päivätoiminnan asiakkaiden mielipide toiminnan tavoitteiden tärkeydestä asteikol-

la 1 – 5 (1 = ei yhtään tärkeä ja 5 = erittäin tärkeä)

Päivätoiminnan vastaukset ilmenevät edellisessä taulukossa (taulukko 7) . Hajontaa on runsaasti. Eri ihmiset pitävät eri asioita tärkeinä. Ehkä tästä johtuen henkilökunnan on välillä vaikea löytää yhteistä säveltä omaisten ja asiakkaiden kanssa. Tärkeää olisi, että toiminnalla olisi kaikille sopiva, yhteinen tavoite, johon yhteistyössä pyrittäisiin.

Keskiarvojen mukaan tärkeimpänä tavoitteena pidettiin päivätoiminnassa osallistumista (4,1) sekä toimintakyvyn ylläpitämistä (5). Vähiten tärkeänä taas aikuisuuden ja itsenäisyyden tukemista (3,3) sekä normalisaation toteutumista (3,7). Olisi ollut mielenkiintoista kysyä lisäkysymyksenä, että mitkä olisivat tärkeitä tavoitteita asiakkaiden mielestä? Näin olisi saanut vastaukseen syvyyttä. Kaiken kaikkiaan päivätoiminta piti tavoitteita vähiten tärkeinä ja oli ainoa, jonka tyytyväisyyskeskiarvot menivät alle neljän.

Työtoiminnan vastaukset tavoitteiden tärkeyteen näkyvät seuraavassa taulukossa 8. Työtoiminnan vastaajat pitivät tavoitteita enemmän tärkeinä kuin päivätoiminnan vastaajat. Toisaalta myös vastaamatta jätettyjä oli joka kohdassa vähintään yksi, normalisaatio - kohdassakin kolme. Jäiköhän termi sittenkin epäselväksi? Keskiarvojen mukaan tärkeintä on työtoiminnan asiakkaiden mielestä toimintakyvyn ylläpito (5), normalisaation toteutuminen (4,6) sekä osallistuminen (4,7). Vähiten tärkeimpänä pidettiin taas vuorovaikutusta (2,4).

	1	2	3	4	5	---	yhteensä		k a
Normalisaatio			1		4	3	8		4,6
Osallistuminen			1		6	1	8		4,7
Vuorovaikutus		1			6	1	8		2,4
Aikuisuus / itsenäisyys	1			1	5	1	8		4,3
Toimintakyky					7	1	8		5
Päivärytmi		1		1	4	2	8		4,3

TAULUKKO 8. Työtoiminnan asiakkaiden mielipide toiminnan tavoitteiden tärkeydestä asteikolla 1 – 5 (1 = ei yhtään tärkeä ja 5 = erittäin tärkeä)

Iltapäiväkerhon vastaukset olivat yksimielisiä (taulukko 9). Heidän mielestään kaikki toimintakeskuksen tavoitteet ovat erittäin tärkeitä. Yksi vastaajista olikin laittanut loppuun kommentiksi, että ” 2 sivun kyselyyn tuskin kukaan voisi vastata muuta kuin 5. Eli se oli aika turha kysely.” (tarkoitetaan juuri tätä osiota). Tämä pitikin paikkansa iltapäiväkerhon osalta, muttei suinkaan muiden yksiköiden.

	1	2	3	4	5		Yhteensä		k a
Normalisaatio					3		3		5
Osallistuminen					3		3		5
Vuorovaikutus					3		3		5
Aikuisuus / itsenäisyys					3		3		5
Toimintakyky					3		3		5
Päivärytmi					3		3		5

TAULUKKO 9. Iltapäiväkerhon asiakkaiden mielipide toiminnan tavoitteiden tärkeydestä asteikolla 1 – 5 (1 = ei yhtään tärkeä ja 5 = erittäin tärkeä)

Henkilökunnan mielestä kaikki tavoitteet olivat tärkeitä (taulukko 10).

	1	2	3	4	5	---		Yhteensä	K a
Normalisaatio				1	4			5	4,8
Osallistuminen				1	4			5	4,8
Vuorovaikutus					5			5	5
Aikuisuus / itsenäisyys					5			5	5
Toimintakyky					5			5	5
Päivärytmi					5			5	5

TAULUKKO 10. Henkilökunnan mielipide toimintakeskuksen toiminnan tavoitteiden tärkeydestä asteikolla 1 -5 (1= ei yhtään tärkeä, 5 = erittäin tärkeä)

Seuraavassa on vielä taulukko kaikkien vastanneiden keskiarvoista koskien toiminnan tavoitteiden tärkeyttä (taulukko 11). Voidaan todeta, että iltapäiväkerho ja henkilökunta pitävät toimintakeskuksen tavoitteita tärkeimpinä ja päivätoiminta vähiten tärkeänä.

	Päivätoiminta	Työtoiminta	Iltapäiväkerho	Henkilökunta
Normalisaatio	3,7	4,6	5	4,8
Osallistuminen	4,1	4,7	5	4,8
Vuorovaikutus	3,9	4,6	5	5
Aikuisuus / itsenäisyys	3,3	4,3	5	5
Toimintakyky	5	5	5	5
Päivärytmi	3,9	4,3	5	5

TAULUKKO 11. Koivikkokujan toimintakeskuksen asiakkaiden mielipide tavoitteiden tärkeydestä asteikolla 1 – 5 (1 = ei yhtään tärkeä ja 5 = erittäin tärkeä), keskiarvot

Ehkä olisi syytä pohtia ja selkiyttää talon toiminta-ajatusta ja tavoitteita ja miten ne toteutuvat jokapäiväisessä työssä. Kehittämistoimenpiteiksi ehdottaisinkin varsinkin päivätoiminnassa yhtenäisistä *tavoitteista keskustelemista* vaikka NOVA:a koskevan vanhempainillan yhteydessä.

7.2.3 Yksilöllisten suunnitelmien ja välitavoitteiden tekeminen asiakkaille

Tavoitteisiin pääsemistä helpottaa yhdessä laaditut henkilökohtaiset välitavoitteet taikka yksilölliset suunnitelmat. Aikuiskasvatussuunnitelma Novassa kerrotaan, että kasvattajalle on tärkeä asia hyvä vuorovaikutus asiakkaan kanssa sekä yhteistoiminta ottaen huomioon yksilölliset piirteet. Tässä auttaa yksilöllisen suunnitelman teko yhdessä asianomaisen kanssa. Siinä voidaan sopia mm. opeteltavista päivittäisistä taidoista, joiden avulla asiakas pääsee askeleen lähemmäs itsenäisyyttä ja ”oman elämänsä herruutta”. (Lehtinen & Pirttimaa 1993, 20.)

Osalle Koivikkokujan asiakkaista on tehty 1999 välitavoitteet, jotka oli tarkoitus tarkistaa toukokuussa 2000. Niitä ei ole tarkistettu. Sen jälkeen tulleille asiakkaille ei ole myöskään niitä tehty. On mielenkiintoista tarkastella onko asiakkailla omaisineen tietoa asiasta.

Jälkeenpäin mietin, että olisikohan kysymys tarvinnut tarkennusta; en tarkoittanut tällä kuntoutus- tai palvelusuunnitelmaa. Tämä tuli mieleeni siksi, että mielestäni myöntäviä vastauksia tuli enemmän, kun on yksilöllisiä suunnitelmia tehty.

Vastausten määriä voi tarkkailla taulukosta 12.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa		Yhteensä
Päivätoiminta	3	1	3		7
Työtoiminta	4	1	3		8
Iltapäiväkerho	1	2			3
Yhteensä	8	4	6		18
Henkilökunta	3	2			5

TAULUKKO 12. Yksilöllinen suunnitelma tehty toimintakeskuksen asiakkaalle

Päivätoiminnan vastauksista ilmeni, että kolmelle asiakkaista on tehty yksilöllinen suunnitelma ja kolme ei osannut sanoa onko tehty vai ei. Yksi päivätoiminnan asiakkaista taikka omaisista oli sitä mieltä, ettei heille ole tehty suunnitelmaa eikä välitavoitteita. Työtoiminnan asiakkaille oli vastauksien mukaan puolelle (4 / 8) tehty yksilöllinen suunnitelma, yhdelle ei oltu tehty ja kolme vastaajista ei osannut sanoa onko suunnitelmaa tehty vai ei.

Iltapäiväkerhosta yhdelle asiakkaista oli tehty yksilöllinen suunnitelma ja kahdelle ei. Todellisuudessa kenellekään iltapäiväkerhossa ei ole vielä tehty välitavoitteita eikä yksilöllistä suunnitelmaa. Vastaaja ehkä käsitti suunnitelmalla jotakin muuta.

Henkilökunnasta kaksi oli sitä mieltä, ettei asiakkaille ole tehty henkilökohtaista suunnitelmaa. Kahdessa kyllä-vastauksessakin oli lisäyksenä, ettei tosin kaikille ole tehty.

7.2.4 Yhteistyö asiakkaiden kanssa suunnitelmien tekemisessä

Yksilölliset suunnitelmat; vuosi- tai välitavoitteet ovat yhdessä asiakkaan kanssa laaditut tavoitteet lähinnä hänen toimintakykyään koskien. Nämä tavoitteet tulisi myös näyttää omaisille taikka ottaa omaiset suunnitteluun mukaan. Tavoitteet auttavat hahmottamaan yhteisiä linjoja henkilökunnan, asiakkaan ja omaisten välillä. Näin voidaan paremmin tehostaa asiakkaan kuntoutusta ja kaikki osapuolet sitoutuvat tavoitteiden toteutumiseen. Myös edistymistä tai puolestaan ”takapakkeja” voidaan seurata ja arvioida.

Ne asiakkaat, joille ei oltu tehty suunnitelmaa, jättivät tämän kohdan luonnollisesti tyhjäksi. Kuitenkin suurin osa vastauksista on onneksi myönteisiä (taulukko 13). Hälyttäviä kuitenkin ovat kolme ei-vastausta asiakkaiden osalta ja yksi en osaa sanoa - vastaus henkilökunnan osalta. Suunnitelmien mahdollisessa uusimisessa tulisi tähän asiaan mielestäni kiinnittää huomiota.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	--	Yhteensä
Päivätoiminta	3	1		3	7
Työtoiminta	4	2		2	8
Iltapäiväkerho	1			2	3
Yhteensä	8	3		7	18
Henkilökunta	2		1	2	5

TAULUKKO 13. Yksilöllinen suunnitelma tehty yhteistyössä (asiakas ja henkilökunta yhdessä)

7.2.5 Säännöllinen yksilöllisten suunnitelmien päivitys

Yksilölliset suunnitelmat tuli myös tarkastaa säännöllisesti tavoitteiden osalta ja mah-

dollisesti muokata.

Kysyttäessä tarkistetaanko yksilölliset suunnitelmat säännöllisesti, vastauksia tuli kohtiin kyllä, ei ja en osaa sanoa (taulukko 14). Hälytyskellot soivat taas kun neljä vastaajista vastasi ettei suunnitelmia tarkasteta säännöllisesti ja neljä, etteivät osaa sanoa tarkastetaanko. Tässä kohtaa voidaan todeta olevan kehittämisen paikka.

Päivätoiminnan vastauksissa oli ehdotuksena säännölliset tarkastukset / uusiminen.

Työtoiminnan vastauksista yhteen oli kirjattu ehdotus toisesta avotyöpaikasta. En kirjaa sitä tähän, koska vastaaja saattaisi olla tunnistettavissa. Kerron toiveen kuitenkin avotyöstä vastaavalle ohjaajalle.

Henkilökunnastakin yksi oli sitä mieltä, ettei suunnitelmia tarkasteta säännöllisesti. Kolme jätti vastaamatta. Henkilökunnasta joku ehdottikin parannusehdotuksena panostusta säännöllisyyteen.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---	Yhteensä
Päivätoiminta	3	2		2	7
Työtoiminta	3	2	3		8
Iltapäiväkerho			1	2	3
Yhteensä	6	4	4	4	18
Henkilökunta	1	1		3	5

TAULUKKO 14. Toimintakeskuksen asiakkaiden yksilöllisen suunnitelman säännöllinen päivitys

Kehittämistoimenpiteiksi ehdottaisin *yksilöllisten suunnitelmien ja välitavoitteiden* tekemistä jokaiselle asiakkaalle yhteistyössä asiakkaan ja omaisten kanssa sekä niiden säännöllistä tarkistusta ja jo tehtyjen suunnitelmien päivitystä.

7. 3 Toimintakeskuksen toiminta

7. 3. 1 Päivittäiset taidot

Päivittäisiä harjoiteltavia ja ylläpidettäviä taitoja ovat toimintakeskuksessa mahdolli-

simman itsenäinen ja sään mukainen pukeutuminen, sovittujen tehtävien tekeminen, ryhmässä työskentely, wc:ssä käynnin hallitseminen, yleissivistys ja kaupungilla asioiminen.

Päivätoiminnan vastauksia päivittäisten taitojen tärkeydestä voi tarkastella seuraavasta taulukosta (taulukko 15).

	1	2	3	4	5		Yhteensä		K a
Pukeminen			1	3	3		7		4,3
Sovitut tehtävät	1	1	2		3		7		3,4
Ryhmätyöskentely	1		2	2	2		7		3,6
Wc käynnit			2	1	4		7		4,3
Yleissivistys	2	1	2	1	1		7		2,7
Kaupungilla asioiminen	3	1		2	1		7		2,6

TAULUKKO 15. Päivätoiminnan asiakkaiden mielipide päivittäisten taitojen opetteluun tärkeydestä asteikolla 1 - 5 (1= ei yhtään tärkeä, 5= erittäin tärkeä)

Vastausten hajanaisuudesta voi todeta kuinka erilaisia asioita kukin pitää tärkeänä. Tämä pitää ottaa huomioon koko ryhmälle ja yksilöille sopivia toimintoja laatiessa. Keskiarvojen mukaan päivätoiminnan vastaajien mukaan päivittäisistä taidoista tärkeimpiä ovat pukemisen taito sekä wc:ssä käynnin hallitseminen (4,3). Vähiten tärkeää on taas käydä kaupungilla (2,6) ja yleissivistyksen ylläpitäminen (2,7). Lisättäväksi toivottiin

”ns. omalelupäivä joskus, koska jokainen tuntisi itsensä oman juttunsa kanssa tärkeäksi.”

Toimintakeskuksessa on sääntö, ettei saa tuoda omia tavaroita töihin, koska ne voivat muun muassa hävitä taikka häiritä päivittäisiä askareita. Omat tavarat jätetään aina aamulla omaan kaappiin. Toisaalta tämmöistä päiväähän voisi kokeilla. Asiakkaille voi olla vain vaikea hahmottaa, että miksi joku päivä saa tuoda oman tavaran ja toisena päivänä se kielletään. Mutta esimerkiksi levyraatipäivänä oma cd-levy tai oman kirjan tuominen silloin tällöin saattaisi olla kokeilemisen arvoinen asia. Lelut sinänsä eivät kuulu aikuisuuteen.

Kehittämistoimenpiteiksi ehdottaisinkin *oman tavaran* tuomista jonakin teemapäivänä (esim. cd-levy levyraatipäivänä) sekä *keskustelua päivittäisten taitojen tärkeydestä ja merkityksestä* vaikka vanhempainillassa.

Työtoiminnan asiakkaiden mielipide päivittäisten taitojen tärkeydestä näkyy seuraavasta

taulukosta (taulukko 16)

	1	2	3	4	5	tyhjä	yhteensä		k a
Pukeminen	3				4	1	8		3,3
Sovitut tehtävät	1			1	5	1	8		4,3
Ryhmätyöskentely	1	1		1	4	1	8		3,9
Wc käynnit	1				4	2	8		3,5
Yleissivistys	1			2	4	1	8		4,1
Kaupungilla asioiminen	1			1	4	1	8		3,6

TAULUKKO 16. Työtoiminnan asiakkaiden mielipide päivittäisten taitojen opetteluun tärkeydestä asteikolla 1 - 5 (1= ei yhtään tärkeä, 5= erittäin tärkeä)

Työtoiminnan asiakkaiden vastauksissa on myös hajontaa, muttei ihan niin paljon kun päivätoiminnan vastauksissa. Työtoiminnassa tärkeänä pidetään vastausten mukaan sovittujen tehtävien tekemistä (4,3) sekä yleissivistystä (4,1). Työtoiminnan asiakkaat ovat vammaisuusasteeltaan parempitasoisia, joten ehkä heiltä vaaditaankin enemmän ”normaaleja työelämän pelisääntöjä”. Vähiten tärkeinä pidettiin wc-käynnin (3,5) sekä pukemisen hallitsemista (3,3), päinvastoin kun päivätoiminnan asiakkaat pitivät omaisneen. Ehkä työpuolen asiakkaat hallitsevat nämä asiat mielestään jo sen verran hyvin?

Lisää tai vähennettävää - kohdassa oli seuraavia kommentteja:

”Lisää pikku kursseja aiheista liikunta, ruokavalio ja lukeminen.”

”Vähemmän töitä, enemmän ruokaa” koska ”lepoaika olisi pidempi ja ruoka on hyvää.”

”Ylityöt” koska ”olen töissä 9.30-17 välisen ajan, ilta jää liian lyhkäiseksi, jos on vielä ylitöitä. Onneksi aika tai hyvin usein työt on tehty iltaviiteen mennessä.”

Pikkukurssien järjestäminen työtoiminnassa ei varmastikaan ole mahdoton ajatus.

Lepotaukoja on nyt työpuolella kaksi päivässä ja jokaisen omassa työpisteessä voi aina pitää kohtuudella taukoja ja esim. taukojumppaa. Alihankintatyöt on kuitenkin saatava tehtyä ajallaan, joten jonkunlainen työtahti on pidettävä.

Ruokaa saa vatsansa täyteen ruokailussa ja iltapäivällä vielä kahvin ja leivän taikka leivonnaisen. Monille asiakkaista ruoka on elämän ainoa ilo ja paljon ylipainoa on. Toimintakeskuksessa pyritään opettamaan terveellisiä elämäntapoja ja oikean ruokavalion sekä liikunnan merkitystä.

Kehittämistoimenpiteiksi ehdottaisin työtoiminnan asiakkaiden ja omaisten kanssa kes-

kustelua päivittäisten taitojen tärkeydestä ja merkityksestä vaikka *vanhempainillassa*. Ehdottaisin myös *kurssien* järjestämistä mahdollisuuksien mukaan (aiheitoiveet liikunta, ruokavalio, lukeminen), *lepotauoista* keskustelemista sekä *ylitöistä* keskustelua (avotyöohjaaja).

Iltapäiväkerhon omaisten vastauksista päivittäisten taitojen opetteluun tärkeydestä ilmenee arvostus pukemisen, ryhmätyöskentelyn ja wc-asioiden hoitamiseen (k a 5). Ne ovat asioita, joita varmasti jokainen vanhempi toivoo lapsensa oppivan. Ylipäätään kaikkia päivittäisiä taitoja pidettiin tärkeänä. Vähiten tärkeänä pidettiin kuitenkin sovittujen tehtävien tekemistä ja yleissivistystä (k a 4,3). Vastausten määrää voi tarkastella taulukosta 17. Lisää toivottiin iltapäiväkerhoon avustajan kanssa tehtäviä harjoituksia, pelejä ym sekä ulkoilua, pelejä (tietokone), vapaata oleskelua koska ”pitkän koulupäivän jälkeen työpäivä on ohi”.

	1	2	3	4	5		Yhteensä		k a
Pukeminen					3		3		5
Sovitut tehtävät			1		2		3		4,3
Ryhmätyöskentely					3		3		5
Wc käynnit					3		3		5
Yleissivistys			1		2		3		4,3
Kaupungilla asioiminen				1	2		3		4,7

TAULUKKO 17. Iltapäiväkerhon asiakkaiden mielipide päivittäisten taitojen opetteluun tärkeydestä asteikolla 1 - 5 (1= ei yhtään tärkeä, 5= erittäin tärkeä)

Kehittämistoimenpiteinä iltapäiväkerhossa ehdottaisin, että huomioidaan edelleen näiden *toteutumisen* käytännössä (ne löytyvät jo päivittäin uudesta iltapäiväkerhon viikko-ohjelmasta) sekä *tietokonepelien* pelaaminen silloin tällöin.

Henkilökunta taas piti vähiten tärkeänä vastausten keskiarvojen mukaan kaupungilla asioimista (3) sekä yleissivistystä (3,6) ja eniten tärkeänä sovittujen tehtävien tekemistä, pukemista sekä ryhmätyöskentelyä (4,6). Vastausten määrät näkyvät taulukosta 18. Perusteluna oli hyvä päiväohjelma on suunniteltu yksilöllisesti. Henkilökunnasta joku oli lisännyt yleissivistys-kohtaan, että sitä opetellaan ja että kaupungilla asioiminen ei ole oleellista päivätoiminnassa.

	1	2	3	4	5	---		Yhteensä	K a
Pukeminen			1		4			5	4,6

Sovitut tehtävät			1	4			5	4,8
Ryhmätyöskentely		1		4			5	4,6
Wc käynnit		2	1	2			5	4
Yleissivistys		3 *)	1	1			5	3,6
Kaupungilla asioiminen	1**)	3		1			5	3

TAULUKKO 18. Henkilökunnan mielipide asiakkaiden päivittäisten taitojen opettelun tärkeydestä asteikolla 1 - 5 (1= ei yhtään tärkeä, 5= erittäin tärkeä)

Henkilökunta toivoi lisättävän ”*työntekijöille ryhmätyökoulutusta – mahdollisuuksia*”, koska ”*asiakasryhmän kokoonpano vaihtelee, laaja skaala*”.

Kehittämistoimenpiteinä henkilökunnan osalta ehdottaisin mahdollisuuksien mukaan *ryhmätyökoulutusta* ja / tai *työnohjausta*. Sijaiseksi koulutuksen ajan ehdottaisin esim. entiseen malliin kotipalvelusta ihmisiä taikka talon laittamista aikaisemmin kiinni jona-kin päivänä.

Vastausten keskiarvot näkyvät vielä seuraavassa taulukossa 19. Iltapäiväkerhon asiakkaat pitivät tärkeimpänä päivittäisten taitojen opettelua ja ylläpitämistä. Muut vastaukset jakaantuivat hajanaisesti, joka taas kertoo eri ihmisten mielipiteistä mikä on tärkeää ja mikä ei.

	Päivätoiminta	Työtoiminta	Iltapäiväkerho	Henkilökunta
Pukeminen	4,3	3,3	5	4,6
Sovitut tehtävät	3,4	4,3	4,3	4,8
Ryhmätyöskentely	3,6	3,9	5	4,6
Wc käynnit	4,3	3,5	5	4
Yleissivistys	2,7	4,1	4,3	3,6
Kaupungilla asioiminen	2,6	3,6	4,7	3

TAULUKKO 19. Kyselyyn vastanneiden mielipiteet päivittäisten taitojen opettelun tärkeydestä asteikolla 1 -5 (1= ei yhtään tärkeä, 5= erittäin tärkeä), keskiarvot

7.3.2 Päivätoiminnan tuokiot

Päivätoiminnassa on päivittäin erilaisia tuokioita, joiden aiheet vaihtuvat viikoittain: Siivous, keittiötuokiot, askartelu / käden taidot, maalaustyöt, pelaaminen, liikunta, ulkoilu, aistihuoneet, pallomeri, aistipiirit, musiikki, rentoutus, tietokonetyöskentely, luku- ja keskustelupiirit, yksilötuokiot, aamupiirit sekä palaverit. Viikko-ohjelmarungon (liite 3) sisältö suunnitellaan tarkemmin joka maanantai. Tärkeä osa pitkin päivää on

myös erilaisten taitojen opettelu ja tauot.

Aistihuone saattaa olla monelle vieras käsite. Aistihuoneina toimivat toimintakeskuksessa Snoezelen tilat musta ja valkoinen huone. Ne on rakennettu varta vasten aistiärsykkeiden antamista varten, jolloin tilaan on laitettu erilaisia materiaaleja esim. kattoon, seiniin ja lattiaan (kankaita, peilipalloja, fosforikuvioita, peilejä, mattoja, valoja...) Eri laitteiden ja materiaalien sekä musiikin avulla stimuloidaan ihmisen eri aistialueita (molemmissa aistihuoneissa on myös hierovat tuolit). Menetelmän avulla pyritään saavuttamaan toiminnan ja rentoutumisen tasapaino sekä vuorovaikutukselle ja oppimiselle suotuisa vireystila (Malm ym. 2004, 186-187).

Päivätoiminnan vastaukset tuokioiden tärkeydestä kokonaisuudessaan ovat seuraavassa taulukossa (taulukko 20).

Muutamaan kohtaan päivätoiminnan asiakkaat omaisineen oli jostain syystä jättänyt vastaamatta, liekö vahingossa? Hajontaa taas on vastauksissa, mutta keskiarvoista ilmenee, että tärkeimpänä päivätoiminnan vastaajat pitivät liikuntaa (4,4) sekä ulkoilua 4,6). Vähiten tärkeimpinä taas pidettiin pallomerta (1,9), tietokonetyöskentelyä (2,6) sekä keittiötuokioita (2,6). Olikohan tässä vastauksessa omaisen vai asiakkaan ääni kuuluvissa? Esimerkiksi pallomeri on kuitenkin vapaaehtoinen paikka päivätoiminnassa, mutta yleensä sinne halutaan mennä. Ehkä monet sekoittavat päivätoiminnan pallomeren esimerkiksi laivalla olevaan lasten pallomereen. Tällaisesta ei kuitenkaan ole toimintakeskuksessa kyse, vaan oman kehon hahmottamisesta turvallisuuden tunteesta.

	1	2	3	4	5	-----	yhteensä	keskiarvo
Taidot			1	3	3		7	4,3
Siivous		2	2	1	2		7	3,4
Keittiötuokiot	2	2	1	1	1		7	2,6
Askartelu	1	1	1	3	1		7	3,3
Maalaustyöt	2	1	1	2	1		7	2,9
Pelaaminen	1	1	1	2	1	1	7	3,2
Liikunta			1	2	4		7	4,4
Ulkoilu			1	1	5		7	4,6
Aistihuoneet	1		2	2	2		7	3,6
Pallomeri	3	3		1			7	1,9
Aistipiirit	2		2	2	1		7	3
Musiikki			2	1	4		7	4,3
Rentoutus			2	1	4		7	4,3
Tietokone	2	2	1	1	1		7	2,6

Lukupiiri, keskustelu	1	1	2	1	2		7		3,3
Yksilötuokiot	1			2	3	1	7		4
Aamupiirit		2	1	1	2	1	7		3,5
Viikkopalaveri		2	2	1	1	1	7		3,2
Tauot		1	1	2	2	1	7		3,8

TAULUKKO 20. Päivätoiminnan tuokioiden tärkeys asiakkaiden mielestä asteikolla 1-5 (1=ei yhtään tärkeä, 5= erittäin tärkeä)

Lisättävää / vähennettävää – kohdassa päivätoiminnan vastauksissa oli seuraavanlainen lisäys:

”Mynämäen Koivikkokujalla on jo sanoisinko ihan täydellistä. On tarpeeksi ohjelmaa se että muutetaanko ohjelmia välillä en tiedä.”

Henkilökunnasta eniten tärkeänä päivätoiminnassa pidettiin yksilötuokioita (4,8), luku- ja keskustelupiirejä, rentoutusta, ulkoilua sekä erilaisten taitojen ylläpitoa sekä opettelua (4,6). Vähiten tärkeänä taas pidettiin tietokonetyöskentelyä ja maalaustyötä (3,2), askartelua sekä keittiötuokioita (3,4). Vastaukset näkyvät taulukossa 21. Perusteluksi henkilökunta oli liittänyt, että asiakkaan olisi hyvä kun he oppisivat olemaan ryhmässä ja ryhmän jäsenenä sekä kotiin ja vapaa-ajan käyttöön kuuluu asioita myös toteuttaa. Henkilökunnasta joku toivoi, että päivätoiminta osallistuisi enemmän kotitöihin.

Kehittämistoimenpiteinä ehdottaisin, että päivätoiminnassa *keskusteltaisiin kotiväen kanssa tuokioiden merkityksestä ja tärkeydestä* vaikka vanhempainillan lomassa. Ehdotan myös pohtimista kotiväen kanssa yhdessä *kodin vastuusta aktiviteettien järjestämisestä*. Henkilökunta voisi myös pitää aivoriihen *päivätoiminnan asiakkaiden aktiivisuuden lisäämiseksi kotitöissä*.

	1	2	3	4	5	---		Yhteensä	K a
Taidot				2	3			5	4,6
Siivous			1	3	1			5	4
Keittiötuokiot		1	1	3				5	3,4
Askartelu		1	2	1	1			5	3,4
Maalaustyöt	1		2	1	1			5	3,2
Pelaaminen			1	1	3			5	4,4
Liikunta			2	2	1			5	3,8
Ulkoilu				2	3			5	4,6
Aistihuoneet			1	1	3			5	4,4
Pallomeri			2	1	2			5	4
Aistipiirit				3	2			5	4,4
Musiikki			1	2	2			5	4,2

Rentoutus			2	3			5	4,6
Tietokone		2	1	1	1		5	3,2
Lukupiiri, keskustelu			1		4		5	4,6
Yksilötuokiot				1	4		5	4,8
Aamupiirit					5		5	5
Viikkopalaveri			1	1	3		5	4,4
Tauot			1	1	3		5	4,4

TAULUKKO 21 . Päivätoiminnan tuokioiden tärkeys henkilökunnan mielestä asteikolla 1-5 (1=ei yhtään tärkeä, 5= erittäin tärkeä)

7. 3. 3 Työtoiminnan työt

Työtoiminnassa ei ole tuokioita kuten päivätoiminnassa taikka iltapäiväkerhossa. Työtoiminnalla on myös kirjattuna oma yhteinen viikko-ohjelmansa. (liite 5). Siellä tehdään pääosin erilaisia työtehtäviä, pääosin alihankintatöitä, joita tilaa tällä hetkellä Cailap. Työt ovat pääosin purku-, hinnoittelu- ja pakkaustöitä. Töissä on joka viikko deadline, jolloin viedään tehdyt työt pois ja haetaan uusi kuorma. Cailappiin lähtee kunnan autolla ohjaaja ja kaksi asiakasta.

Alihankintatöiden lisäksi työtoiminta vastaa myös talon siisteydestä ja ruokahuollosta (siivous- ja keittiöryhmät). Ryhmissä on ohjaajana yksi molemmista yksiköistä (työ- ja päivätoiminnasta). Ryhmäläisillä on jokaisella omat tehtävänsä päivinä jolloin he ovat paikalla. Nämä tehtävät jaetaan ryhmän palavereissa ja on kirjattu henkilökohtaisiin tehtävälistöihin. Ryhmät käyvät myös alan koulutuksissa ja tutustumiskäynneillä.

Työtoiminnassa tehdään myös erilaisia kädentaitotöitä myyntiin.

Työtoiminnan vastauksista ilmeni, että aika moni vastaajista piti kaikkia töitä suht' tärkeinä (taulukko 22). Myös tyhjäksi jätettyjä vastauskohtia oli paljon, osaksi varmasti avotyöntekijöiden vuoksi, joita toimintakeskuksen työt eivät koskeneet.

Eniten tärkeinä keskiarvojen mukaan työtoiminnan asiakkaat pitivät ulkoilua, liikuntaa sekä kudonta ym. käsitöitä (4,3). Vähiten tärkeänä vastaajat pitivät puutöitä (3,2), lukupiirejä sekä palavereja (3,4). Heidän onnekseen aistihuoneet ovat vapaaehtoisia, puutöitä on harvakseltaan ja lukupiirejä ja palavereja vain kerran viikossa.

	1	2	3	4	5	---	Yhteensä	K a
Kudonta ym	1			1	5	1	8	4,3
Paperinaru ym	1		1	1	4	1	8	4
Alihankinta	2				5	1	8	3,9
Puutyöt	2	1			3	2	8	3,2
Maalaustyöt	1	2			4	1	8	3,6
Siivous	1		1	1	3	2	8	3,8
Keittiö	1			2	4	1	8	4,1
Liikunta	1				5		8	4,3
Ulkoilu	1				5		8	4,3
Aistihuoneet	2			1	3		8	3,5
Lukupiirit	2				3		8	3,4
Tauot	1		2		3		8	3,7
Palaverit	2				3		8	3,4
Tutustumiskäynnit	2			1	3		8	3,5

TAULUKKO 22. Työtoiminnan tuokioiden tärkeys asiakkaiden mielestä asteikolla 1-5 (1=ei yhtään tärkeä, 5= erittäin tärkeä)

Henkilökunnan mielestä tärkeintä työtoiminnassa on alihankintatyöt ja siivous (4,8), tauot sekä palaverit (4,6). Vähiten tärkeänä taas henkilökunta piti puutöiden tekemistä (3,6) sekä aistihuoneita (3,8). Henkilökunnan vastaukset näkyvät taulukossa 23. Vastauksiin oli lisätty:

”Kotiin ja vapaa-aikaan pitäisi kuulua myös toimintaa kuten liikunta, keittiöaskareet ym. Vastuuta kuuluu myös kotiin!!!”

Henkilökunta oli perustellut vastauksiaan:

”Jokaiselle jotakin. Huomioidaan yksilöllisesti asiakkaan tarpeet. Alihankintatyöt on meille ensisijaisesti tärkein työ ja siitä jäävä aika voidaan käyttää esim. puutöihin, aistihuoneisiin ym”.

Kehittämistoimenpiteinä ehdottaisin pohtimista työtoiminnan asiakkaiden ja kotiväen kanssa yhdessä *kodin vastuusta aktiviteettien järjestämisestä sekä keskustelua tuokioiden merkityksestä ja tärkeydestä* vaikka vanhempainillan lomassa.

	1	2	3	4	5	-----		Yhteensä	K a
Kudonta ym				3	2			5	4,4
Paperinaru ym				3	2			5	4,4
Alihankinta				1	4			5	4,8
Puutyöt		1	1	2	1			5	3,6
Maalaustyöt			2	1	2			5	4

Siivous				1	4			5	4,8
Keittiö				3	2			5	4,4
Liikunta			1	2	2			5	4,2
Ulkoilu		1			4			5	4,4
Aistihuoneet		1	1	1	2			5	3,8
Lukupiirit			1	2	2			5	4,2
Tauot				2	3			5	4,6
Palaverit				2	3			5	4,6
Tutustumiskäynnit			2	1	2			5	4

TAULUKKO 23. Työtoiminnan tuokioiden tärkeys henkilökunnan mielestä asteikolla 1-5 (1=ei yhtään tärkeä, 5= erittäin tärkeä)

7.3.4 Iltapäiväkerhon tuokiot

Koivikkokujan iltapäiväkerholla on oma viikko-ohjelmansa (Liite 5). Tuokioihin kuului opinnäytetyön aikana keittiötuokiot, askartelu, pelaaminen, liikunta, ulkoilu, aistihuoneissa ja pallomeressä käyminen, musiikki, lukuhetket, yksilötuokiot, leikkiminen, kaupungilla asioiminen sekä tehtävät. Päivään kuului myös erilaisten taitojen oppiminen ja ylläpito, omien jälkien siivous ja tauot. Tuokiot ovat jonkin verran muuttuneet tästä, mutta perusrunko on sama.

Positiivista iltapäiväkerhon vastauksissa oli, että mitään tuokiota ei koettu täysin turhaksi (alle kolmen asteikolla 1-5). Keskiarvojen perusteella eniten tärkeänä pidettiin iltapäiväkerhossa musiikkia, keittiötuokioita sekä omien jälkien siivousta (5). Vähiten tärkeinä iltapäiväkerhon asiakkaat taas pitivät koritehtäviä (3) sekä yksilötuokioita (4). Kaikki vastaukset löytyvät seuraavasta taulukosta (24).

Lisättävää tai vähennettävää - kohdassa oli vastattu: ”Yksilötuokioita ja leikkiä enemmän, koritehtäviä vähemmän koska koulussa on armeijamainen päiväjärjestys, iltapäivä voisi olla rennompi ja leppoisampi.”

	1	2	3	4	5		Yhteensä	K a
Taidot				1	2		3	4,7
Omien jälkien siivous					3		3	5
Keittiö					3		3	5
Askartelu			1		2		3	4,3
Pelaaminen			1		2		3	4,3
Liikunta				1	2		3	4,7
Ulkoilu				1	2		3	4,7
Aistihuoneet				1	2		3	4,7

Pallomeri			1		2		3		4,3
Musiikki					3		3		5
Lukuhetket				1	2		3		4,7
Yksilötuokiot			1	1	1		3		4
Leikkiminen				1	2		3		4,7
Kaupungilla asioiminen				2	1		3		4,3
Tauot				1	2		3		4,7
(Kori)tehtävät			3				3		3

TAULUKKO 24. Iltapäiväkerhon tuokioiden tärkeys asiakkaiden mielestä asteikolla 1-5 (1=ei yhtään tärkeä, 5= erittäin tärkeä)

Henkilökunnan mielestä tärkeintä iltapäiväkerhon toiminnassa on leikkiminen (5) sekä erilaisten taitojen oppiminen ja ylläpito, omien jälkien siivous, ulkoilu, tauot ja tehtävät (4,8). Kaiken kaikkiaan iltapäiväkerhon tuokioita pitivät kaikki suhteellisen tärkeinä. Vähiten tärkeänä pidettiin keittiötuokiota ja kaupungilla asioimista, mutta niitäkin pidettiin suht tärkeinä (vastausten keskiarvo 4). Vastaukset taulukossa 25.

	1	2	3	4	5		Yhteensä	K a
Taidot				1	4		5	4,8
Omien jälkien siivous				1	4		5	4,8
Keittiö			1	3	1		5	4
Askartelu			1	2	2		5	4,2
Pelaaminen				2	3		5	4,6
Liikunta			1	2	2		5	4,2
Ulkoilu				1	4		5	4,8
Aistihuoneet				3	2		5	4,4
Pallomeri			1	1	3		5	4,4
Musiikki			1	1	3		5	4,4
Lukuhetket				3	2		5	4,4
Yksilötuokiot			1	2	2		5	4,2
Leikkiminen					5		5	5
Kaupungilla asioiminen			2	1	2		5	4
Tauot				1	4		5	4,8
(Kori)tehtävät				1	4		5	4,8

TAULUKKO 25. Iltapäiväkerhon tuokioiden tärkeys henkilökunnan mielestä asteikolla 1-5 (1=ei yhtään tärkeä, 5= erittäin tärkeä)

Vastauksia henkilökunta oli perustellut, että huomioidaan myös asiakkaan koulupäivä, on sopivasti toimintaa yksilöllisesti.

Lisää henkilökunta toivoisi asioimista eri paikoissa, lukuhetkiä työsalin puolella esim. paikallislehtipäivänä sekä mahdollisuus rauhoittua, levätäkin jos niin haluavat koska he ovat lapsia; on tärkeää oppia olemaan myös itsekseen, rauhoittumaan itsekseen, hakea itse mielihyvän olotiloja. Lisää toivottiin myös iloista liikkumista. Haastetta tähän tuo

ryhmän pienuus ja haluttomuus.

Lapsen näkökulmasta toiminnan sisällön jaksotus, jatkuvuus ja kokonaisvaltaisuus ovat tärkeitä. Iltapäivätoiminta on lapselle vapaaehtoista ja lapsella on oltava mahdollisuus päättää siitä, osallistuuko hän ohjattuihin tuokioihin. Lasta ei saa pakottaa osallistumaan, mutta toimintaa suunnitellessa kannattaa miettiä, millaisin keinoin passiivisemmatkin lapset saadaan houkutelluksi osallistumaan toimintaan. Useimmat lapset innostuvat ohjatusta toiminnasta, mutta se vaatii turvallisen ilmapiirin, kannustusta, lapsilähtöistä ohjausta ja yleensä useita kokeiluita. (Eerola, Nuorisuomi 2004, 25.)

Kehittämistoimenpiteinä ehdottaisin iltapäiväkerhoon, että *keskusteltaisiin iltapäiväkerhon kotiväen kanssa tuokioiden merkityksestä ja tärkeydestä* vaikka vanhempainillan lomassa. *Iltapäiväkerhon vierailuja* voisi suunnitella ja järjestää mahdollisuuksien mukaan. *Lapsien leppämisestä* voisi keskustella vanhempainillassa. Lapsiryhmän koon kasvaminen toisi varmasti paremmat mahdollisuudet aktiiviseen toimintaan. Jonkun *asiantuntijan konsultaatio* voisi tuoda vinkkejä lasten toiminnan järjestämiseen ja aktivoimiseen.

7.3.5 Avotyö

Yhdeksän toimintakeskuksen asiakkaista käy avotöissä toimintakeskuksen ulkopuolella joko kunnan yksiköissä taikka yksityisillä yrityksillä. Asiakkaita käy avotyössä tällä hetkellä (syksy 2006) seuraavasti: Kaksi palvelutalossa (siivousta, ruokahuoltoa ja kauppaostoksissa avustamista), MLL:ssa (siivousta), päiväkodissa (siivousta sekä pyykki- ja tiskihuoltoa), rakennusliikkeessä (erilaisia rakennustehtäviä), leipomossa (erilaisia töitä leipomossa ja kahvilassa), puutyöliikkeessä (erilaisia töitä), koulussa (koulunkäyntiavustajan apulaisena toimimista), sekä kaksi kirjastossa (mm. palautettujen kirjojen paikoilleen viemistä), toinen heistä hoitaa myös kunnan sisäisen postin. Joillakin on useampi kuin yksi avotyö.

Avotyöntekijöistä 5 on naista ja 4 miestä. Naisista kaikki käy osan viikosta toimintakeskuksessa ja miehistä yksi. Iältään he ovat 22 - 42-vuotiaita. Osa tekee kokopäivätyötä, joka on maksimissaan 6 tuntia, osa tekee vain puolikasta päivää. Avotyöpäiviä viikossa

on asiakkailta yhdestä viiteen . Avotöitä koskevaan kyselyyni vastauksia tuli seitsemältä avotöissä kävijältä, jolloin vastausprosentiksi tuli 78 %.

Suurin osa avotyöntekijöistä (5 / 7) oli tyytyväinen avotyöpäivien määrään (taulukko 26). 3 kuitenkin ei ollut tyytyväinen ja yksi vastasi sekä kyllä että ei. Henkilökunnasta kaikki olivat sitä mieltä, että avotyöpäiviä on sopivasti. Silti jotkut olivat lisänneet vastauksiinsa, että

”joillekin on ja joillekin ei.”

*”Osalle sopii, että käyvät myös Koivikkokujalla, jossa edelleen harjoitellaan työpai-
kan pelisääntöjä.”*

	Kyllä	Ei		Yhteensä
Avotyöpäivien määrän sopivuus				
- asiakkaiden mielestä	5	3		8 (kyllä ja ei)
- henkilökunnan mielestä	5			5

TAULUKKO 26. Avotyöpäivien määrän sopivuus vastaajien mielestä

Kaikki avotöissä käyvät asiakkaat ja henkilökunta vastasivat lisäksi avotyöpaikan olevan mieluisa.

Tässä kohtaa on onnistuttu. Tähän oli lisätty perusteluiksi:

”Koska hyvä yhteishenki ja voi puhua asioista ei mene eteenpäin eli luottamus ja joka päivä on tosi kiva”

”Olen oppinut uusia asioita; kaupassa asiointi”

”Mukavaa vaihtelua. Mukavat työkaverit. Työtehtävät avotöissä mieluisia.”

”Työpaikalla on kivoja ihmisiä. Ja heillä on hyvä huumorintaju. Päivät kuluvat nopeasti.”

”Rauhallinen sopiva, kykyjäni vastaava”

”Hiljaista, hyvä ohjaaja, riittävästi töitä”

”Osalle viikon kohokohta.”

Avotyö oli koulutusta vastaavaa kahden asiakkaan mielestä ja ei ollut kahden mielestä. Yksi vastanneista ei osannut sanoa ja yksi jätti kokonaan vastaamatta (taulukko 27). Henkilökunnasta kolme olivat sitä mieltä, että avotyö on koulutusta vastaavaa, yksi vas-

tasi, ettei ollut ja yksi ei osannut sanoa. Mielenkiintoista on tämä eroavaisuus henkilökunnan vastauksissa. Toisaalta se on ymmärrettävää, koska kaikki toimintakeskuksen ohjaajat ja avustajat eivät ole perehtyneet avotöihin saatikka avotyöntekijöiden koulutuksiin.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	-----	Yhteensä
Koulutusta vastaava työ					
- asiakkaiden mielestä	2	2	1	1	7
- henkilökunnan mielestä	3	1	1		5

TAULUKKO 27. Koulutusta vastaava avotyö kyselyyn vastanneiden mielestä

Kaikki seitsemän avotöihin liittyvään kyselyyn vastaajaa ilmoittivat saavansa tarpeeksi tukea työpaikalla. Tämä on hyvä asia. Toimintakeskuksen antaman tuen määrään yksi vastaajista ei ollut tyytyväinen, muut kuusi olivat (taulukko 28).

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	Yhteensä
Ohjauksen ja tuen riittävä määrä				
- työpaikalla	7			7
-toimintakeskuksesta	6	1		7

TAULUKKO 28. Avotyön ohjauksen ja tuen riittävyys asiakkaiden mielestä

Kommenteiksi ja parannusehdotuksiksi vastaajat olivat kirjanneet:

” Enemmän panostusta avotyöhön ”

”Kokoviikko töissä, ma - pe”

” Kävisin mielummin 2 x vkossa avotöissä. Olen tyytyväinen.”

”Tuntuu välillä, että 9 euron päiväpalkalla saa tehdä yhtä paljon työtä kun muutkin.

Lisäksi työ on vaihtelevaa. Teen työt tasaisen tehokkaasti, enkä ota paineita, vaikka olisi kova kiire.”

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	Yhteensä
Ohjauksen ja tuen riittävä määrä				
-työpaikalla	2	1	2	5
-toimintakeskuksesta	4	1		5

TAULUKKO 29. Avotyön ohjauksen ja tuen riittävyys henkilökunnan mielestä

Henkilökunnasta yksi oli sitä mieltä, ettei tukea saa avotöissä tarpeeksi työpaikalla eikä

toimintakeskuksesta ja kaksi ei osannut sanoa. Kaksi oli kuitenkin tyytyväinen tuen määrään työpaikalla ja neljä tuen määrään toimintakeskuksessa (taulukko 29). Perusteiksi oli laitettu, että asiakkaalla on myös oma vastuu tulla kertomaan jos tarvitsee apua, joissakin työpisteissä tarvitsisi työntekijät koulutusta enemmän kun sijoitetaan asiakas töihin, perehdytystä tarvittaisiin enemmän ja että pitäisi olla enemmän aikaa ohjaukseen.

Henkilökunta oli sitä mieltä, että vastaava ohjaaja ei ole pystynyt panostamaan avotöihin riittävästi (sijaisuuksien takia) esim. tukemaan työyhteisöä, olemaan mukana 'saattamassa' asiakasta työn ensi päivinä. Joku tuumasi myös, että avotyönohjaajalle olisi töitä...

Kehittämistoimenpiteenä näkisin avotyönkin osalta *kehityskeskustelujen ja taitojen kartoituksen tekemisen*, jossa voisi samalla kartoittaa ohjauksen tarpeen ja työosuusrahan määräytymiskriteerit. Lisäksi ehdottaisin *avotyönohjauksen lisäämisen* tavalla tai toisella sekä *työpaikan ohjaajalle jonkun tietopaketin* antamisen asiakkaan siirtyessä avotöihin sinne. Aivoriihi!

7.3.6 Retket

Toimintakeskuksessa tehdään muutama isompi retki vuodessa ja eri yksiköt voivat tehdä omia pieniä retkiä mahdollisuuksien mukaan.

Huomasin vastausten tarkistusvaiheessa, että kysymyksen alku oli monta sivua aikaisemmin kun loppuosa, joten vastaajat saattoivat unohtaa mitä todella kysytään (kuinka tyytyväinen olet vaiko kuinka tärkeänä pidät). Molempia kysymyksen muotoja kun on ollut kyselyssä. Se olisi pitänyt vielä toistaa tässä vaiheessa. Nyt en voi olla varma, MIHIN todella on vastattu. Vastauslomakkeissa oli myös tässä kohdassa tyhjiä aika paljon, mikä johtunee siitä, että moni ei varmaankaan huomannut kysymystä, koska se oli niin pieni yksittäinen kohta suurien luettelomaisten kysymysten jälkeen. Ehkä se olisi ollut hyvä laittaa aivan toiminta-osion alkuun.

	1	2	3	4	5	---	Yhteensä	K a
Päivätoiminta				1	3	3	7	4,8
Työtoiminta				2	2	4	8	4,5

Iltapäiväkerho			1		1	1	3	4
Henkilökunta				1	1	2	5	4,7

TAULUKKO 30. Vastaajien mielipide retkien tärkeydestä toimintakeskuksessa

Kuitenkin vastauksista ilmenee, että yhtään alle kolmesta ei ole mikään yksikkö antanut, joten retkiä pidetään tärkeinä taikka vaihtoehtoisesti hyvinä (taulukko 30).

Ainoastaan iltapäiväkerhon vastauksista tuli kolmonen, joten retkiä ei pidetä niin tärkeänä taikka hyvinä kuin muiden yksiköiden mielestä. Keskiarvojen mukaankin iltapäiväkerho pitää retkiä vähiten tärkeänä (4) ja päivätoiminta sekä henkilökunta kaikkein tärkeimpänä (4,8 ja 4,7). Työtoiminta pitää myös melko tärkeänä (keskiarvo 4,5).

Kyselyyn vastanneilta päivätoiminnan asiakkailta tuli seuraavanlainen ehdotus retkien tiimoilta:

”Luontoon”

Työtoiminnan asiakkaiden toiveet retkistä ovat seuraavanlaisia:

” Ulkomaille, uimaan, eläintarha”

”Kuralan Kylämäki, Korkeasaari”

”Heselle retkelle, taidemuseoon, kesäteatteriin, saaristoretki, poslininäyttelyissä”

”jokin metsäretki, jossa tarkkailtaisiin vaikka lintuja ja grillattaisiin makkaraa. Uin tiretki.”

Iltapäiväkerhon vastauksissa oli lisäys:

”Retkiä tehdään koulussakin aika paljon, päivästä tulee aika raskas, jos samana päivänä on iltapäivälläkin retkiä”.

Henkilökunta oli kommentoinut retkiä:

”Iltaohjelmalla olisi hyvä lisätä, ei kuitenkaan kuulu mielestäni Koivikkokujalle.”

”Ulkoilu jo sinänsä koulupäivän päälle hyvä asia!”

Tässä vastaaja oli luullut ilmeisesti kysymyksen koskevan vain iltapäivähoitoa.

Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin retkien osalta mahdollisuuksien mukaan näiden ja yleensäkin asiakkaiden *ehdotuksien huomioon ottamista retkiä suunniteltaessa* (ja perustelua jos jokin idea ei voi toteutua).

7. 4 Toimintakeskuksen toimintaympäristön ja välineiden asianmukaisuus

Sosiaalihuoltolain (1982) 11 §:n mukaan sosiaalihuollon toimintoja varten kunnalla on oltava riittävät ja asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet.

Työturvallisuuslain (2002) tarkoituksena taas on parantaa työympäristöä ja – olosuhteita.. 4 §:n mukaan lain piiriin kuuluvat myös ”muut soveltamisalaan kuuluvat työt” kuten kuntoutukseen liittyvään työhön ja kuntouttavaan työtoimintaan sekä hoitotai muussa siihen verrattavassa laitoksessa hoidettavan tai pidettävän henkilön työhön ja työtoimintaan.

Työturvallisuuslain 8 §:n mukaan työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta sekä toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveellisyteen. Työnantajan on huolehdittava siitä, että turvallisuutta ja terveellisyttä koskevat toimenpiteet otetaan huomioon tarpeellisella tavalla työnantajan organisaation kaikkien osien toiminnassa. (Työturvallisuuslaki 2002.) Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveystaatuimuksista (2003) tarkentaa vielä työturvallisuuslakia.

7. 4. 1 Sijainti

Koivikkokujan toimintakeskus sijaitsee vajaan 2 kilometrin päässä Mynämäen keskustasta Lounais-Suomen käsi- ja taideteollisen oppilaitoksen vieressä. Talosta käsin on helppo lähteä keskustaan asioille tai lähiympäristöön ulkoilemaan. Toimintakeskus on yksityisen tien päässä. Tien varrella on kaksi asuinrakennusta.

7. 4. 2 Piha

Tontti on pinta-alaltaan 6020 m² ja se on suurimmalta osin nurmikkoa. Parkkialue ja taloa kiertävä ”jalkakäytävä” on asfaltoitu. Pihalla on myös aidattu leikkikenttä lapsia varten, mistä löytyy keinulauta, hiekkalaatikko ja keinu. Takapihalla on myös grillauspaikka. Kesäisin otetaan esille puutarhakalusteet ja -keinu. Pihaa ja Koivikkokujaa reu-

nustavat nimensä mukaan koivut. Pihan ja tien välissä solisee puro, jonka yli pääsee pienen sillan kautta. Silta on loiva ja siinä on kaiteet, joten siitä pääsee myös liikuntarajoitteiset. Kesäisin kukkapadat koristavat etupihaa. Takapihalla on ulkovarasto, missä säilytetään mm. pihatyökaluja ja pihakalusteita talvisäilössä.

7. 4. 3 Valaistus

Työturvallisuuslain (2002) 34 §:n mukaan työpaikalla tulee olla työn edellyttämä ja työntekijöiden edellytysten mukainen sopiva ja riittävän tehokas valaistus. Sinne on mahdollisuuksien mukaan päästävä riittävästi luonnonvaloa. Valtioneuvoston asetuksen työpaikkojen turvallisuus- ja terveystaajimuksista (2003) 10 §:n mukaan työpaikalla tulee olla riittävä ulkovalaistus, jollei päivänvalo ole riittävä.

Toimintakeskuksessa katu- eikä ulkovaloja pihalla pahemmin ole. Talon etu- ja sivuseinustoilla on kummassakin yksi lamppu. Sisällä on paljon loisteputkilamppuja ja erikseen mahdollisuuksien mukaan omia lamppuja työpisteissä. Joka huoneessa on myös suuret ikkunat, joten luonnon valoa riittää. Rullaverhojen ansiosta tilat saa myös pimennettyä tarvittaessa esim. rentoutuksen ajaksi. Hätätiet on merkitty vihreillä valoilla.

7.4. 4 Sisätilat, välineet, laitteet, tarvikkeet

Työturvallisuuslain (2002) 12 §:n mukaan työympäristön suunnittelun yhteydessä on tarvittaessa otettava huomioon vammaiset ja muut työntekijät, joiden työn tekeminen sekä terveyden ja turvallisuuden varmistaminen työssä muutoin edellyttää erityisiä toimenpiteitä.

Lain 24 §:n mukaan työpisteen rakenteet ja käytettävät työvälineet on valittava, mitoitettava ja sijoitettava työn luonne ja työntekijän edellytykset huomioon ottaen ergonomisesti asianmukaisella tavalla. Niiden tulee mahdollisuuksien mukaan olla siten säädettävissä ja järjestettävissä sekä käyttöominaisuuksiltaan sellaisia, että työ voidaan tehdä aiheuttamatta työntekijän terveydelle haitallista tai vaarallista kuormitusta.

Työturvallisuuslain 32 §:n mukaan työpaikan rakenteiden, materiaalien ja varusteiden sekä laitteiden tulee olla turvallisia ja terveellisiä työntekijöille. Niiden tulee olla käsiteltävissä, kunnostettavissa ja puhdistettavissa turvallisesti.

Koivikkokujan toimintakeskuksen tilat on rakennettu 1984 Lounais-Suomen käsitaideoppilaitoksen opetustiloiksi. 1994 tilat remontoitiin työtilojen ja keittiön osalta ja 1995 rakennuksessa aloitti toimintansa EHA I opetusyksikkö sekä toimintakeskus. 1998 remontoitiin viriketoiminnan tilat ja ilmastointi. Samana vuonna aloitettiin opetusyksikön tilalla virikeyksikkö (nykyinen päivätoiminta) ja työtoiminta jatkoi toimintaansa. Tiloja on muuteltu monesti ja rakennettu mm. aistihuoneet ja inva - wc:t.

Talossa on neliöitä yhteensä 728m², (Koivikkokujan toimintakeskuksen pelastussuunnitelma) joka on jaettu niin, että päivätoiminnan yleistila on 76, 5 m² ja työsalit 212 m². Loput ovat yhteisiä tiloja (terapiahuone, aistihuoneet, vihreä huone, puu- ja maalihuone, ruokala ja kodinhoituhuone, vessat). Asiakasmäärän ollessa 31 se tekee noin. 23 m² / asiakas. Luku on tosin hämäävä, koska kaikki asiakkaat eivät ole paikalla päivittäin, pöydät ja seisomatelineet vievät paljon pinta-alasta ja esim. pyörätuolit tarvitsevat paljon tilaa liikkumiseen.

	1	2	3	4	5	---	Yhteensä		K a
Sijainti			1	2	4		7		4,4
Piha		2	3		1	1	7		3
Valaistus			1	4		2	7		3,8
Sisätilat			2	3	1	1	7		3,8
Välineet, laitteet				5	1	1	7		4,2
Tarvikkeet, materiaalit				5	1	1	7		4,2

TAULUKKO 31. Päivätoiminnan asiakkaiden tyytyväisyys toimintaympäristöön ja välineisiin asteikolla 1-5 (1=ei yhtään tyytyväinen, 5= erittäin tyytyväinen)

Päivätoiminnan asiakkaista yksikään ei ollut täysin tyytymätön (taulukko 31). Suurin osa oli melko tyytyväisiä. Päivätoiminnan vastausten keskiarvoista ilmenee, että tyytymättömmimpiä oltiin sisätiloihin ja valaistukseen (3,8) sekä pihaan (3). Parasta taas oli sijainti (4,4). Melkein joka kohdassa oli joku jättänyt vastaamatta.

Perusteluissa ainoa maininta oli kommentti vastaamattomista kohdista:

”Mainitsematta jättämistäni ei ole riittävästi tietoa.” Eivätkö jotkut omaisista ole käyneet paikan päällä tutustumassa? Ajatus tuntuu kummalliselta.

	1	2	3	4	5	---	Yhteensä		K a
--	---	---	---	---	---	-----	----------	--	-----

Sijainti	1			2	4	1	8		4,1
Piha	1		1	4	1	1	8		3,6
Valaistus	2			4	1	1	8		3,3
Sisätilat	1			2	4	1	8		4,1
Välineet, laitteet	1			3	3	1	8		4
Tarvikkeet, materiaalit	2			1	4	1	8		3,7

TAULUKKO 32. Työtoiminnan asiakkaiden tyytyväisyys toimintaympäristöön ja välineisiin asteikolla 1-5 (1=ei yhtään tyytyväinen, 5= erittäin tyytyväinen)

Työtoiminnan asiakkaiden vastauksissa oli selvästi enemmän tyytymättömyyttä toimintaympäristöön ja välineisiin (taulukko 32). Kuitenkin eniten ympyröity oltiin kohtia 4 ja 5. Tyytyväisempiä oltiin sijaintiin sekä sisätiloihin (4,1). Pettyneitä taas oltiin valaistukseen (3,3) sekä pihaan (3,6). Joka kohdassa oli yksi tyhjäksi jätetty vastaus.

Perusteluja – kohdassa oli seuraavia kommentteja:

”Koivikkokuja on hyvän kävelymatkan päässä. Olen tyytyväinen, että saan olla mukana toimintakeskuksen järjestämässä tapahtumissa. Vaikka en joka päivä käykkään Koivikolla, sinne on aina mukava tulla.”

”Liian vähän valoa piha-alueella. Tarvikkeita ja materiaalia yleisesti liian vähän.”

”Sisätiloissa voisi olla hieman ’paremmin’ istuttavat tuolit ja radio hiljemmin.”

Istuimista säädetään valtioneuvoston asetuksessa työpaikkojen turvallisuus- ja terveysta-vaatimuksista (2003) 3 §:ssä. ”Työpaikalla tulee olla työntekijöiden käytettävissä tarkoituksenmukaisia istuimia, milloin työtä haitatta voidaan tehdä istualtaan, sekä muutoin käytettäväksi lepoa varten, milloin siihen on tilaisuus.”

	1	2	3	4	5	yhteensä	k a
Sijainti			1	1	1	3	4
Piha	1	1		1		3	2,3
Valaistus	1		1		1	3	3
Sisätilat		1	1		1	3	3,3
Välineet, laitteet		1	1		1	3	3,3
Tarvikkeet, materiaalit		1	1		1	3	3,3

TAULUKKO 33. Iltapäiväkerhon asiakkaiden tyytyväisyys toimintaympäristöön ja välineisiin asteikolla 1-5 (1=ei yhtään tyytyväinen, 5= erittäin tyytyväinen)

Iltapäiväkerhon vastaukset liittyen toimintaympäristöön ja välineisiin kertovat mielipiteiden eroavaisuuksista (taulukko 33). Hajontaa on ykkösen ja viiden välillä. Tämä näkyy myös keskiarvoissa, jotka ovat aika alhaiset. Piha sai eniten arvostelua (2,3), sa-

moin valaistus (3). Sijainti oli oikeastaan ainoa hyvä asia muiden yksiköiden vastausten lailla (4). Perusteluja:

”Piha on tylsä, tekemistä asfaltilla aika vähän. Leikkitelineitä yms. voisi olla enemmän.”

”Sinänsä rauhallinen ympäristö, mutta ei eristyksissä ’muusta maailmasta’. Talvella pilkkopimeää, valtava peltihalli, ei lainkaan kodinomaisuutta.”

	1	2	3	4	5	Yhteensä	K a
Sijainti				1	4	5	4,8
Piha			1	3	1	5	4
Valaistus	1	2	2				2,2
Sisätilat				2	3	5	4,6
Välineet, laitteet			1	1	3	5	4,4
Tarvikkeet, materiaalit				3	2	5	4,4

TAULUKKO 34. Henkilökunnan tyytyväisyys toimintaympäristöön ja välineisiin asteikolla 1-5 (1=ei yhtään tyytyväinen, 5= erittäin tyytyväinen)

Kuten taulukosta 34 voidaan havaita, henkilökunta oli suhteellisen tyytyväinen kaikkien muuhun paitsi toimintakeskuksen valaistukseen (2,2). Pihaan oltiin vähiten tyytyväisiä keskiarvolla 4. Perusteluiksi oli liitetty:

”Valaistus -> pihavalot. Etupihalle olisi kiva saada ”terassikatos”.

”Sisältä kulku aidatulle alueelle. Nostolaite tulevaisuudessa!”

”Pihavalaistus tosi huono, pihan viihtyvyyteen voisi vielä panostaa. (toisiin toimintakeskuksiin verrattuna meillä on mainioin piha).

”Kangaspuut tosi vanhoja ja vinoja!”

”Olis mukavaa jos ohjaaja pääsisi itse ostoksille hankkimaan materiaaleja mistä tehdä. Liikkeistä saa myös ideoita kun näkee eri materiaaleja.”

”Pihalla voisi ottaa lapset enemmän huomioon. Lisävalaistusta tarvitaan, pimeällä ei voi tehdä paljoa, talo on kuitenkin auki viiteen. Muuten piha on todella turvallinen.

Toimintakeskuksesta on hyvä kävelymatka keskustaan mahdollisille asioille.”

Seuraavassa taulukossa (35) vielä keskiarvot, joista ilmenee, että iltapäiväkerholaiset ovat tyytymättömiä toimintakeskuksen toimintaympäristöön ja välineisiin. Henkilökunta oli suht tyytyväinen muihin, paitsi valaistukseen. Kaikkien mielestä toimintakeskus on hyvällä paikalla sijaintinsa puolesta.

	Päivätoiminta	Työtoiminta	Iltapäiväkerho	Henkilökunta
Sijainti	4,4	4,1	4	4,8

Piha	3	3,6	2,3	4
Valaistus	3,8	3,3	3	2,2
Sisätilat	3,8	4,1	3,3	4,6
Välineet, laitteet	4,2	4	3,3	4,4
Tarvikkeet, materiaalit	4,2	3,7	3,3	4,4

Taulukko 35. Kaikkien vastanneiden tyytyväisyys toimintaympäristöön ja välineisiin asteikolla 1-5, keskiarvot

Kehittämistoimenpiteenä toimintaympäristön osalta ehdottaisin *valon ja viihtyvyyden lisäämistä* piha-alueelle, *tarvikkeiden ja materiaalien ”inventariota”* ja mahdollista uuden ostamista (ryhmän ohjaajan kanssa yhteistyössä) *tuolien tarkastusta* ja mahdollista uusimista, *leikkelineiden lisäämistä* sekä *kodinomaisuuteen panostusta* sisätiloissa esim. kasveilla, matoilla ja väreillä. Lisäksi resurssien mukaan olisi hyvä rakentaa *pihakatos* sekä *ovi aidatulle alueelle*. Asiakkaiden hoidollisuuden lisääntyessä tulevaisuudessa olisi syytä pohtia nostolaitteen hankkimista taikka vaihtoehtoisesti asiakkaan hoitopaikan vaihtoa.

7.5 Hoito ja huolenpito

Toimintakeskuksen asiakkaat tarvitsevat enemmän tai vähemmän ohjausta taikka apua itsestään huolehtimiseen. Terminä hoito ja huolenpito saattaa johtaa harhaan, koska aika vähän toimintakeskuksessa on varsinaista hoidollista työtä.

Asiakkaan *yksilöllisen hoidon* tarpeesta tiedottaa luonnollisesti omaiset. Toiveet ja tarpeet kirjataan ylös palvelusuunnitelma-palaverissa taikka muuten vain asiakkaan tullessa taloon. Tietenkin muutoksista esim. lääkityksessä tulisi kotiväen tiedottaa joko puhelimitse tai reissuvihon välityksellä. Vuosittain päivitetään myös muutokset kotiin lähtevän kyselyn avulla. Asiakkaan tiedot kirjataan ylös ja ne ovat luettavissa lukollisessa arkistokaapissa. Mielestäni puute tiedonkulussa on ulkopaikkakuntalaisten kohdalla. Heistä ei ole paljonkaan papereita. Jonkin verran olisi hyvä tietää kuitenkin taustoja ja faktoja asiakkaasta.

Toimintakeskuksessa tuetaan asiakkaan omaa kykyä pitää itsestä huolta neuvomalla ja ohjaamalla. Näitä ovat mm. *yleisestä hygieniasta* ja siisteydestä huolehtiminen, neste-

tasapainosta huolehtiminen, allergioiden ja sairauksien huomioiminen, vessassa käynnissä ohjaaminen, hiusten harjaus ja ihonhoito. Toimintakeskus ei ole kuitenkaan hoitolaitos eikä asuntola, joten esim. suihkussa käynnit, jalkahoidot ja hammashuollot hoidetaan kotona. *Vessassa asioimista* harjoitellaan päivittäin ja jotkut tarvitsevat apua siinä. Inva - wc:ssä on eräänlainen hälytysnaru, josta voi vetää saadakseen henkilökunnan apuun.

Uusille ihmisille esim. opiskelijoille perehdytetään tarvittavat *hoito-ohjeet* ja ohjaaja on koko ajan läsnä opiskelijan kanssa. Muutenkaan ei ole suositeltavaa työskennellä yksin esim. epilepsiakohtausten tai uhkaavien tilanteiden takia.

Asiakasta tuetaan kertomaan totuudenmukaisesti jos on kipeä olo (joukossa on myös hyviä näyttelijänlahjoja) ja hänet lähetetään joko terveyskeskukseen tai kotiin jos hän ei ole työkykyinen. Näin ehkäistään taudin leviäminenkin. Kipeänä ei ole kukaan meistä töissä. Ohimenevät ja varsinkin tarttuvat sairauden hoidetaan kotona. Mahdollisista muista *lääkkeistä ja niiden antoajoista* tiedottaa kotiväki toimintakeskukseen.

Tiedottaminen ja yhteistyö kodin ja esim. fysioterapeuttien välillä on tärkeää huolenpidon kannalta. Näin on helpompaa huomata muutokset esim. asiakkaan *yleiskunnossa ja käyttäytymisessä*. Esimerkiksi kaatumiset ja epilepsiakohtaukset tulisi ilmoittaa.

Ensiapuna käytetään lähinnä laastareita pikkunaarmuihin ja epilepsiakohtaustilanteissa kohtauslääkkeitä tarvittaessa. Vakavammat tapaukset hoidetaan terveyskeskuksessa tai sairaalassa. Kaikki työntekijät ovat käyneet kuitenkin ensiapukoulutuksen. Päivityskoulutukset eivät tosin olisi pahitteeksi.

Ehkäisevää ensiapua on *turvallisuudesta* huolehtiminen. Asiakkaille pidetään myös ”valmistusta” aiheesta. Henkilökunnalla on oltava silmät selässäkin ja koko ajan tietoisuus ympäristöstä. Turvallisuuden perusasiat on pidettävä mielessä: Mm. lattian on oltava tyhjä ja kuiva, teräesineet poissa ulottuvilta, matot suorana, laitteet toimivina, talonmiehen hommat hoitaa ammattitaitoinen talonmies, ikkunat on suojattu pleksillä ja aggressiot pyritään purkamaan niin ettei kukaan ole vaarassa. Talossa on turvallisuussuunnitelma.

Intiimiyden suojeluun pyritään ja ohjataan asiakkaitakin. Esimerkiksi vessan ovi pidetään kiinni ja koputetaan jos mennään vessaan toisen ollessa siellä. Myös riisuutuessa huomioidaan intimiteettisuoja eli ei riisuuduta muiden nähden ja alusvaatteita vaihdettaessa vaihdetaan vaate kerrallaan, jotta on koko ajan jotakin suojana. Henkilökunnan on myös hyvä kertoa mitä tehdään ja miksi esimerkiksi hoitotoimenpiteen aikana. Asiakkaille opetetaan, että toiseen ei kosketa jos toinen ei halua. Seksuaalisuudesta on myös keskusteltu paljon. Henkilökunnalla on myös vaitiolovelvollisuus joten asiakkaita koskevia asioita ei kerrota muille.

Palautetta ja ohjeita annetaan puhelimen tai reissuvihon kautta. Olisi hyvä ottaa se vastaan järkevästi ja ymmärtää toisen kanta, vaikkei itse olisikaan samaa mieltä. Keskustelemalla pitäisi löytää yhteinen toimintatapa. Välillä henkilökunnan ja omaisten mielipiteet menevät ristiin ja pahimmassa tapauksessa itse asiakasta ei kuunnella lainkaan. Tällä alueella on varmasti aina parannettavaa, puolin ja toisin.

	1	2	3	4	5	---	Yhteensä	k a
Hoito ja huolenpito		1	3	1	2		7	3,6
Hygienia		1	1	2	2	1	6	3,8
Hoito-ohjeet			1	3	1	2	5	4
Lääkkeiden anto	1			1	1	4	3	3,3
Kunnon tarkkailu			2	2	2	1	6	4
Ensiapu		2		1	1	3	4	3,3
Intiimiyden suojelu		1	1		2	3	4	3,8
Palaute		2		1	3	1	6	3,8
Turvallisuus				4	2	1	6	4,3

TAULUKKO 36. Päivätoiminnan asiakkaiden tyytyväisyys hoidon ja huolenpidon toteutumiseen toimintakeskuksessa asteikolla 1 – 5 (1=ei yhtään tyytyväinen, 5=erittäin tyytyväinen)

Päivätoiminnan asiakkaiden vastauksissa vain yhdessä oli ympyröity ykkönen, ei yhtään tyytyväisiä. (taulukko 36). Tämä tyytymättömyys oli lääkkeiden annosta. Onkohan lääkkeiden antoa laiminlyöty vai mistäköhän on kysymys? Olisin toivonut tarkennusta vastaukseen. Moni jätti lääkkeiden annosta sekä ensiavusta kommentoimatta, koska varmaankaan heillä ei ollut kokemusta asiasta. Keskiarvot kertovat, että tyytymättömyimpiä oltiin kuitenkin ensiapuun sekä lääkkeiden antoon (3,3). Liekö edellä mainittu asia vaikuttanut siihen? Intiimiyden suojelu-kohdan oli myös moni jättänyt tyhjäksi. Ehkä tähän oli vaikea vastata jos ei ole nähnyt päivittäisiä tilanteita ja asiakas ei osaa kertoa asiasta...

Toiminnan koettiin kuitenkin olevan päivätoiminnassa turvallista (4,3). Myös hoito-ohjeiden noudattaminen ja kunnan tarkkailu saivat kiitosta (4). Perusteluiksi oli laitettu:

”Ei tietoa” (hoito ja huolenpito-osio oli jätetty kokonaan tyhjäksi)

”Palautetta, ainakaan negatiivista ei osata ottaa kasvattavana kritiikkinä, eikä ainakaan ottaa opiksi siitä. Hygieniasta huolehtiminen takkuua, sysätään kotiväelle.”

	1	2	3	4	5	---	Yhteensä	k a
Hoito ja huolenpito	2			2	4		8	3,8
Hygienia				2	3	3	5	4,6
Hoito-ohjeet			1	3	2	2	6	4,2
Lääkkeiden anto					3	5	3	5
Kunnan tarkkailu			1	2	3	2	6	4,3
Ensiapu				1	4	3	5	4,8
Intiimiyden suojelu				1	4	3	5	4,8
Palaute	1			3	2	2	6	3,8
Turvallisuus				1	5	2	6	4,8

TAULUKKO 37. Työtoiminnan asiakkaiden tyytyväisyys hoidon ja huolenpidon toteutumiseen toimintakeskuksessa asteikolla 1 – 5 (1=ei yhtään tyytyväinen, 5=erittäin tyytyväinen)

Työtoiminnan asiakkaiden vastauksien keskiarvoja tarkasteltaessa (taulukko 37) voidaan todeta, että tyytymättömiä oltiin palautteen ja ohjeiden vastaanottamiseen sekä yksilöllisen hoidon ja huolenpidon toteutumiseen (3,8) ja tyytyväisempiä ensiapuun, intiimiyden suojeluun sekä turvallisuuteen (4,8). Tyhjäksi oli jätetty aika monta kohtaa, ehkä tiedon puutteen vuoksi?

Työtoiminnan vastauksissa oli perusteluina:

”Enemmän saisi olla aikuismaista käyttäytymistä. Turhat kiukuttelut pois.”

Tässä ei nyt tarkennettu ketä tässä vastauksessa tarkoitetaan; toisia asiakkaita vaiko kenties henkilökuntaa...?

”Osaan itse hoitaa esim. wc-käynnit”

Tämä lienee perusteluna tyhjäksi jättämille vastauksille.

Iltapäiväkerhon vastauksista hoidon ja huolenpidon toteutumiseen ilmeni tyytymättömyyttä intiimiyden suojeluun ja palautteen vastaanottamiseen (3,3). Muihin osioihin oltiin melko tyytyväisiä (taulukko 38). Tyhjäksi oli jäänyt monta kohtaa ja pariin kohtaan olikin kommentoitu:

”Onneksi ei ole tarvittu” (ensiapu)

”kenen?” (hoito-ohjeiden noudattaminen).

	1	2	3	4	5		Yhteensä	k a
Hoito ja huolenpito			1	2			3	3,7
Hygienia				1	1		2	4,5
Hoito-ohjeet				1			1	4
Lääkkeiden anto							0	
Kunnon tarkkailu				1	1		2	4,5
Ensiapu					1		1	5
Intiimiyden suojele		1	1		1		3	3,3
Palaute			2	1			3	3,3
Turvallisuus			1	1	1		3	4

TAULUKKO 38. Iltapäiväkerhon asiakkaiden tyytyväisyys hoidon ja huolenpidon toteutumiseen toimintakeskuksessa asteikolla 1 – 5 (1=ei yhtään tyytyväinen, 5=erittäin tyytyväinen)

Henkilökunta oli tyytyväisin vastausten keskiarvojen mukaan yleisen hoidon ja huolenpidon hoitumiseen, lääkkeiden annon hoitumiseen ja turvallisuuteen (4,6) sekä hygieniahuolehtimiseen ja palautteen vastaanottamiseen (4,4). Tyytymätön henkilökunta ei ollut oikeastaan minkään hoidon ja huolenpidon hoitumiseen, mutta vähiten kuitenkin ensiapuun (4,2), jossa oli ympyröity sekä 2 että 4. Henkilökunnan vastaukset ovat taulukossa 39.

Vastauksia oli perusteltu henkilökunnan keskuudessa seuraavasti:

”Hoidosta vastuu on myös kotona!”

”Ohjeet kotoa -> selvemmin ja ajan tasalle esim. lääkitys (ei aina ole tietoa muutoksista). Ei aina tietoa mitä kotona on sattunut jne. Puhtaus ym. huolehditaan juuri niin hyvin kun se toimintakeskuksen henkilökunnalle kuuluukin.”

”Meille ei tule yleensä tietoa jos lääkitys on aloitettu tai lopetettu. Tämä voi vaikuttaa myös meidän päiväämme täällä, sitä ei oteta huomioon.”

”Lääkkeiden annossa joskus ongelmia, ei mielletä ohjaajan tehtäviin”

”Kaikilla ohjaajilla ei luullakseni voimassa olevaa EA-korttia, perusasiat silti varmaankin hallussa.”

”Negatiivista palautetta voisi opetella ottamaan vastaan paremmin.”

	1	2	3	4	5	---		Yhteensä	K a
Hoito ja huolenpito				2	3			5	4,6
Hygienia			1	1	3			5	4,4
Hoito-ohjeet					5			5	5
Lääkkeiden anto				2	3			5	4,6

Kunnon tarkkailu				5		5	5
Ensiapu	1		2	3		6 (sekä 2 että 4 ympyröity)	4,2
Intiimiyden suojelu				5		5	5
Palaute			3	2		5	4,4
Turvallisuus			2	3		5	4,6

TAULUKKO 39. Henkilökunnan tyytyväisyys hoidon ja huolenpidon toteutumiseen toimintakeskuksessa asteikolla 1 – 5 (1=ei yhtään tyytyväinen, 5=erittäin tyytyväinen)

Seuraavassa taulukossa (40) näkyy vielä kaikkien vastanneiden keskiarvot tyytyväisyydestä hoidon ja huolenpidon toteutumiseen. On mielenkiintoista huomata, että henkilökunta on tyytyväisempi asioiden hoitumiseen kun asiakkaat omaisineen. Asiakkaista työtoiminta on tyytyväisin.

	Päivätoiminta	Työtoiminta	Iltapäiväkerho	Henkilökunta
Hoito ja huolenpito	3,6	3,8	3,7	4,6
Hygienia	3,8	4,6	4,5	4,4
Hoito-ohjeet	4	4,2	4	5
Lääkkeiden anto	3,3	5		4,6
Kunnon tarkkailu	4	4,3	4,5	5
Ensiapu	3,3	4,8	5	4,2
Intiimiyden suojelu	3,8	4,8	3,3	5
Palaute	3,8	3,8	3,3	4,4
Turvallisuus	4,3	4,8	4	4,6

TAULUKKO 40. Asiakkaiden tyytyväisyys hoitoon ja huolenpitoon asteikolla 1 -5 (1= ei yhtään tyytyväinen, 5= erittäin tyytyväinen), keskiarvot

Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin *ensiapukurssien päivitystä, ammatillisen työtavan pohtimista* esim. palaverissa tai työnohjauksessa, yhteistä *keskustelua kotiväen kanssa* hygieniasta, hoidosta ja huolenpidosta (tärkeys, vastuunjako, omatoimisuus, aikuisuus...)

7.6 Kommunikointi

Kasvattajan vastuulla on paitsi fyysisen ympäristön muokkaaminen myös auttaminen sosiaalisten suhteiden luomisessa. Hän valitsee käytettävät opetusmenetelmät, suunnittelee toiminnat, valitsee välineet ja ryhmän jäsenet, joten hänen vastuullaan on tehdä päätöksistä sellaisia, että ne tukevat kehitystä, mahdollisuuksia osallistumiseen ja vuorovaikutukseen.

Työntekijöiltä edellytetään jatkuvaa herkkyyttä tunnistaa ihmisten ja tilanteiden erilaisuutta sekä valmiutta muuttaa toimintatapojaan. Tärkeä palvelujen laatukriteeri on saada palveluja ja antaa palautetta omalla äidinkielellään. Myös apuvälineiden avulla kommunikointiin tulee varautua (Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallintaa 2000-luvulle 1999, 12).

7.6.1 Kommunikaatiomenetelmät

Puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio eli AAC (augmentative and alternative communication) auttaa puhevammaisia kommunikoimaan ympäristönsä kanssa. Tämä on tärkeää, sillä jokaisella on tarve ja oikeus tulla kuulluksi ja ymmärretyksi. Näin myös puhevammaiset pystyvät ilmaisemaan itseään, tekemään valintoja ja vaikuttamaan itseään ja ympäristöönsä koskeviin asioihin. Vaikuttamisen ansiosta myös rohkeus vuorovaikutukseen, oma-aloitteisuus ja itsetunto kasvavat. Tällöin myös väärinkäsitykset ja niistä usein johtuvat käytöshäiriöt vähenevät (Malm ym. 2004, 131-132.)

Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät voidaan jakaa manuaalisiin (esim. viittomat), graafisiin (esim. graafiset merkit ja kuvat kuten piktot ja pcs-kuvat) sekä kosketeltaviin ja tunnusteltaviin merkkeihin (esim. esineet). (Malm ym. 2004, 133.) Uusia työntekijöitä ja asiakkaita toimintakeskuksessa rohkaistaan käyttämään näitä menetelmiä. Myös selkokielen käyttö on tärkeää, samoin kuin eleet ja ilmeet. Kaikilla asiakkailla ei ole kommunikointikeinoja, jolloin on välillä vaikeaa ymmärtää asiakasta.

Iltapäiväkerhossa selvästi tarvitaan eniten vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä (taulukko 41). Seuraavaksi eniten tarvitaan päivätoiminnassa, mutta myös työtoiminnassa. Viittomia tarvittiin joka yksikössä, samoin valokuvia. Muina kommunikaatiomenetelminä oli mainittu kommunikaatiokansio, kalenterimerkinnät sekä piirretyt kuvat. Joka kohdassa oli merkitty useampia menetelmiä per henkilö. Päivätoiminnassa ja työtoiminnassa molemmissa 5 vastaajaa ilmoitti, ettei asiakas tarvitse mitään menetelmää puheen lisäksi. Yksi vastaaja oli jättänyt tämän kohdan tyhjäksi.

Henkilökunta oli ilmoittanut kohtaan muut kommunikaatiomenetelmät:

”Välillä kaikkea mahdollista” sekä ilmeet, eleet ja kehonkieli.

	Viittomat	Piktot / pcs:t	Valokuvat	Ei mitään	Muut	---	Yhteensä
Päivätoiminta	2	1	1	5			7
Työtoiminta	1		1	5	1	1	8
Iltapäiväkerho	1	3	1		1		3
Yhteensä	4	4	3	10	2	1	18
Henkilökunta	5	5	5		3		

Taulukko 41. Kommunikaatiomenetelmät, joita asiakkaat tarvitsevat toimintakeskuksessa

7.6.2 Ymmärretyksi tuleminen

Ihmisen on tärkeää kokea, että häntä ymmärretään tai ainakin yritetään ymmärtää kommunikaatiovaikeuksista huolimatta. Taulukossa 42 ovat vastaajien mielipiteet ymmärretyksi tulemisesta.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	Tyhjä		Yhteensä
Päivätoiminta	5	1	1			7
Työtoiminta	4	1	3			8
Iltapäiväkerho	1		2			3
Yhteensä	10	2	6			18
Henkilökunta	4	1		1		6 (kyllä ja ei)

TAULUKKO 42. Vastaajien kokemus asiakkaan ymmärretyksi tulemisesta toimintakeskuksessa

Päivätoiminnan vastausten perusteella suurin osa kokee tulevansa ymmärretyksi. Yksi vastasi ei, samoin kuin en osaa sanoa. Perusteluja oli seuraavanlaisia:

”n. 90 %sesti”

”Emme kukaan ymmärrä aina, mistä on kysymys”

Työtoiminnasta puolet koki tulevansa hyvin ymmärretyksi. Kolme ei osannut sanoa ja yksi vastasi ei. Perustelut:

”Välillä ei ymmärretä oikein. Luullaan että asia ei olekaan niin kun sanon. Vaikka se on niin.”

Iltapäiväkerhon asiakkaista yksi vastasi tulevansa hyvin ymmärretyksi ja kaksi ei osannut sanoa. Vastauksia oli perusteltu seuraavanlaisesti:

”Kommunikaatiossa ja kontaktissa vaikeuksia, ei osaa ilmaista tarpeitaan välttämättä”

Henkilökunnasta yksi oli sitä mieltä, että toisaalta asiakas tulee ymmärretyksi ja toisaalta ei. Tähän oli perusteluna:

”Jotkut hiljaiset eivät varmastikkaan.”

Muut olivat vastanneet kyllä ja yksi jättänyt vastaamatta. Perusteluina oli:

”Yrityksistä huolimatta tulee työssä huomaamaan, että on antanut puutteellisia työhjeita asiakkaalle...”

”Tavoitteena on aina asiakkaan ymmärtäminen, mutta ikävä kyllä joskus tuntuu etten ymmärrä kun asiakas ei puhu tai ei osaa käyttää kuvia hyödyksi. Mutta opetellaan yhdessä kuvien käyttöä niin eiköhän yhteinen sävelkin löydy.”

”Jos joku asia on hankala kertoa, sitä selvitetään kunnes ymmärretään.”

Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisinkin kommunikaation osalta panostusta selkokielen ja vaihtoehtoisten kommunikaatiomenetelmien käyttöön jatkossakin.

7. 7 Ruokailut

7.7.1 Ateriat

Toimintakeskuksessa tarjotaan asiakkaille aamupala, lounas sekä välipala taikka päiväkahvit kahvileipineen. Asiakkaat maksavat aterioista ateriamaksun, joten on mielestäni tärkeätä tietää ovatko he tyytyväisiä. Huomattakoon, että asiakkaille ja omaisille tehdyn kyselyn aikana ruoka tuli vielä Häävuoren palvelukeskuksesta. Tällä hetkellä ja henkilökunnan kyselyn aikana (syksy 2006) ruoka tehdään Lounais-Suomen käsi- ja taideteollisuuskoulussa ja välipala sekä aamupala tehdään itse.

Aamupalan syövät osa päivätoiminnan asiakkaista, osa on syönyt jo kotona ja ottaa pel-

kän juoman töihin tullessaan. Aamupalan tekee henkilökunta. Yleensä se on puuro, kiiseli, muroja tai leipä. Edellisen päivän välipalaa tai jälkiruokaa voidaan myös hyödyntää aamupalana. Välipala tuli keittiöltä muina päivinä paitsi torstaina, jolloin se tehtiin itse keittiötuokiassa. Kesästä 2006 lähtien kaikki välipalat alettiin tehdä toimintakeskuksessa itse. Nykyisin keittiöryhmä valmistaa ja hankkii ainekset välipaloihin. Välipalalista on kahden viikon kiertävä lista. Tämä tuo vaihtelevuutta ja säästöä (välipala ruokalasta maksoi 80 senttiä / annos). Välipalan syövät päivätoiminnan asiakkaat ja iltapäiväkerhon asiakkaat. Työtoiminnalla on kahvitauko.

Häävuoren ruokalan ruokalista oli kiertävä kuuden viikon ruokalista. Tarkasteltuani lista on monipuolinen, mutta heräsi kysymys kuinka kauan sama lista on ollut käytössä ja milloin on tehty muutoksia? Kuulemma sama lista on ollut ”aina”. Ruuat olivat myös mauttomia. On ymmärrettävää, etteivät ruuat voi olla kovin maustettuja tai suolaisia, mutta mielestäni jotain makua saa olla. Monet asiakkaista ja henkilökunnasta olivat kanssani samaa mieltä keskusteltuani asiasta.

Häävuoren ruokala lopetti resurssisyyistä ruuan valmistamisen toimintakeskukselle uuden asuntolan valmistuessa, joten syksystä 2006 lähtien ruokailu on tapahtunut Lounais-Suomen Käsi- ja taideteollisuuskoulun ruokalassa. Siellä on portaat eikä hissiä, joten liikuntarajoitteiset ja pari ohjaajaa syö toimintakeskuksessa. Joku asiakkaista käy hakemassa ruoka-annokset toimintakeskuksessa syöville. Ruokaan sisältyy keittopäivinä jälkiruoka. Kahvit ja muut nautitaan edelleen toimintakeskuksessa. Tämä muutos on koettu haastatteluni perusteella hyväksi. Ruoka on monipuolista ja maittavaa, joka päivä tulee käveltyä ja on mukava syödä muiden, nuorempien ihmisten parissa (palvelutalossa asuvat ovat vanhusten parissa, samoin kun Häävuoren ruokalassa söi vain vanhuksia).

Kyselyssä päivätoiminnan asiakkaista aamupalan vastasi syövänsä kaksi henkilöä. Yhdessä vastauksessa oli vain kysymysmerkki aamupalan ja välipalan kohdalla. Mielestäni nämä kysymysmerkit viittaavat tiedon puutteeseen. Omainen ei tiedä tarjotaanko asiakkaalle aamu- ja välipala. Tähän voitaisiin kiinnittää huomiota tiedotuksen osalta ja mielenkiintoista, ettei omainen ole kysynyt sitä.

Välipalan ja ruuan ilmoittivat syövänsä kaikki vastanneista.

Työtoiminnassa ei tarjota aamupalaa, koska heillä päivä alkaa myöhemmin. Ruuan il-

moitti syövänsä 7 kaikista kahdeksasta vastanneesta ja välipalan kaksi työpuolen asiakkaista. Varsinaista välipalaa ei tarjota työtoiminnan asiakkaille, vaan heillä on iltapäivällä kahvi. Ehkä tämä tulkittiin välipalaksi.

Iltapäiväkerholaiset syövät vain välipalan. Poikkeuksena on loma-ajat, jolloin he syövät myös aamupalan ja ruuan, mutta sitä ei oltu huomioitu vastauksissa.

Aterioiden syöjämääriä voi tarkastella vielä taulukosta 43.

	Päivätoiminta	Työtoiminta	Iltapäiväkerho		Yhteensä
Aamupala	2 + ?				2
Ruoka	7	7			14
Välipala	7 + ?	2	3		12
Tyhjä		1			1
Yhteensä	7	8	3		18

TAULUKKO 43. Nautittavat ateriat toimintakeskuksessa yksiköittäin

7.7.2 Tieto aterioista

Mielestäni olisi tärkeää, että toimintakeskuksen asiakas ja kotiväki olisivat tietoisia tarjottavasta ruuasta. Vastauksia tuli sekä myöntäviä, että kieltäviä (taulukko 44).

Päivätoiminnan asiakkaista vähän yli puolet (4/7) ilmoittivat saavansa tarpeeksi tietoa tarjottavista aterioista ja loput (3/7) etteivät saa. Tämä tieto ei tullut minulle yllätyksenä edellisen kysymyksen myötä. Parantamisen varaa tiedottamisessa on.

Lisättävää - kohtaan oli yksi vastaajista kirjoittanut: ”Onko terveellinen?”

Työtoiminnan vastauksista suurin osa tähän vastanneista (5/7) totesi saavansa tarpeeksi tietoa aterioista. Yksi vastaus puuttui. Kaksi (2/7) vastanneista ilmoitti ettei saa tarpeeksi tietoa aterioista. Tiedottamisen puute voidaan todeta olevan siis tässäkin yksikössä. Lisättävää – kohtaan joku pohti:

”Kysyin tietääkö asiakas mitä syö huomenna niin ei tiennyt. Enkä tiedä edes nähneeni ruokalistaa”

Eräeseen kyllä - vastaukseen oli lisätty, ett ruokalista on seinällä. Voidaan ehkä päätellä,

että paikalla olevilla asiakkailla, varsinkin lukutaitoisilla on riittävästi tietoa.

Iltapäiväkerhosta kaikki kolme vastaajaa ilmoittivat etteivät saa tarpeeksi tietoa aterioista. Omaiset olivat lisänneet, ettei ole tarpeenkaan tietää välipalojen osalta etukäteen.

Joku sanoi, että välipala on 'kuulemma' olematon, yleensä samaa kiisseliä.

”Ei ole mitään käsitystä välipaloista, kotiin tullessa lapsella on lähes päivittäin kova nälkä eli välipala ei ole voinut kovin kummoinen olla. Ruokarajoitteet otettava paremmin huomioon”

Henkilökunnan mielestä asiakkaat saavat tietoa riittävästi (5 / 6) ja yksi oli vastannut sekä että kyllä ja ei. Henkilökunta lisäsi, että suurin osa on aikuisia itsenäisiä ihmisiä, ruokalista on esillä, voisi panostaa myös päivätoiminnan puolella esim. mitä ruokana on. Joku sanoi taas, ettei heillä ei ole ravintolan ruokalistaa.

	Kyllä	Ei	---		Yhteensä
Päivätoiminta	4	3			7
Työtoiminta	5	2	1		7
Iltapäiväkerho		3			3
Yhteensä	9	8	1		17
Henkilökunta	5	1			6 (kyllä ja ei)

TAULUKKO 44. Mieliä riittävästä tiedonannosta toimintakeskuksen aterioista

Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin ruokalistan lähettämistä koteihin taikka keskustelun yhteydessä esim. vanhempainillassa näytettäväksi. Olisi hyvä, että ruokalistat olisivat kaikissa yksiköissä seinillä ja lukutaidottomille luettaisiin tai muuten kerrottaisiin mitä on ruokana.

7.7.3 Hyvän ruokalakäyttämisen opettaminen toimintakeskuksessa

Toimintakeskuksessa pyritään normalisaation puitteissa myös ohjaamaan asiakasta hyviin pöytätapoihin ja käyttäytymiseen ruokalassa. Kyselyn vastaajat kertovat miten tässä on heidän mielestään onnistuttu.

Päivätoiminnan asiakkaista ja omaisista suurin osa (4 vastanneista) oli sitä mieltä, että hyviin pöytätapoihin panostetaan tarpeeksi, 2 vastanneista taas ei ollut tätä mieltä. Yksi vastauskohta oli jätetty tyhjäksi. Kukaan ei ollut kuitenkaan sitä mieltä, ettei ruokata-poihin kiinnitettäisi tarpeeksi huomiota, mikä oli positiivista.

Perusteluissa luki, että:

”Tulee panostaa, että kerran opitut asiat saataisiin käyttöön.”

Valtaosa työtoiminnan asiakkaiden ja omaisten mielipiteistä hyvien pöytätapojen osalta oli se, että kyllä panostetaan tarpeeksi (5 vastaajista). Päinvastoin ajatteli kaksi vastanneista. Toiseen kieltävään vastaukseen oli perusteltu: Ei. ”Osaan.” ja toiseen olisin kaivannut perusteluja, mutta niitä ei ollut. Yksi vastaus jäi myös kokonaan puuttumaan.

Perusteluja kyllä - vastaukseen:

”Asiakkaillanne on kauniit pöytätavat.”

Iltapäiväkerhon omaisista kukaan ei osannut sanoa kysymykseen mitään. Perusteluksi joku oli kirjannut, ettei ollut nähnyt tilanteita.

Henkilökunta oli yksimielinen siitä, että toimintakeskuksessa panostetaan tarpeeksi hyviin pöytätapoihin. Perusteluiksi henkilökunta oli kirjannut:

”Käymme melkein viikoittain keskustelussa läpi mitä kuuluu hyviin pöytätapoihin ja ohjaajat syövät asiakkaiden kanssa esimerkkiruokailun.”

”Harjoittelua.”

”Ja sitä tehdään jatkuvasti.”

”Neuvotaan, viimeisenä keinona pöydästä poistaminen. Ruokapöydässä täytyy käyttää.”

Seuraavassa taulukossa (45) näkyy vastanneiden mielipiteet hyvien pöytätapojen vaalimisesta toimintakeskuksessa.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa		Yhteensä
Päivätoiminta	4		2		6
Työtoiminta	5	2			7
Iltapäiväkerho			3		3
Yhteensä	9	2	5		16

Henkilökunta	5				5
---------------------	---	--	--	--	---

TAULUKKO 45. Vastanneiden mielipide hyviin pöytätapoihin panostamisesta toimintakeskuksessa Kehittämistoimenpiteitä en tässä kohtaa näkisi muuta kun *hyvien pöytätapojen opetteluun jatkamista*. Ehkä tarvittaisiin *yhteistä keskustelua* asiasta, koska jotkut omaiset vastasivat etteivät tiedä ruokailusta mitään.

7.7.3 Toiveet erikoisruokavalioista tai ruoka-annosten koosta

Asiakkailla on melko paljon ruokarajoitteita, erikoisruokavalioita ja huomattavaa ylipainoa, joten henkilökunnan täytyy ohjata asiakkaita ja keittiöhenkilökuntaa ruokailuasioissa.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	----	Yhteensä
Päivätoiminta	2		4	1	6
Työtoiminta	5	2	1	1	9 (ei + e o s)
Iltapäiväkerho			1	2	1
Yhteensä	7	2	6	3	15
Henkilökunta	5				5

TAULUKKO 46. Toiveiden huomioon ottaminen erikoisruokavalioiden ja ruoka-annosten kokojen osalta vastaajien mielestä

Taulukosta 46 näkyy vastaajien mielipiteet ruokavalioiden huomioon ottamisesta.

Päivätoiminnan vastauksista suurin osa vastanneista (4) ei osannut sanoa otetaanko heidän toiveensa ruokailun suhteen vastaan. Vain kaksi kuudesta tähän kysymykseen vastanneesta päivätoiminnan asiakkaista ilmoitti, että toiveet otetaan huomioon. Yksi asiakas jätti vastaamatta. Valitettavasti vastaajat eivät olleet lisänneet perusteluja.

Työtoiminnan vastausten mukaan suurimman osan (5 vastanneista seitsemästä) ruokailuun liittyvät toiveet otetaan tarpeeksi huomioon. Yksi vastaajista jätti tämän kysymyksen tyhjäksi. Kaksi seitsemästä vastasi ettei toiveita oteta huomioon ja yksi ei osannut sanoa. Yhdessä lapussa oli ympyröity sekä ei, että en osaa sanoa - kohdat.

Perusteluiksi oli lisätty: ”Osaan” sekä

”Ei vatsa täyty vajaasta pienestä kauhasta ja pitäis maksaa täysi hinta”

Iltapäiväkerhon vastauksista päätellen tästä asiasta ei ollut tietoa, koska kaksi oli jättänyt tyhjäksi ja yksi vastannut en osaa sanoa. Voitaisiin todeta taas, että tietoa voisi lisätä tässä(kin) kohtaa. Iltapäiväkerholaisten perusteluina oli ytimekkäästi:

”En tiedä ruokailusta mitään”

Henkilökunnasta kaikki vastanneet olivat sitä mieltä, että ruokailuun liittyvät toiveet otetaan tarpeeksi hyvin huomioon. Vastauksiinsa he olivat lisänneet perusteluiksi, että opetellaan terveellistä ruokavaliota ja lautasmallia.

Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin ruokailun osalta yleistä *keskustelua ruokailusta* (ruokarajoitteet, terveellinen ruokavalio, erikoisruokavaliot, ylipaino...)

7. 7. 5 Mielenpitoet ja toiveet ruokailun tai ruuan suhteen

Päivätoiminnan vastuksissa oli kaksi mielenpidettä tähän kohtaan:

”Viikon ruokalista olisi kiva viikon alussa” Ei varmasti mikään mahdoton ajatus.

”Olen tyytyväinen”

Työtoiminnan vastuksissa oli kiitettävästi kommentteja ruokailun suhteen:

*”Ruoka ei ole yhtä hyvää kuin itse Häävuoren palvelukeskuksessa, luulevat kait siel-
lä, että meille kelpaa huonompikin, laimennettua, kylmää, vetistä, ei ns. sattumia
esim. kalakeitossa tai lihakastikkeessa, liemi laihaa. (Ilmoitappa Riikka, että tarvi-
taan yhtä hyvää ruokaa Koivikkokujalla kuin esim. kunnan muut virkamie-
het..vanhukset saavat ruokalassa.”*

”Hyvä ruoka.”

”Mausteita ja salaatteihin vaihtelua ei kaalia (raakaa) useasti”

”Ihan hyvää”

”Pitzaa enemmän, makaroniruokia, muusia ja nakkisämpylöitä.”

Pizza ja nakkisämpylät eivät ole terveellistä ruokaa, joten niitä tuskin tarjotaan, mutta makaroniruokia ja muusia löytyy listalta. Kotona voi syödä onneksi muitakin mieliruokia.

Iltapäiväkerhon asiakkaat omaisineen toivoivat, että

”Välipalan syöntiä valvottava ja otettava huomioon ruokarajoitteet”

”Riippuen päivän pituudesta kunnon ruuat oltava.”

Tässä onkin tullut muutosta parempaan välipalalistan uusiuduttua; tarjolla on eri vaihtoehtoja. Asiakkaiden välipalatoiveet on myös otettu huomioon. Tosin uudet välipalalistedit eivät varmastikaan olisi pahitteeksi?

Henkilökunnan kommentit ruokailun suhteen olivat seuraavanlaiset:

”Salaattipöytä ensimmäiseksi kun otamme ruokaa (nyt salaatti otetaan viimeiseksi)”

”Ruoka tällä hetkellä hyvää – salaattia on tarpeeksi.”

”Sen pitäisi olla myös vuodenajat huomioiva, terveellisyden yms. lisäksi.”

Palautetta voisi ehkä laittaa eteenpäin ruokalaan...

7. 8 Toimintakeskuksen maksut

Sosiaalihuoltolain (1982) 43 §:n mukaan erityishuollosta voidaan periä maksuja siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/92) säädetään.

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (1992) 4 §:ssä säädetään, että maksuttomia sosiaalipalveluja ovat mm. kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa tarkoitettu erityishuolto ja lain 39 §:ssä tarkoitettu kuljetus; kehitysvammaisen ylläpidosta voidaan kuitenkin periä maksu lukuun ottamatta alle 16-vuotiaalle annettava osittaista ylläpitoa ja lain 28 §:ssä tarkoitettua opetusta saavan lapsen osittaista ylläpitoa sen lukuvuoden loppuun, jonka aikana hän täyttää 16 vuotta.

7.8.1 Palvelumaksut

Toimintakeskuksen yli 16-vuotiaat asiakkaat maksavat palvelumaksun, jota kutsutaan myös ateriamaksuksi. Asiakkaat maksoivat kyselyn aikana palveluista ateriamaksun, joka oli päivätoiminnan asiakkailta 5, 50 € / pv, työtoiminnan asiakkailta 4,30 € / pv ja pelkän iltapäivän olevilta asiakkaalta 1, 50 € . Ateriamaksu peritään ilmoittamatta jääneestä poissaolopäivästä. Hinnat ovat tulleet voimaan 1.3.2006 alkaen. Ennen kaikki maksoivat saman hinnan, söi sitten vain välipalan tai kaikki ruuat. Uusi järjestelmä on

mielestäni kohtuullisempi. Taulukossa 47 näkyy vastaajien mielipide maksujen kohtuudesta.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---	Yhteensä
Päivätoiminta	5		1	1	6
Työtoiminta	6	1	1		8
Iltapäiväkerho			1	2	1
Yhteensä	11	1	3	3	15
Henkilökunta	4		1		5

TAULUKKO 47. Vastaajien mielipide palvelumaksun kohtuudesta.

Päivätoiminnan asiakkaat olivat vastausten mukaan suurimmalta osin tyytyväisiä palvelumaksuihin. Yksi vastaajista ei osannut sanoa ja yksi jätti tämän kohdan tyhjäksi. Perusteluja ei ollut.

Työtoiminnan asiakkaat omaisineen olivat samoilla linjoilla päivätoiminnan asiakkaiden kanssa. Valtaosa vastaajista olivat tyytyväisiä palvelumaksuun. Yhden vastaajan mielestä palvelumaksu ei kuitenkaan ollut kohtuullinen ja yksi ei osannut sanoa.

Perusteluiksi kirjattiin työtoiminnan vastauksissa:

”Liian kallis”

”Normaalitasoa mitä muuallakin työpaikalla, suhteessa palkkaan väärä”

”Se on nyt ihan tarpeeksi suuri. Ei saa nousta suuremmaksi.”

Iltapäiväkerhoa kysymys ei koskenutkaan, koska siellä on alle 16-vuotiaita, joilta ei peritä maksua.

Henkilökunnasta neljä oli tyytyväisiä palvelumaksuun, yksi ei osannut sanoa. perusteina oli:

”Hyvä, kattava, monipuolinen ateria, myös erikoisruokavaliot hyvin huomioitu.”

Palvelumaksuissa ei liene olevan tulossa muutoksen tarvetta näillä näkymin.

7.8.2 Työosuusraha

Työosuusraha (kannustusraha, toimintaraha, ahkeruusraha) on työllistämisyksikön työtoiminnassa olevalle vajaakuntoiselle maksama, veroista ja sosiaalivakuutusmaksuista vapaa palkkio. (Ylipaavalniemi 2001.) Työosuusrahaa maksetaan Koivikkokujalla ainoastaan työtoiminnan asiakkaille ja se jakaantui kyselyn aikana työvuosien mukaan (taulukko 48).

Työvuosien määrä	€/ kk	€/ pv
0 - 1 vuotta	107, 10	4, 87
2 - 6 vuotta	114, 60	5
7-10 vuotta	121, 01	5, 50
10 --- vuotta	132, 00	6, 00

TAULUKKO 48. Koivikkokujan toimintakeskuksen työosuusrahojen määräytymiskriteerit vuoden 2006 loppuun saakka

Avotöistä maksettava palkka määräytyy Koivikkokujan toimintakeskuksessa päivittäisten tuntien mukaan (ks. taulukko 49).

Työtuntien määrä / pv	€/ kk	€/ pv
Alle 2 h	8, 00	4, 00
2 - alle 5 h	154, 01	7, 00
5 - 6 h	198, 00	9, 00

TAULUKKO 49. Avotyötoiminnasta maksettava työosuusraha

Työtoiminnan asiakkaiden mielipiteet työosuusrahan kohtuullisuudesta menivät tasan; puolet vastanneista vastasi kyllä ja puolet ei (taulukko 50).

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	Yhteensä
Työtoiminta	4	4		8
Henkilökunta	4		1	5

TAULUKKO 50. Työosuusrahan kohtuullisuus vastaajien mielestä

Perusteluina oli:

”Ainahan palkka on liian pieni”

”Laskut maksettava ajallaan ja ei jää paljoa käteen kun pitäis myös vaatteita hankkia”

”Liian vähän”

”Ei saa edes kunnon pitzaa ostettua.”

”Onhan se. Mukava lisä, kun tuntuu, että rahaa menee aika paljon.(Välillä)

Lisättävää – kohdassa oli seuraavia kommentteja:

”Työtahtikaan ei ole aina nopea”

”Palkankorotus hintojen nousun myötä.”

Henkilökunnasta neljä piti työosuusrahaa kohtuullisena, yksi ei osannut sanoa. perusteluiksi oli lisätty:

”Projektin mukainen.”

”Työtahti ei ole kovaa. Yksilöllisesti huomioidut työtehtävät.”

”Kaikilla on eläke, joka on perusraha elämiseen.”

Vammaispalveluiden seudullisen työ- ja päivätoiminnan kehittämishankkeen (2004 – 2006) tiimoilta on laadittu esitys yhtenevistä työosuusrahojen maksuperusteista. Työosuusrahan maksamisen tavoitteena on aktivoida työntekijä osallistumaan työhön ja se määräytyy työvuosien määrän perusteella. Se ei kuitenkaan välttämättä ole hyvä peruste esim. työn jäljelle ja nopeudelle, joten uusi maksuperuste voi olla toimivampi.

Työosuusrajan maksuperusteiden pohjalle on laadittu 20-kohtainen kaavake, jossa on määräyskriteerit asiakkaan työkyvystä. Nämä arvioidaan ohjaajan ja asiakkaan välisessä kehityskeskustelussa. Enää ei työosuusrahan suuruus määräytyisikään työssäolovuosien, vaan työelämän taitojen ja työpanoksen mukaan. Näin on helppo perustella maksuperusteita asiakkaille, omaisille ja päättäjille. Kehityskeskustelu toimii kannusteena ja palautteena (liite 6).

Koivikkokujalla asiakkaan ja ohjaajan väliset kehityskeskustelut olisi määrä toteuttaa vuoden loppuun mennessä ja maksut aloittaa vuonna 2007.

Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin kuitenkin uuden työosuusrahan määräytymiskriteerien esittelyä asiakkaille ja omaisille kehityskeskusteluineen ja taitojen kartoittuksineen.

7.9 Arviot toimintakeskuksen henkilökunnasta

Valtakunnallisessa suosituksessa Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallintaa 2000-luvulle (1999) todetaan, että palvelujen tuottajat huolehtivat siitä, että organisaatiossa on osaava ja riittävä henkilökunta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiossa on henkilökuntaa oltava riittävästi ja heillä on oltava asianmukainen koulutus. Muodolliset pätevyysvaatimukset on joillakin osa-alueilla määritelty hyvinkin tarkasti lainsäädännön tasolla. Ne eivät vielä takaa riittävä osaamista, vaan henkilöstö tarvitsee riittävät mahdollisuudet työnohjaukseen ja täydennyskoulutukseen, jolla pidetään ajan tasalla peruskoulutuksessa hankittuja tietoja ja taitoja. (Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallintaa 2000-luvulle 1999, 17.)

Henkilökunta oli opinnäytetyön tekovaiheessa koulutukseltaan: lähihoitajia (2), joista toinen opiskelee työn ohessa sosionomiksi, sosiaali-ohjaaja (opiskelee sosionomiksi), kehitysvammaisten hoitaja sekä koulunkäyntiavustaja, joka opiskelee oppisopimuksella lähihoitajaksi. Toinen avustaja opiskeli myös lähihoitajaksi, kolmannella avustajalla ei ole alan koulutusta. Tällä hetkellä (syksy 2006) henkilökuntaa on vähennetty yhdellä ohjaajalla, koska hänen virkansa siirrettiin vanhuspuolelle. Ohjaajilta vaaditaan toimintakeskuksessa vähintään kouluasteista alan tutkintoa. Avustajana voi toimia ilman alan koulutusta, mutta koulutus ja alan kokemus on suositeltavaa.

Päivätoiminnan ja työtoiminnan henkilökunnalle on määritelty perustehtävät (liite 7 ja 8). Tarkemmista tehtävistä ja toimenkuvista käydään kahden kesken keskustelua vastaavan ohjaajan kanssa aina kun tehtävä vaihtuu tai tarvittaessa. Iltapäiväkerhon työntekijöiden perustehtäviä ei ole määritelty.

7.9.1 Mielipiteet henkilökunnan riittävydestä

Laadukkaan toiminnan toteutuminen turvallisesti vaatii tietenkin riittävän määrän henkilökuntaa. Henkilöstö työskenteli kyselyn aikana talossa seuraavasti: Päivätoiminnan puolella työskenteli 2 ohjaajaa ja 2 avustajaa, myöhemmin vain puolikas avustaja. Työ-

toiminnassa oli taas 2 ohjaaja, myöhemmin 1 ohjaaja ja puolipäiväinen avustaja. Iltapäiväkerhossa oli kaksi puolipäiväistä avustajaa ja päivätoiminnan avustaja tarvittaessa. Tällä hetkellä (syksy 2006) päivätoiminnassa toimii kaksi ohjaajaa ja puolipäiväinen avustaja. Työtoiminnassa toimii yksi ohjaaja. Iltapäiväkerhossa toimii kaksi puolipäiväistä avustajaa.

Toimintakeskuksen vastaavan ohjaajan vastuulle kuuluu koko vammaishuolto sekä toimintakeskuksen esimiehen tehtävät. Vammaishuollon erityistyöntekijän pätevyysvaatimuksena on sosiaalityöntekijän tutkintoa tai ylempi korkeakoulututkintoa jonka lisäksi alan erikoistumiskoulutusta. Opinnäytetyön tekohetkellä viran vakinainen hoitaja oli hoitovapaalla ja virkaa hoiti yksi ohjaajista. (vakinainen vastaava ohjaaja palasi töihin syksyllä 2006)

Taulukossa 51 ilmenee vastaajien mielipide siitä onko henkilökuntamäärä riittävä.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---	Yhteensä
Päivätoiminta	3	1	2	1	6
Työtoiminta	6	1	1		8
Iltapäiväkerho			3		3
Yhteensä	9	2	6	1	17
Henkilökunta	5	1			6 (kyllä + ei)

TAULUKKO 51. Vastaajien mielipide henkilökunnan riittävydestä

Päivätoiminnasta puolet kysymykseen henkilökunnan riittävydestä vastanneista oli sitä mieltä, että henkilökuntaa on riittävästi. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että henkilökuntaa ei ole riittävästi ja kaksi ei osannut sanoa. Yksi vastaaja jätti tämän kohdan tyhjäksi. vastaajat olivat lisänneet perusteluiksi:

”Ei ole tietoa”

”On ainakin ollut, nyt en osaa sanoa kun on vähennetty”

”Aina vedotaan siihen, että väkeä vähän, ei voida tehdä sitä / tätä..”

Työtoiminnasta suurin osa, kuusi, vastasi henkilökunnan riittävyteen kyllä. Yksi vastasi ettei henkilökuntaa ollut riittävästi ja yksi ei osannut sanoa.

Perustelut:

”Kaikille riittää varmasti aikaa. Siis asiakkaille.”

Iltapäiväkerhoista kukaan vastanneista ei osannut vastata kysymykseen henkilökunnan riittävydestä. Perusteluja ei ollut.

Henkilökunnasta kaikki olivat vastanneet, että henkilökuntaa on riittävästi tällä hetkellä, mutta jos asiakasrakenne muuttuu niin lisää tarvitaan.

”On perustyöhön, mutta pelivaraa ja extraa ei ole yhtään!”

”Työsalin puolelle ei aina tieto kulje, välillä kaipaisi työparia jonka kanssa puida juttuja (tällä hetkellä kyllä vähän asiakkaitakin).”

Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin *henkilökunnan lisäämistä viimeistään siinä vaiheessa kun tai jos asiakasmäärä lisääntyy sekä opiskelijoiden sijoittamista* jatkossakin extrana ja uusien tuulien tuojana. *Tiedon kulkuun* täytyy aina vaan panostaa. Työsalin ohjaaja voisi tulla myös *aamukahville* päivätoimintaan ja vastaava ohjaaja *juoda iltapäiväkahvit* työpuolen kanssa samaan aikaan? Ja voiko muiden ohjaajien juttusille mennä jos haluaa puida, vaikeivät he olekaan samassa tilassa? Toivottavasti.

7.9.2 Henkilökunnan asiantuntevuus

Riittävä henkilökuntamäärä ei vielä riitä. Hyvä ammattitaito koostuu ainakin kolmesta peruspilarista: tiedoista, taidoista ja asenteellisista valmiuksista. Tieto kasvaa sekä opiskelun, että käytännön toiminnan avulla. Parhaimmillaan teoreettinen tieto heijastuu käytännön toimintaan ja työntekijä kykenee perustelemaan ja jäsentämään toimintaansa teorian pohjalta. Taidot syntyvät vain käytännön toiminnan avulla. Koulutuksessa pyritään antamaan taitoihin liittyviä valmiuksia. Asenteita koskevat valmiudet näkyvät suhteutumisessa asiakkaisiin ja omaan työhön. Tärkeitä asioita ovat halu ja kyky pohdiskella etiikkaan liittyviä asioita sekä oman toiminnan kriittinen tarkastelu. Ammattimaisuuteen kuuluu myös tasavertainen ja kunnioittava kohtelu. Olennaisesti ammatillisuuteen liittyvä asia on työ tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus. (Malm ym, 2004, 415-416.)

Valtionneuvoston asetuksen sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (2005) 11 §:n mukaan kelpoisuusvaatimuksena sosiaalihuollon ammatillisiin tehtäviin on tehtävään soveltuva ammattitutkinto tai muu soveltuva koulutus. 12 §:n

mukaan kuitenkin jos sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävään ei saada henkilöä, jolla on säädetty kelpoisuus, tehtävään voidaan ottaa enintään vuodeksi henkilö, jolla suoritettujen opintojen perusteella on riittävät edellytykset tehtävän hoitamiseen.

Perusopetuslain (1998) 8a luvun kohdassa a 48 e §:ssä mainitaan että aamu- ja iltapäivätoiminnassa tulee olla toiminnan järjestämistapa huomioon ottaen riittävä määrä ammattitaitoisia ohjaajia. Jokaisessa iltapäiväkerhossa on oltava yksi alalle soveltuvan koulutuksen saanut (kelpoisuusvaatimukset on määritelty valtioneuvoston asetuksella 115/2004).

Ohjaajien kelpoisuusvaatimuksien siirtymäaika kestää kesään 2009, mutta jo ennen sitä tavoitteena kannattaa pitää yhden alalle soveltuvan koulutuksen saaneen ohjaajan palkkaamista kerhoa kohti, sillä se nostaa olennaisesti toiminnan laatua. Ohjaajien rikostautan tarkistaminen sovitaan toteutettavaksi lain mukaisesti.

Iltapäivähoidon toimintasuunnitelmaa tehdessä tehdään yhteiset linjaukset mm. siitä, voiko kerhosta vastata vain yksi ohjaaja, kuinka monta lasta voi olla ohjaajaa kohden ja kuinka iso voi olla yksi iltapäiväkerhon ryhmä. Lisäksi kannattaa sopia, miten mahdollisten erityistä tukea tarvitsevien lasten kuulumisen ryhmään vaikuttaa ohjaajien määrään ja pätevyysvaatimuksiin. (Eerola, Nuorisuomi 2004, 12.)

Toimintakeskuksen henkilökunnalla tulisi olla asiantuntevuutta mm. eri vammaisryhmistä, mielenterveysongelmista, kasvatustyöstä, työtavoista ja yksilöllistä tietoa kaikista asiakkaista ja heidän toimintatavoistaan ja kyvyistään. Taulukossa 52 ilmenee onko vastaajien mielestä asiantuntevuutta riittävästi.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---		Yhteensä
Päivätoiminta	5	1		1		7
Työtoiminta	7		1			8
Iltapäiväkerho	2	1	2		Kyllä + Ei Kyllä + e o s	5
Henkilökunta	5					5

TAULUKKO 52. Henkilökunnan asiantuntevuus vastaajien mielestä

Päivätoiminnasta suurin osa (5 / 6) vastanneista oli sitä mieltä, että henkilökunta on asi-

antuntevaa. Yksi oli sitä mieltä, ettei henkilökunta ole asiantuntevaa. Yksi vastaus oli jätetty tyhjäksi. Tähän oli perusteluna, ettei vastaaja tiedä.

Ei- vastaukseen oli perusteltu:

”Henk.kunta tekee niin kuin aina on tehty, vaikka työtavat ovat auttamattomasti vanhentuneita, kirjatieiden soveltaminen yksilökohtaisesti ei suju.”

Työtoiminnastakin suurin osa (7 / 8) piti henkilökuntaa asiantuntevana. Loput eivät osanneet sanoa. Perustelut:

”Hyvin persoonallista ainakin.”

Iltapäiväkerhossa oli epätietoisuutta henkilökunnan asiantuntijuuden osalta. Perusteluja ei ollut.

Henkilökunnasta kaikki pitivät itseään pätevinä, koska heidän mukaansa kaikilla on pätevyys ja halu kehittyä, he ovat motivoituneita, pitkän työkokemuksen omaavia, kouluttautuneita ja hankkineet lisätietoa alasta sekä käyvät koulutuksissa.

Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin *keskustelua henkilökunnan asiantuntijuudesta* vaikkapa vanhempainillassa, *työtavoista keskustelua* palaverissa tai työnohjauksessa (tehdäänkö oikeita asioita oikealla tavalla?) Hyvä jos näin on.

7.9.3 Henkilökunnan luotettavuus

Asiakaslain (laki sosiaalihuollon asiakkaan...2000, 1 §) tarkoituksena on edistää asiakaslähtöisyyttä ja asiakassuhteen luottamuksellisuutta sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. Henkilökuntaan tulisi voida luottaa. Tästä mielipiteet näkyvät taulukossa 53.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa		Yhteensä
Päivätoiminta	6				6
Työtoiminta	6		2		8
Iltapäiväkerho	2				2
Yhteensä	14		2		16

Henkilökunta	5				5
---------------------	---	--	--	--	---

TAULUKKO 53. Henkilökunnan luotettavuus vastaajien mielestä.

Päivätoiminnassa kaikki kysymykseen vastanneista oli sitä mieltä, että henkilökuntaan voi luottaa. Työtoiminnasta suurin osa (6 / 8) oli sitä mieltä, että henkilökuntaan voi luottaa. Kaksi ei osannut sanoa. Iltapäiväkerhosta kaksi piti henkilökuntaa luotettavana. Yksi ei osannut sanoa. Perustelut:

”Vaihtoehtoja ei ole, kuin luottaa”

Henkilökunta piti itseään luotettavana (5 / 5 vastanneista), koska he vaalivat vaitiolovelvollisuutta, ovat luotettavia ja joustavia. Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin työyhteisölle *pohtimista luotettavuudesta*.

7.9.4 Sijaisten saatavuus tarvittaessa

Mynämäen kunnanhallitus on antanut kunnan eri yksiköille sijaisen ottamiskiellon; vuosilomat pidetään pääosin toimintakeskuksen kiinnioloaikoina. Pitkien sairaslomien aikana sijaisia on kuitenkin jouduttu palkkaamaan. Lyhyet poissaolot ”paikataan” talon sisällä. Sijaisia ei myöskään ole aina saatavilla lyhyellä varoitusajalla. Toiminta kärsii välttämättömästi henkilöstövajeen aikana, koska kädet eivät yksinkertaisesti riitä. Tämä luonnollisesti rajoittaa toimintaa. Vastaajien mielipide sijaisten saatavuudesta näkyy taulukossa 54.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa		Yhteensä
Päivätoiminta		2	5		7
Työtoiminta	3		5		8
Iltapäiväkerho			3		3
Yhteensä	3	3	13		18
Henkilökunta	3	2	1		6 (kyllä + ei)

TAULUKKO 54. Mielipide sijaisten saatavuudesta vastaajien mielestä

Päivätoiminnasta suurin osa (5 / 7) ei osannut sanoa. Kaksi vastasi ettei sijaisia ollut. Perusteluiksi oli kirjattu:

”Sijaiset tekevät toisiaan...”

”Henkilökunta sovittelee keskenään työtehtävistä”

Työtoiminnastakaan suurimmalla osalla (5 / 8) ei ollut tietoa asiasta. Kolme vastasi että kyllä, sijaisia on käytettävästi riittävästi. Perusteluksi tähän oli kirjoitettu

”Liiankin kanssa, vaihtuvuus liian suuri”

Mielenkiintoista on eroavaisuus päivätoiminnan ja työtoiminnan mielipiteiden välillä. Herää kysymys onko päivätoiminnan henkilöstö enemmän pois taikka onko työtoimintaan helpompi saada sijaisia vai eikö työtoiminnan toimintaan vaikuta niin suuresti jos sijaisia ei saada?

Iltapäiväkerhosta kukaan vastaajista ei osannut sanoa sijaisten käytettävyydestä. Perusteluja ei ollut. Henkilökunnasta kaksi oli sitä mieltä, ettei sijaisia ole tarpeeksi ja yksi ei osannut sanoa. Yksi vastasi myös sekä kyllä että ei. Mielenkiintoisia mielipide-eroja on henkilökunnan vastauksissa.

”Pieniin sairauslomiin vaikea saada sijaista joka ’hyppäisi remmiin’. Pieni ryhmä haavoittuva esim. ei riitä henkilöä joka perehdyttäisi työntekijä.”

”Välillä on ja välillä ei.”

”Nyt on saanut riittävästi sijaisia.”

”Aina ei välttämättä ole sijaisia saatavissa.”

”Aina on joku löytynyt...”

Kehittämistoimenpidettä ei tähän oikeastaan ole, koska sijaisia ei vain yksinkertaisesti ole aina saatavilla.

7.9.5 Toimintakeskuksen aukioloajat

Päivätoiminta on avoinna arkisin 8 – 17:00, työtoiminta taas 8.30 - 15.30 paitsi perjantaisin 14.00. Iltapäiväkerho on auki 13 - 17.00 arkisin ja loma-aikoina sovitusti.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---	Yhteensä
--	--------------	-----------	----------------------	-----	-----------------

Päivätoiminta	6		1		7
Työtoiminta	8				8
Iltapäiväkerho	2			1	3
Yhteensä	16		1		18
Henkilökunta	5				5

TAULUKKO 55. Toimintakeskuksen aukioloaikojen sopivuus vastaajien mielestä

Valtaosan mielestä aukioloajat ovat hyvät (taulukko 55). Yksi ei osannut päivätoiminnasta sanoa ja yksi oli jättänyt iltapäiväkerhosta vastaamatta.

Perusteluja:

”On saatu järjestettyä” (iltapäiväkerho)

”Loma-ajat tosin sanellaan sieltä eikä oteta huomioon, että vanhemmat eivät aina saa lomiaan samaan ajankohtaan esim. aina heinäkuussa” (iltapäiväkerho) Tämäkin on hyvä huomio, mutta asiaan pitäisi keksiä jokin ratkaisu, esim. jokin muu hoitopaikka. Toimintakeskustahan ei kannata pitää auki yhden asiakkaan takia...

”Pitää myös olla iltatoimintaa – tai vaan voida olla.” (henkilökunta)

7.9.6 Työskentely henkilökunnan kanssa

On tärkeää tuleeko asiakas toimeen henkilökunnan kanssa. Kaikista ei tarvitse pitää, mutta toimeen olisi hyvä tulla, koska tekemisissä ollaan ja yhteistyötä tehdään päivittäin tai lähes päivittäin.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---	Yhteensä
Päivätoiminta	4	1	2		7
Työtoiminta	7	1			8
Iltapäiväkerho	2			1	3
Yhteensä	13	2	2	1	18
Henkilökunta	5				5

TAULUKKO 56. Asiakkaiden yhteistyön sujuvuus henkilökunnan kanssa vastaajien mielestä

Onneksi suurin osa vastasi myöntävästi (päivätoiminta 4/ 7, työtoiminta 7 / 8, iltapäiväkerho 2 / 2 ja henkilökunta 5 / 5 kysymykseen vastanneista). Kuitenkin sekä päivätoi-

minnasta, että työtoiminnasta yksi vastasi ettei tule toimeen henkilökunnan kanssa. Kaksi ei osannut sanoa ja yksi jätti vastaamatta. Vastaukset näkyvät taulukossa 56.

Perustelut:

” Välillä nahistelua, huono päivä.” (Päivätoiminta)

”Kertoo saavansa haukkuja, ei tykkää lähteä.” (Päivätoiminta) Ovatko 'haukut' aiheettomia vai aiheellista torumista tai komentamista?

”Asiakkaan omaiset joutuvat välillä ottamaan yhteen henkilökunnan kanssa. Henkilökunta ylimielistä.” (Työtoiminta) Tässä herää kysymys tuleeko ASIAKAS vaiko omaiset toimeen henkilökunnan kanssa. Tästä voisi myös keskustella. Miten henkilökunnan ylimielisyys ilmenee? Mitä asialle voitaisiin tehdä, että tultaisiin toimeen?

Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin vanhempainiltaa.

”Uskoisin niin, ei ole tullut viestejä päinvastaisesta” (Iltapäiväkerho)

”Iänmukainen kunnioittava ja kannustava kohtelu. Yksilöllistä toimintaa...” (henkilökunta)

”Pääsääntöisesti.” (henkilökunta)

7. 10 Yhteistyön sujuvuus

7.10.1 Yhteistyö eri tahojen kanssa

Sosiaalihuoltolain (1982) 54 §:ssä sanotaan, että toimielimen on tarpeen mukaan oltava yhteistoiminnassa kunnan muiden viranomaisten, naapurikuntien toimielinten ja terveydenhuollon toimielinten sekä kunnassa toimivien sellaisten yhteisöjen kanssa, joiden toiminta liittyy kunnan sosiaalihuollon tehtäviin. Toimielimen on myös pyrittävä edistämään kunnan alueella sosiaalihuollon alalla toimivien yhteisöjen keskinäistä yhteistoimintaa sekä siinä tarkoituksessa tehtävä tarpeellisia esityksiä ja aloitteita.

Toimintakeskuksen henkilökunta tekee yhteistyötä monien eri tahojen kanssa, kuten muiden kuntien toimintakeskusten, oppilaitosten ja koulujen, terveyskeskuksen, fysioterapeuttien, erityishuoltopiirin, taksien ja bussien, erityiskoulujen, nuorisotoimen, omaisten ja asuntolojen, liikuntatoimen, työvoimatoimiston, sosiaalitoimiston, työvalmentaji-

en, työnantajien, Lionsien, Marttojen, Rotaryjen, seurakunnan, hierojan, tulkkien sekä avustajakeskuksen kanssa. Seuraavassa taulukossa (57) näkyy vastaukset siitä, onko yhteistyö riittävää.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---	Yhteensä
Päivätoiminta	2	1	3	1	7
Työtoiminta	7		1		8
Iltapäiväkerho	1	1	1		3
Vastauksia yht.	10	2	5	1	18
Henkilökunta	4	1			5

TAULUKKO 57. Yhteistyön riittävyys vastaajien mielestä

Päivätoiminnan vastauksissa koskien yhteistyön riittävyyttä oli edustettuna joka kohta. Eniten vastauksia oli en osaa sanoa -kohdassa. Kaksi oli vastannut kyllä ja yksi jätti vastaamatta ja yksi oli tyytymätön.

Perusteluiksi annettiin:

”Yhteistyö ei tunnu sujuvan minkään tahon kanssa!”

”Mitä tahoja kysymys tarkoittanee?”

Työtoiminnan vastaajista suurimman osan mielestä (7 / 8) yhteistyötä tehdään tarpeeksi.

Perusteluja:

”Vähän liikaakin.”

Iltapäiväkerhossa vastauksia koskien yhteistyön riittävyyttä oli joka kohdassa; kyllä, ei ja en osaa sanoa. Perusteluja:

”Kouluun voisi olla säännöllisesti yhteydessä ja saada ohjeita sieltä. Vanhempainiltoja / keskustelutilaisuuksia lapsen asioista enemmän.”

Lapsen kokonaisvaltainen tukeminen ei ole mahdollista ilman moniammatillista yhteistyötä. Monet eri alojen asiantuntijat antavat oman panoksensa lapsen kuntoutukseen, joten ilman toimivaa yhteistyötä kuntoutumisen edellytykset ovat todella huonot. Usein esitetään moitteita siitä, että eri alojen asiantuntijat eivät tee riittävästi yhteistyötä vaan lasta riepotellaan asiantuntijalta toiselle (Malm ym 2004, 92).

Henkilökunnasta valta osa oli sitä mieltä, että yhteistyötä tehdään tarpeeksi. Yhden mie-

lestä ei tehdä. Perusteluiksi oli kirjattu, että riittävästi tehdään, mutta enemmänkin voisi tehdä. Joku pohti, että vieressä olevaa koulua Lounais-Suomen käsi- ja taideteollisuus-koulua ja sen tietotaitoa voisi käyttää hyväksi enemmän. Kuin myös palvelutalo Tainiolan henkilökunnan kanssa voisi tehdä yhteistyötä enemmän, koska heidän kanssa on yhteisiä asiakkaita.

Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin *vanhempainillan järjestämistä ja yhteistyökumppanien kartoitusta ja toimenpiteitä yhteistyön lisäämiseksi.*

7.10.2 Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet toimintaan

Jokainen meistä haluaa vaikuttaa pienillä päivittäisillä valinnoilla toimintaansa eikä vain saada ylhäältä päin käskyjä miten toimia. Jokaisella on oikeus mielipiteeseen vaikka aina ei tietenkään toiminta voi olla kaikille mieluista ja JOTAKIN pitää tehdä työpäivän aikana, vaikka moni tykkäisi vain laiskotella...Valinnat voivat olla vaikka kahdesta työtehtävästä mieluisamman valitseminen.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---	Yhteensä
Päivätoiminta	1	3	3		7
Työtoiminta	5		2	1	8
Iltapäiväkerho		2	1		3
Vastauksia yht.	6	5	6	1	18
Henkilökunta	4		1		5

TAULUKKO 58. Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet toimintaan vastaajien mielestä

Vastauksista ilmeni, että päivätoiminnasta valitettavasti lähes puolet oli sitä mieltä että ei voi vaikuttaa toimintakeskuksen toimintaan ja puolet ei osannut vastata kysymykseen (taulukko 58). Vain yksi oli sitä mieltä, että vaikutusmahdollisuuksia on.

Perusteluiksi kirjattiin:

”Ei oteta vastaan...”

Työtoiminnasta taas suurin osa vastanneista oli sitä mieltä, että asiakas voi vaikuttaa toimintaan. Kolme vastanneista ei osannut sanoa ja yksi jätti vastaamatta.

Perusteluja ei ollut. Mielenkiintoinen on tämä ero päivätoiminnan ja työtoiminnan vastausten välillä. Annetaanko työtoiminnan asiakkaille enemmän valinnanvapautta ja vastuuta koska he ovat ns. ”parempitasoisia”? Vai ovatko he perusaktiivisempia kuin päivätoiminnan asiakkaat ja haluavat valita tehtäviään? Ja oliko tämä omaisten vai asiakkaiden mielipide; työtoiminnastahan suurin osa vastasi itse tai yhdessä omaisen kanssa?

Iltapäiväkerhon asiakkaiden omaiset olivat myös valitettavasti suurin osa (2 / 3) sitä mieltä, että vaikutusmahdollisuuksia toimintaan ei asiakkailla ole. Yksi ei osannut sanoa. Näissäkään vastauksissa ei ollut perusteluja.

Henkilökunnasta valtaosa oli sitä mieltä, että asiakas voi vaikuttaa arkeensa toimintakeskuksessa, koska asiakas otetaan yksilöllisesti huomioon, päivän työn saa valita sekä tehdä ’pieniä valintoja’ vaikka päiväohjelma onkin jo olemassa.. Yksi ei osannut sanoa. Perustelut:

”En ole kysynyt heidän mielipidettään. Sanoisivat luultavasti siihen EI.”

On varmasti totta, että jos kysymys asiakkaalle muotoillaan haluatko tehdä mitään, niin vastaus on luultavimmin ei. Mutta toimintakeskuksen tarkoitus on tarjota toimintaa, eikä pelkkää olemista. Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin *pohdintaa asiakkaan vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä* entisestään. On tärkeää huomioida, että niiden ei tarvitse olla mitään mullistavia asioita vaan esimerkiksi pieniä valintoja.

7.10.3 Henkilökunnan kanssa yhteistyön tekemisen helppous

On tärkeää, että asiakas tai omainen voi halutessaan keskustella tai kysyä henkilökunnalta mieltä askarruttavista asioista. Sitä(kin) varten he ovat siellä. Ihmissuhdetyössä keskeisen tärkeitä taitoja ovat vuorovaikutustaidot. Tavoitteena on tasa-arvoinen ja vastavuoroinen aktiivinen kuuntelu, keskustelu, sanaton viestintä, eläytyminen ja empatia. (Malm ym, 2004, 416, 417.)

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---	Yhteensä
Päivätoiminta	7	1			8
Työtoiminta	6	1	1		8

Iltapäiväkerho	3				3
Vastauksia yht.	16	2	1		18
Henkilökunta	5				5

TAULUKKO 59. Puhumisen helppous henkilökunnan kanssa

Taulukosta 59 voidaan nähdä, että suurimman osan vastanneiden mielestä henkilökunnalle voi puhua tai kysyä ongelmista.

Päivätoiminnan vastauksistakin suurin osa (7 / 8) oli tyytyväinen keskustelun helppouteen henkilökunnan kanssa. Kaksi vastausta oli kuitenkin ei-kohdassa, mikä on aika valitettavaa. Yhdessä lomakkeessa oli vastattu sekä kyllä että ei.

Perusteluja:

”Voi puhua, mutta kuunnellaanko?”

Suurin osa työtoiminnan vastauksista koskien henkilökunnan kanssa kommunikoinnin helppoutta oli kyllä, yksi ei sekä en osaa sanoa.

Perusteluiksi oli kirjattu:

”Kysyä voi, mutta ongelmista ei voi puhua.”

”Luotan heihin siinä suhteessa.”

”On määrättyjä asioita joista ei aina arvaa kysyä”

Iltapäiväkerhon vastauksista ilmeni, että kaikki kolme vastannutta kertoi voivansa puhua helposti henkilökunnalle. Perusteluiksi oli lisätty:

”Tilanteet kiireisiä tuonti- tai hakemistilanteita ja lapsi häslää vierellä eli vanhempainiltoja mieluummin”

Henkilökunnan mielestä heille on helppo puhua. Perusteluiksi oli liitetty:

”Ohjaajalla on aikaa kuunnella asiakasta, käymme usein asiakkaan toiveesta pienen juttutuokion.”

”Henkilökunnalta voi kysyä ja myös puhua ongelmista ja tähän myös panostetaan. Jälleen myös vastuu asiakkailta; että kysyvät / puhuvat.”

Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin vuorovaikutukseen panostamista puolin ja toisin vaikka jonkun koulutusiltapäivän avulla.

7.10.4 Tapaamiset henkilökunnan kanssa

On tärkeää, että tapaaminen henkilökunnan kanssa tarvittaessa järjestyy ja että siihen varataan tarpeeksi aikaa.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---	Yhteensä
Päivätoiminta	6		1		7
Työtoiminta	5		3		8
Iltapäiväkerho	2		1		3
Vastauksia yht.	13		5		18
Henkilökunta	5				5

TAULUKKO 60. Tapaamisen helppous henkilökunnan kanssa

Kuten taulukosta 60 voidaan huomata, yksikään ei vastannut, ettei tapaamiset henkilökunnan kanssa onnistuisi. Tähän ei liene tarvetta kehittämistoimenpiteille.

Päivätoiminnasta lähes kaikki vastasivat, että tapaaminen onnistuu helposti. Yksi ei osannut sanoa. Perusteluja ei ollut kirjattu.

Työtoiminnasta suurin osa vastasi, että tapaaminen henkilökunnan kanssa onnistuu helposti. Kolme ei osannut sanoa ja perusteluksi oli laitettu:

”Välillä on paikalla”

Iltapäiväkerhosta kaksi vastasi, että tapaaminen onnistuu helposti ja yksi ei osannut sanoa. Perusteluja ei ollut.

Henkilökunnan mielestä tapaamiset onnistuvat helposti, koska ohjaaja on aina läsnä ja kun taloon tulee niin aina löytyy aikaa.

7.10.5 Tapahtumat ja tilaisuudet asiakkaiden omaisille

Toimintakeskuksessa on pidetty jonkin verran yhteisiä tapahtumia omaisille ja asiakkaille. Taulukosta 61 ilmenee, halutaanko tällaisia tapahtumia lisää.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---	Yhteensä
Päivätoiminta		5	2		7
Työtoiminta	1	4	3		8

Iltapäiväkerho	1	1		1	3
Vastauksia yht.	2	6	5	1	18
Henkilökunta	3	1		1	5

TAULUKKO 61. Vastaajien toivomus yhteisten tapahtumien lisäämisestä

Päivätoiminnasta suurin osa on ilmeisesti tyytyväinen nykyiseen tilanteeseen, koska viisi kaikista seitsemästä vastaajista ei kaivannut lisää tilaisuuksia. Kaksi ei osannut sanoa. Yksi vastaaja perusteli lyhyesti, ettei moiseen ole aikaa.

Työtoiminnasta yksi haluaisi lisää tilaisuuksia, kolme ei osannut sanoa ja neljä ei halua lisää tilaisuuksia. Joku oli ehdottanut pienimuotoista toimintaa, jotta omaisetkin virkistyisivät.

Tapahtumien lisäämistarpeesta kysyttäessä iltapäiväkerhosta kannatusta saivat kyllä ja ei. Yksi vastaus puuttui kokonaan. Perustelu:

”Vanhempainiltoja / keskustelua rauhassa henkilökunnan kanssa”

Henkilökunnasta kolme toivoisi lisää yhteisiä tapahtumia, yksi ei ja yksi jätti vastaamatta. He toivoivat tilaisuuksien olevan tiedottavia, koulutus-tyyppisiä, vertaistukea antavia, NOVA-aikuiskasvatusmenetelmää koskevaa, keskusteluryhmän tyyppisiä (vanhemmat / omaiset ja asiakkaat) sekä yhteistä hauskanpitoa.

Kehittämisehdotuksena ehdottaisin *ehdotettujen tapahtuman ideoimista ja toimeksi panna!*

7. 10. 6 Tietojen välittyminen

Tiedot olisi hyvä kulkea sujuvasti ja ajoissa eri yhteistyötahojen välillä. Koivikkokujalla käytetään reissuvihkoja, soittamista ja lähes kuukausittain tiedotteita tapahtumista. Iltapäiväkerhon tiedonvälitys kulkee vielä niinkin kun vanhemmat tulevat hakemaan lapsiaan. Myös viikko-ohjelmat on lähetetty kotiin, jotta kaikki tietäisivät mitä talossa tapahtuu. Toimintakeskuksessa on palavereja kaksi kertaa viikossa.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---	Yhteensä	
Päivätoiminta	7					
Työtoiminta	8				8	
Iltapäiväkerho	2	1		1	4 x)	x) Kyllä ja ei
Yhteensä	17	1		1	19	
Henkilökunta	3	1		1		5

TAULUKKO 62. Tyytyväisyys tietojen välittämiseen

Päivätoiminnan vastaajista kaikki olivat tyytyväisiä tiedon välittämiseen (taulukko 62). Samoin työtoiminnasta. Iltapäiväkerhosta yksi jätti tyhjäksi, yksi vastasi pelkästään kyllä. Yksi vastasi sekä kyllä että ei.

Perustelu:

”Tiedotteita tulee, mutta välillä viime tipassa tai myöhässä.” (iltapäiväkerho)

Henkilökunnasta suurin osa (3 / 5) oli tyytyväinen tietojen välittämiseen, yksi ei ollut ja yksi jätti vastaamatta. He olivat perustelleet vastauksiaan seuraavanlaisesti:

”Vastuu on myös vastaanottajalla.”

”Joskus kotoa tuleva viesti ei ole aivan oikeutettua ja asiallista. Valitettavasti siihen joskus saattaa itsekin reagoida epäammattillisesti!”

Asiakkaiden ja omaisten terveiset henkilökunnalle - kohtaan ei päivätoiminnan eikä iltapäiväkerhon vastaajista yksikään laittanut mitään. Työtoiminnasta tuli yksi kommentti:

”Vaihtuvuus liian suuri, luo määrättyä levottomuutta, tulee aina kysymys mieleen että eikö heistä välitetä.”

Henkilökunnan terveiset asiakkaille ja omaisille kuuluu puolestaan:

”Joustamista, pitkämielisyyttä puolin ja toisin!”

Kehittämistoimenpiteenä voisi panostaa *tiedotteiden ajoissa* antamiseen ja *viestinnän sekä tuntemusten* pohtimiseen henkilökunnan keskuudessa.

7.11 Palaute

Tähän osioon tuli aikamoinen määrä erilaisia kysymyksiä. Kysyin lähinnä mitä jäi kysymättä. Annoin tälle osiolle oikeastaan kaiken kattavan nimen: Palaute.

7.11.1 Toimintakeskuksessa viihtyminen

Vastauksia kysymyksiin voi olla vaikea saada varsinkin kommunikaatiovaikeuksia omaavilta asiakkailta. Elekieli ja käyttäytyminen ainakin kertoo haluaako asiakas lähteä toimintakeskukseen vai ei. Toisaalta siihenkin vaikuttaa niin monta ulkopuolista seikkaa, etteivät vastukset välttämättä kerro onko toimintakeskuksessa epämiellyttävää. Mutta toivoin saavani ainakin osviittaa asiasta, ja sainkin (taulukko 63).

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---		Yhteensä	
Päivätoiminta	5	1	1			7	
Työtoiminta	4	1	2	1		8	
Iltapäiväkerho	3	2				5	Kyllä ja ei
Yhteensä	12	4	3	1		20	
Henkilökunta	4		1			5	

TAULUKKO 63. Toimintakeskuksen mieluisa lähteminen vastaajien mielestä

Päivätoiminnasta suurin osa vastasi lähtevänsä mielellään töihin. Yksi vastasi ei, samoin kuin en osaa sanoa. Kommentiksi oli lisätty:

”Yleensä kyllä, mutta välillä haluaisi olla kotona ja känkkäränkkäpäivän jälkeen jäisi kotia”

Työtoiminnasta myös suurin osa kysymykseen vastanneista (4 / 7) vastasi lähtevänsä mielellään töihin. Yksi vastasi kieltävästi ja kaksi ei osannut sanoa. Yksi jätti vastauksensa mättä.

”Kiva tehdä töitä ja nähdä ystäviä”

”Tylsää, yksitoikkoista, outoja ihmisiä (jotkut)”

”Hyvä ilmapiiri.”

”Liikaa meteliä, aamu-uninen”

Toimintakeskukseen mielellään lähtemisen osalta iltapäiväkerhon vastauksissa oli kahdessa kyllä sekä ei molemmat, pelkän kyllä -vastauksen antoi yksi.

”Välillä lähtee, välillä haluaisi olla kotona”

Henkilökunnasta neljä viidestä oli sitä mieltä, että asiakkaat lähtevät mielellään toimintakeskukseen, koska siellä on kavereita ja kivaa toimintaa, viihtyisä ympäristö, monipuolista työtä. Joku huomautti, että koskaan ei tiedä mitä kotona tai matkalla töihin on tapahtunut jos asiakas saapuu huonotuulisena. Talo tarjoaa myös rutiinit, jota tarvitaan elämänhallintaan. Yksi ei osannut sanoa.

Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin asiakkaille *kehityskeskustelua* ohjaajan kanssa.

7.11.2 Ryhmän koko

Varmistin vastaajan tiedon lisäämällä silloiset ryhmien koot kysymyksen perään (päivätoiminnassa läsnä max 8, työtoiminnassa 11, iltapäiväkerhossa 3). Pariin uuden asiakkaan kyselyyn muutin ryhmäkoot niiden kasvaessa. Vastaajien mielipiteet ryhmän koon sopivuudesta näkee taulukosta 64.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	---		Yhteensä
Päivätoiminta	3			4		7
Työtoiminta	4		1	3		8
Iltapäiväkerho	1			2		3
Yhteensä	8		1	9		18
Henkilökunta	5					5

TAULUKKO 64. Ryhmäkoon sopivuus vastaajien mielestä

Lähes puolet vastanneista jätti tämän kohdan tyhjäksi. Ehkä siitä syystä, etten ollut epähuomiossa jättänyt vastaukselle riviä enkä vastausvaihtoehtoja. Jotkut olivat ympyröineet oman ryhmänsä koon, muttei ollut vastannut itse kysymykseen. Kysymys oli kaiken kaikkiaan epätarkka.

Vastanneista kuitenkin päivätoiminnasta kaikki olivat tyytyväisiä ryhmänsä kokoon, työtoiminnasta suurin osa ja iltapäiväkerhossa yksi. Kaksi oli jättänyt tyhjäksi. Yhtään

kieltävää vastausta ei ollut.

”Sitä ei voi tietää, riippuu ryhmäläisistä” (päivätoiminta)

”Voisi olla ikätovereita enemmänkin + heille hoitajat” (iltapäiväkerho)

Henkilökunnasta kaikki oli tyytyväisiä ryhmien kokoon. Perusteluja:

”Asiakkaiden hoitoisuudesta riippuen.”

”Työtoiminta voisi ottaa lisää asiakkaita mikäli palkataan toinen ohjaaja (taloon mahtuisi, alihankintaa saisi monipuolistettua, myös avotyötä pystyisi kehittämään)”

”Aikaa riittää kaikille.”

”Tosin ip-kerhoon voisi tulla enemmänkin lapsia..”

Kehittämistoimenpiteenä ehdottaisin mahdollisuuksien mukaan *asiakasmäärän lisäämistä iltapäiväkerhoon ja työtoimintaan*. Tarvittaessa myös *henkilökunnan lisäämistä*.

7.11. 3 Muuta kommentoitavaa

Toimintakeskuksesta:

”Siisti paikka (niin kuin nuoriso sanoo)” (päivätoiminta)

”En ole koskaan saanut moittimisia tai haukkumisia, aina ollut hyvä tulla töihin”
(päivätoiminta)

”Yhteistyön lisäämistä muiden toimintakeskusten kanssa. Asiakkaiden kannustaminen omiin mielipiteiden ilmaisuun!” (työtoiminta)

”Ohjaajat ovat kivoja. Ja osaavat asiansa.” (työtoiminta)

”Enemmän avoimuutta ja maalaisjärkeä” (iltapäiväkerho)

”Olen tyytyväinen” (iltapäiväkerho)

Kyselyistä:

”Hyvä on välillä tehdä kyselyitä. Ne rakentavat yhteistyötä hoidokin omaisten ja päivätoiminnan henkilökunnan välillä.” (päivätoiminta)

”Hieman vaikea täyttää tiedon puutteen vuoksi” (päivätoiminta)

”Kiva kysely. Vastasin mielellään.” (työtoiminta)

”Välillä ei tiennyt kysytäänkö omaiselta vai asiakkaalta asioita. Olisi ollut selvempää jos olisi ollut omaiselle omat kysymykset. Asiakkaalle omat.” (työtoiminta)

”Aina välillä miettii mitä henkilökunta vastaisi näihin kysymyksiin.” (työtoiminta)

”Valitan, että en voinut vastata kaikkiin kysymyksiin, koska jotkin kysymykset eivät koskeneet minua.” (työtoiminta)

”Ihan ok” (iltapäiväkerho)

”2 sivun kyselyyn tuskin kukaan voisi vastata muuta kuin 5, eli se oli aika turha kysely. Jokainen toivoo omaiselleen parasta ja kehittävintä tavoitteiden saavuttamista.” (iltapäiväkerho)

”Mihin verrataan? Mihin asiakkaat tai omaiset vertaavat?” (henkilökunta)

7.11.4 Omat kehittämissuositukseni

Laatukäsikirja ei ole toimintakeskuksessa. Ehdottaisinkin sellaisen tekemistä vaikka yhteistyössä opiskelijoiden kanssa (esim. mahdollisesti sosionomikoulutuksen hallinnon harjoittelujaksolla).

Asiakkaista on aika huonosti tietoa saatavilla. Uusille asiakkaille (varsinkin ulkopaikkakuntalaisille) voitaisiin antaa vieläkin tarkempaa tietoa antava lomake täytettäväksi (diagnoosi, osoite, puhelinnumero, lääkitykset, arkitaidot, epilepsia ym sairaudet, allergiat, muuta lisättävää..) Liitteenä voisi pyytää kopion esim. viimeisimmästä kuntoutussuunnitelmasta / HOJKS:ista (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma). Näin saisi pohjaa ja tietoa kuntoutustyölle toimintakeskuksessa.

Ehdottaisin myös välipalalistoja tehtäväksi enemmän (tutkimuksen tekoaikana oli kahden viikon listat). Myös iltapäiväkerhon ohjaajan perustehtävät puuttuvat, joten ne voisi olla hyvä pohtia ja kirjata ylös

Mynämäen kunnanvaltuuston kokouksessa on ehdotettu, että perustettaisiin Koivikkokujan kehittämistä koskeva työryhmä, johon voisi kuulua vastaava ohjaaja, vanhus- ja vammaistyön johtaja (nykyinen sosiaalijohtaja), kaksi edustajaa perusturvalautakunnasta ja mahdollisesti myös edustus jostain muusta toimintakeskuksen yhteistyöhön liittyvästä yksiköstä. Tämä ei ole vielä ainakaan toteutunut. Minusta tässä olisi ideaa! Mielestäni liian harvat yhteistyökumppanit tietävät esimerkiksi Koivikkokujan toiminnasta.

8 POHDINTA

8.1 Tavoitteiden toteutuminen

Opinnäytetyön päällimmäisenä tavoitteena oli saada selville asiakkaiden ja heidän omaistensa arviot toimintakeskuksesta ja sen toiminnan laadusta. Tavoite tällaisenaan toteutui mielestäni tarpeeksi hyvin. Asiakkaiden tyytyväisyyskyselyn vastausprosentti olisi tosin voinut olla suurempi nyt sen ollessa vain 56. Vastauksista sai kuitenkin osviittaa asiakkaiden tyytyväisyydestä ja uusia näkemyksiä sekä ideoitakin. Hyödyllistä oli myös saada henkilökunnan vastaukset samoihin kysymyksen ja näin heidänkin arvionsa toimintakeskuksesta.

Työtä oli tarkoitus myös käyttää hyväksi tulevaisuuden laatu- ja kehittämistyöskentelyyn. Tässä kohtaa vastuu siirtyy Mynämäen kunnan henkilöstölle, jotka päättävät kehittämistarpeiden toteuttamisesta ja tämänhetkisestä tarpeesta. Toki toivon, että kehittämistarpeet otetaan käytäntöön pikimmiten ja pohditaan laatutyöskentelyn etenemistä. Varsinkin näin kuntien yhdistymisvaiheessa (Mietoinen ja Mynämäki) ja mahdollisen toimintakeskusten yhdistyessä (Nousiaisten ja Mynämäen).

Asiakaspalautekysely kuului myös Mynämäen kunnanvaltuuston tavoitteisiin tälle vuodelle. Jätän kyselyn tulokset kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja kokouksessa esitettäväksi.

Toisena suurempana tavoitteena oli selvittää mitä toimintakeskuksen palvelut sisältävät ja miten niitä toteutetaan ja millaisissa puitteissa. Sain asiasta mielestäni tutkimalla ja haastattelemalla työhön aika laajan ja kattavan selvityksen.

Tavoitteeksi muodostui myös esitteen, asiakasrekisterin sekä kalvosarjan tekeminen toimintakeskukselle. Nämä tavoitteet toteutuivat. Työ jää Mynämäen kunnan käytettäväksi ja luettavaksi. Asiakkaille omaisineen olen tehnyt yhteenvedon vastauksista sekä kehittämisehdotuksista. Toimintakeskuksen esitteitä on painettu jaettavaksi 1500 kappaletta (liite 15). Asiakasrekisterin jätin toimintakeskukseen helposti muokattavaan muotoon koneelle sekä paperiversiona arkistoon. Kalvosarja samoin jää toimintakeskukseen

esittelytilaisuuksia varten.

8.2. Pohdintaosuus

Olin osalle vastaajista tuttu, joka saattoi vaikuttaa vastauksiin vaikka ne annettiin nimettömänä. Henkilökunta tiesi, että tunnistan käsialat. Toisaalta tuttuun ihmiseen voi paremmin luottaa, mikä saattoi houkutellakin vastaamaan rehellisesti. Yritin pysyä objektiivisena vaikka olinkin tavallaan osa tutkittavaa kohdetta.

On hyvä pohtia myös asiakkaiden kyselyjen vastausten vähäistä määrää. Oliko kyselylomake liian työläs täytettäväksi? Oliko se liian sekava tai pitkä? Eikö asiakkaita omaisineen kiinnosta kehittää toimintaa vai ovatko he tasaisen tyytyväisiä eikä koe tarvetta muutokseen tai kiitokseen? Oliko vastaukseen varattu aika liian vähäinen? Nämä kysymykset jäävät valitettavasti ilman vastausta. Henkilökunnalla on selvästi kiinnostusta toiminnan arvioinnille ja kehittämiselle koska he vastasivat niin moni. Toivottavasti aktiivisuus säilyy kehittämis- ja laatutyön käytäntöön pantaessa jokapäiväisessä työssä.

Pienistä määristä vastauksia oli vaikea laskea keskiarvoja ilman, että yksittäiset vastaukset vaikuttaisivat. Suomen kuntaliiton Laatu kunnallisten palvelujen hankinnassa – opus kertoo, että keskiarvoja laskettaessa vastauksia tulisi olla vähintään noin 20 (Suomen kuntaliitto, Laatu kunnallisten palvelujen hankinnassa. 1993, 21).

Asiakkaiden vastauksia tuli pikkuhiljaa tipoittain. Joitakin tuli vielä lähettämäni karhu-kirjeen jälkeen. Käsiteltävä aineisto oli laaja, vaikka vastaajia ei ollutkaan kovin paljoa. Tutkijan ja tutkittavan olisi ymmärrettävä toistensa kieltä, tuntui ettei aina näin tässä tapauksessa käynyt. Kysymyksiä oli käsitetty väärin ja itse en ymmärtänyt aina mitä vastaaja tarkoittaa. Eikä tulkintojen varmistaminen tutkittavilta enää jälkikäteen onnistunut. Moni asia jäi lisäksi kysymättä esimerkiksi onko vastaajalla vertauskohdetta muista toimintakeskuksista. Myös asiakkaiden määrittely talon toiminta-ajatuksista ja tavoitteista olisi ollut mielenkiintoista kuulla.

Kyselyyn vastaaja-kohdassa olisi voinut olla myös vaihtoehtona esimerkiksi asiakas ja omahoitaja, koska joidenkin asiakkaiden omaiset asuvat kaukana eikä itsellään ole kirjoitustaitoa. Myös kysymyksissä vastaajan olisi voinut määritellä tarkemmin. Kysymyksissä oletetaan automaattisesti näin jälkeensä tarkasteltuna, että vastaaja on omainen. ”Lähtekö omaisesi mielellään toimintakeskukseen?” Entäpä jos / kun vastaaja onkin itse asiakas? Kysymykset olisi pitänyt muotoilla huolellisemmin.

Samoin kun kysyttäessä retkistä, oli kysymyksen alkuosa monta sivua aiemmin. Näin vastaajat saattoivat unohtaa mitä todella kysyttiin. Myös kysymyksessä ryhmän koosta oli puutteita. Vastausvaihtoehdot jäivät kokonaan pois.

Olin huomionnut vain toimintakeskuksessa käyvät asiakkaat enkä kysynyt avotöistä mitään, joten lähetin avotyötä liittyvän kyselyn jälkikäteen avotöissä käyville asiakkaille. Onneksi avotyökyselyitä palautettiin kiitettävästi.

Yksi vastaajista antoi palautetta, että olisi toivonut kyselyn saatekirjeeseen henkilökohtaista allekirjoitusta. Ja että kyselylomake ei ollut myöskään tarpeeksi selkeä. Tämä oli arvokasta palautetta minulle vastaisuuden varalle.

Henkilökunnan näkökulman työhön päätin ottaa ihan loppuvaiheessa. Onneksi se meni suht kivuttomasti, vaikka työsuhteeni toimintakeskuksessa olikin jo päättynyt. Lomakkeet olivat täytettyinä sovittuna päivänä, jolloin noudin ne Mynämäeltä.

Vaikeutta oli asiakastietojen ja toimintakeskuksen historian selvittämisessä, koska asiakaspaperit olivat puutteellisia, ne olivat sekaisin tai niissä oli ristiriitaisia tietoja. Tässä tarvitsin paljon vastaavan ohjaajan apua. Asiakastiedot muuttuivat lisäksi koko opinnäytetyön ajan ja sain matkan varrella poistaa tai lisätä tietoja.

Esitteen kanssakin tuli ongelmia; itselläni kun oli kotikäyttöön tarkoitettu tekstinkäsittelyohjelma, jota ei taas ollut kunnan koneilla. Esitteen raakaversiota ei siis saatu auki. Tulostin lopulta mallin kotona paperille ja tallensin tekstin ja kuvat levyille. Näistä Mynäprintissä koottiin esite. Sitä korjailtiin monesti esimerkiksi henkilökuntamäärän ja aukioloaikojen muuttuessa ja vieläkin lopullisessa versiossa on painovirhepaholainen, jonka saa tosin helposti vedettyä tussilla yli. Myös esitteen takasivulla olevia karttoja on

muokattu raa'alla kädellä, niissä kun oli väärä talonnumero, ei kirkkoa eikä kadunnimiä.

Teoriaosuuden kanssa tuli ongelmia siinä vaiheessa kun piti lukea kirjallisuutta; pienen paikan kirjastossa kun ei kovin laajoja valikoimia ole. Maksulliset opusten tilaukset kauempaakin ovat kyseenalaisia, koska ei tiedä onko kirjasta hyötyä vai ei, ei viitsisi ”ostaa sikaa säkissä”. Keräsin tietoa melko paljon internetistä ja tulostin sivut päivämäärineen paperimuotoon.

Aiheen rajaaminen oli lisäksi vaikeaa, koska periaatteessa Koivikkokujan toimintakeskus mielletään koko vammaishuollon ”päämajaksi”, koska toimintakeskuksen vastaava ohjaaja vastaa myös koko vammaishuollosta. Oli välillä vaikeaa erottaa toimintakeskus vammaishuollon asioista ja selvästi oli myös asiakkailta. Esimerkiksi yksilöllisestä suunnitelmasta puhuttaessa moni oli vastannut palvelusuunnitelma, vaikkei se liitykään itse toimintakeskuksen toimintaan. Muutenkin valtavasta aineistomäärästä oli hankala rajata ja löytää vain välttämättömän tärkeä ydin ja punainen lanka.

Olisin kaivannut myös jotakin laatusuosituksia toimintakeskuksesta ja sen toiminnasta sekä aikuiskasvatuksesta. Myös joitakin kriteerejä hyvälle päivätoiminnalle ja työtoiminnalle olisin kaivannut. Varhaiskuntoutukseen ja iltapäiväkerhotoimintaan oli kiitettävästi löydettävissä materiaalia tältä saralta.

Ongelmana oli – ja tulee varmasti aina olemaan asiakkaiden, omaisten ja henkilökunnan eri näkökulmat toiminnan laatua arvioidessa. Pelkonen & Perälä pohtivat myös kirjassaan *Hoitotyön laadulliset perusteet* (1993), että väite eri tahojen tavoitteiden perustumisesta erilaisiin arvolähtökohtiin on mielenkiintoinen kysymys ja että tämä voidaan johtaa eettiseksi kysymykseksi siitä, kenen tulisi hyvä olla ja kenen hyvä tällä hetkellä on ensisijainen terveydenhuollossa, hoitotyössä tai työyksikössä. Ymmärrettävää on, että kukin taho tai ammattikunta katsoo asioita omasta teoreettisesta ja käytännön orientaatiostaan ja pyrkii arvioinnissa löytämään itseään koskevat haasteet. Tämän ei pitäisi olla ristiriidassa sen toimintaa ohjaavan periaatteen kanssa, jonka lähtökohtana on aina palvelujen saajan hyvän näkökulma – ei niinkään ammattikunnan tai järjestelmän etu. Kuitenkin asiakkaiden arviointi kertoo vain osatotuuden palvelun laadusta. (Pelkonen & Perälä 1993, 113-114.) Asiakkailta voi olla myös epärealistisia odotuksia palveluilta. Tämän takia olisi hyvä keskustella asioista ja selvittää, että työskennellään yhdessä sa-

moilla linjoilla; ”puhaltaa yhteen hiileen”.

8.3 Jatkoselvityksiä ja ideoita

Ehdottaisin jatkoselvityksenä suoraan asiakkailta haastattelemalla tehtäväksi saman kyselyn: Mitä eroavaisuuksia ja yhteneväisyyksiä näissä ilmenee omaisten ja henkilökunnan vastausten välillä? Saman kyselyn voisi tehdä myös muissa toimintakeskuksissa.

Tyytyväisyyskyselyn voisi tehdä myös muissa kehitysvammapalveluiden yksiköissä esim. asumisyksiköissä taikka vammaispalveluja käyttävien asiakkaiden keskuudessa.

Mielenkiintoista olisi myös tulevaisuudessa selvittää onko tämän päättöyön kehittämistoiveita toteutettu ja miten Mietoisten ja Mynämäen yhdistyminen on vaikuttanut toimintakeskuksen toimintaan taikka Nousiaisten ja Mynämäen toimintakeskusten mahdollinen yhdistyminen.

Lopuksi

Parhaimmillaan (tai ehkä pahimmillaan) tämä opinnäytetyö oli 200-sivuinen ja omasta mielestäni valmis. Istuin päätteen ääressä lähes kaiken vapaa-aikani ja nyt, uurastuksen jälkeen voin todeta, että kyllä kannatti! Olen tyytyväinen!

Väsyneenä, mutta onnellisena haluan kiittää opinnäytetyöurakan aikana tukenani olleita ihmisiä: Perhettä, poikakaveria, ystäviä, työkavereitani, opettajaa ja opponenttiani, jotka jaksoivat kannustaa, neuvoa ja uskoa minuun. Itsellä kun meinasi usko loppua monessa vaiheessa. Suurin kiitos ja kumarrus kuitenkin kuuluu työn päähenkilöille: Koivikkokujan asiakkaille, omaisille ja henkilökunnalle, jotka mielipiteensä kertomalla mahdollistivat tämän työn valmistumisen. Oven saatoin sulkea takanani, mutta sydäntäni en koskaan teiltä sulje.

LÄHTEET

Alasuutari, P: Laadullinen tutkimus 1999, Tampere. Gummerus Kirjapaino Oy

Eerola, R: Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan käsikirja, Nuori Suomi ry, Yliopistopaino 2004 [viitattu 14.1.2007].

Saatavissa: www.nuorisuomi.fi/files/ns/julkaisut/kasikirja.pdf

Hallituksen esitys 57/2003, Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Hyvärinen, M (toim.) 2003. Arvioita kehitysvammaisten työvoimapotentialista, Kehitysvammahuollon tietopankki, WWW-sivu [verkkodokumentti], Kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminta. Sivun päivitys: Viitapohja, K. 6.2.2004, 14.8.2004 [viitattu 18.12.2006]. Saatavissa: <http://www.saunalahti.fi/kup/kunt/tyokesk.htm>

Kehitysvammahuollon tietopankki, WWW-sivu [verkkodokumentti], Avotyötoiminta. Sivun päivitys: Viitapohja, K. 7.10.2004 [viitattu 6.1.2007]. Saatavissa: <http://www.saunalahti.fi/kup/kunt/avotyö.htm>

Koivikkokujan toimintakeskuksen pelastussuunnitelma

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 23.6.1977/519

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3.8.1992/734

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3.4.1987/380 (uudistus voimaan 1.1.2007)

Lehtinen & Pirttimaa: Aikuiskasvatuksen suunnitelma NOVA, Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteen tutkimuslaitos. Kirjapaino Oy Sisa-Suomi Jyväskylä 1993

Malm, Matero, Repo & Talvela. 2004: Esteistä mahdollisuuksiin – Vammaistyön perusteet, Porvoo. WSOY.

Meri, V. 2002: Sanojen synty, Jyväskylä. Gummerus

Mielenterveyslaki 14.12.1990/1116

Mynämäen kunnan kotisivu / Koivikkokujan toimintakeskus. Saatavissa: http://www.mynamaki.fi/koivikkokujan_toimintakeskus

Mynämäen kunnan sosiaalihuollon perehdytyskansio

Mynämäen kunnan vammaishuollon toimintakertomukset

Opetushallitus: Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet 2004, Helsinki [viitattu 14.1.2007]. Saatavissa: http://www.oph.fi/ops/apip/apip_perusteet.pdf

Pelkonen & Perälä 1992: Hoitotyön laadunvarmistuksen perusteet, Helsinki. Kirjayhtymä.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628

Sivula S. (vammaisasiamies), Koululaisten aamu- ja iltapäivähoidon järjestäminen, Cp-liiton WWW-sivu [verkkodokumentti], [viitattu 6.1.2007]. Saatavissa: http://www.cp-liitto.fi/toiminta/palvelutoiminta/koulul_aamuip_toiminta.html

Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710

Sosiaalityön sanasto 2002, Stakes:in WWW-sivu [verkkodokumentti], Tuotanto ja toimitus Stakes Viestintä. Sivun päivitys 08.10.2003 [viitattu 4.5.2006]. Saatavissa: <http://www2.stakes.fi/oske/terminologia/sanastot/sostyo.htm#t25>

Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallintaa 2000-luvulle, 1999 [viitattu 6.1. 2007]. Stakes:in WWW-sivu [verkkodokumentti]. Saatavissa: <http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/muut/laadunhallinta2000.pdf>

Suomen Fysioterapeuttiliiton laatutyöryhmä, Mitä on laatu? Opintomoniste. Helsinki, 1994

Suomen kielen perussanakirja 1992, Helsinki. Valtion painatuskeskus.

Suomen kuntaliitto: Laatu kunnallisten palvelujen hankinnassa. Toimituskunta: Heikkilä, Hellstén, Holma, Järvelin, Karimaa, Mustonen, Oksanen, Strandström, Sundquist & Väänänen. Painatuskeskus Oy.

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738

Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista 18.6.2003/577.

Valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.7.2005 / 608.

Vammaispalveluiden seudullisen työ- ja päivätoiminnan kehittämishanke 2004 – 2006, kokouspöytäkirjat ym. jaettu materiaali

Veneri.net, WWW-sivu [verkkodokumentti], Työtoiminta. Sivun päivitys: 20.11.2006 [viitattu 6.1.2007]. Saatavissa: <http://verneri.net/yleis/tietopankki/tyo-ja-paivatoiminta/tyoetoiminta.html>

Vernerinet, WWW-sivu [verkkodokumentti], Avotyötoiminta. Sivun päivitys: 26.10.2006 [viitattu 6.1.2007]. Saatavissa: <http://verneri.net/yleis/tietopankki/tyo-ja-paivatoiminta/avotyotoiminta.html>

Vernerinet, WWW-sivu [verkkodokumentti], Päivätoimintaan ja työhön liittyviä käsitteitä, Sivun päivitys 17.10.2006 [viitattu 12.1.2007]. Saatavissa: <http://verneri.net/yleis/tietopankki/tyo-ja-paivatoiminta/kaesitteitae.html>

Vuori, H. 1993: Terveydenhuollon laadunvarmistus. Sairaanhoidajien koulutussäätiö, Helsinki. Vammalan kirjapaino Oy.

Ylipaavalniemi, P: Vammaisten ja vajaakuntoisten työllistämisen kokonaiskartoitus. Sosiaali- ja terveysministeriön WWW-sivu [verkkodokumentti], VATES-säätiö, Helsinki 2001, Selvitys 2001:6, 17.08.2001, OSA II, luvut 1-2, raportti, [viitattu 6.1.2007]. Saatavissa: <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/testi/osa2a.htm>

Julkaisemattomat lähteet:

Kaskinen, S. 2006. Ohjaaja, Koivikkokujan toimintakeskus, Mynämäki, henkilökohtaisia tiedonantoja 2006.

Kauristo, M. 2006. Ohjaaja, Koivikkokujan toimintakeskus, Mynämäki, henkilökohtaisia tiedonantoja 2006.

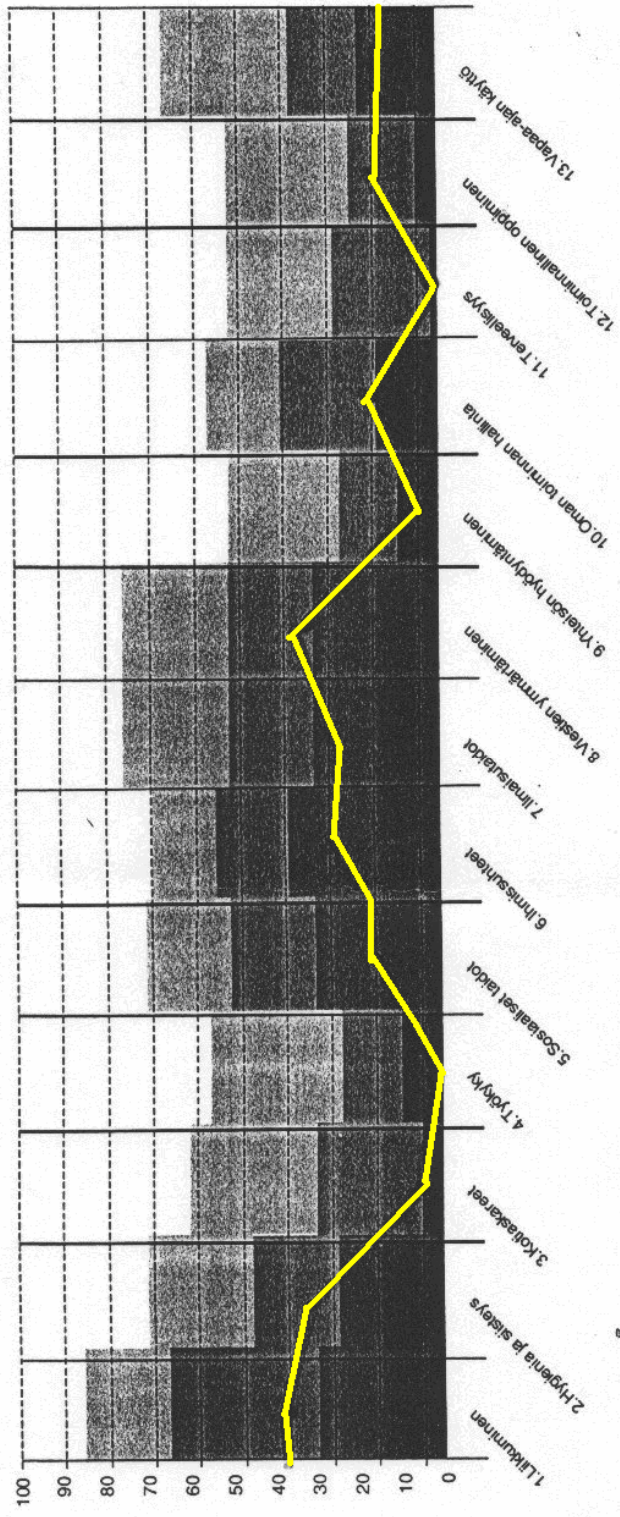
Koski, T. 2006. Vastaava ohjaaja, Koivikkokujan toimintakeskus, Mynämäki, henkilökohtaisia vastauskirjeitä kysymyksiin 2006.

PÄIVÄTILI MINTA

Yksikkö _____

Pvm _____

Yksikön pistemäärien koontitaulu

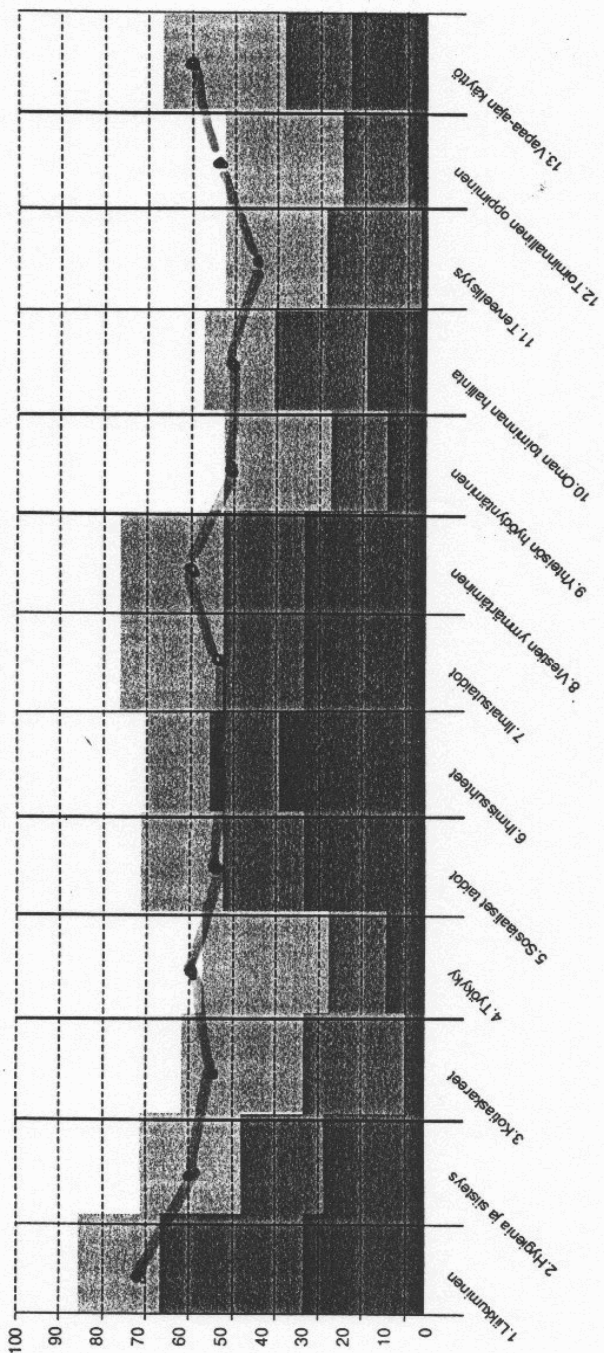

TYÖTILINANNAN KESKIARVO

Yksikkö _____

Pvm _____

Yksikön pistemäärien koontitaulu

PÄIVÄTOIMINNAN VIIKKO-OHJELMA 2006

<u>MAANANTAI</u>	<u>TIISTAI</u>	<u>KESKIVIIKKO</u>	<u>TORSTAI</u>	<u>PERJANTAI</u>
Aamupala	Aamupala	Aamupala	Aamupala	Aamupala
Palaverit	Aamupiiri	Aamupiiri	Aamupiiri	Aamupiiri
Yksilötehtävät	Ulkoilu	Yksilötuokiot/ pelit	Kauppa	Keittiö
Ruokailu	Ruokailu	Ruokailu	Ruokailu	Ruokailu
Keskustelupiiri	Siivous	Aistipiiri	Musiikki / askartelu	Lukupiiri
Välipala	Välipala	Välipala	Välipala	Välipala
Ulkoilu	Ulkoilu	Ulkoilu	Ulkoilu	Ulkoilu
Kotiin	Kotiin	Kotiin	Kotiin	Kotiin

Yksilötuokioita päivittäin aina kun on vapaata aikaa!

Ulkoilu mahdollisuuksien ja sään mukaan päivittäin!

Jokainen osallistuu vuorollaan kerran viikossa päivätoiminnan pyykkihuoltoon

YKSILÖTUOKIOT:

- * jumppa
- * ulkoilu
- * aistihuoneet
- * hieronta
- * seisomateline / videotiedote
- * pallomeri
- * motoriset harjoitukset
- * kauneuden / ihon hoito
- * tietokone
- * oma työ / tehtävä

AISTIPIIRI:

- * tuoksut
- * maut
- * näkö- ja
- * tuntoaistimukset
- * äänien kuuntelu
- * rentoutus

ASKARTELU:

- * liimaus, leikkaus
- * maalaus, tuputus
- * korttien teko
- * lahjapaperit
- *kankaan painanta

KEITTIÖTUOKIO:

- * välipalan tms. teko
- * aineiden maistaminen, haistaminen
- koskettaminen
- * ruuanlaitto- ja leiposmistaidot
- * jälkien siivous + tiskaus

MUSIIKKI

- * soittimet
- * musiikin kuuntelu
- * laulu / karaoke
- * levyraati
- * tanssi
- * rentoutus

TYÖTOIMINNAN VIIKKO-OHJELMA -06

MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIIKKO	TORSTAI	PERJANTAI
Talon omat työt/ alihankintatyöt	Talon omat työt/ alihankintatyöt *) Hieroja ->	Talon omat työt/ alihankintatyöt	Talon omat työt/ alihankintatyöt	Talon omat työt/ alihankintatyöt
Koko talon palaveri	Siivousryhmän palaveri	Keittiöryhmän palaveri	"	Ruokatunti + kahvi
Talon omat työt/ alihankintatyöt	Talon omat työt/ alihankintatyöt	Talon omat työt/ alihankintatyöt	Talon omat työt/ alihankintatyöt	***) Lukupiiri Talon omat työt/ alihankintatyöt /
Ruokatunti	Ruokatunti	Ruokatunti	Ruokatunti	Kotiin klo 14.00
Talon omat työt/ alihankintatyöt	Talon omat työt/ alihankintatyöt Alihankinnan vaihto	Talon omat työt/ alihankintatyöt	Talon omat työt/ alihankintatyöt **) Liikuntatuokio	
Kahvitauko	Kahvitauko	Kahvitauko	Kahvitauko	
Talon omat työt/ alihankintatyöt	Talon omat työt/ alihankintatyöt	Talon omat työt/ alihankintatyöt	Talon omat työt/ alihankintatyöt	
Kotiin lähtö	Kotiin lähtö	Kotiin lähtö	Kotiin lähtö	

Talon omat työt = siivousryhmäläisten tai keittiöryhmäläisten töitä, pihatöitä tai kädentaitotöitä myyntiin.

Aistihuoneet ovat käytössä ruokatunnin aikana.

*) Hieroja on käytettävissä omakustanteisesti kerran kuussa.

**) Talossa käy kaksi kertaa kuussa fysioterapeutti vetämässä liikuntatuokion asiakkaille.

Ryhmä käy myös kävelylenkeillä mahdollisuuksien mukaan.

***) Lukupiiriin osallistu kaksi henkilöä kerrallaan halukkuuden mukaan.

ERITYISLASTEN ILTAPÄIVÄKERHON VIIKKO-OHJELMA -06

MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIKKO	TORSTAI	PERJANTAI
Vapaata leikkiä / lepo	Vapaata leikkiä / lepo	Vapaata leikkiä / lepo	Vapaata leikkiä / lepo	Vapaata leikkiä / lepo
Aistihuone	Aistihuone	Aistihuone	Aistihuone	Aistihuone
Läksyt / Tehtävä	Läksyt / Tehtävä	Läksyt / Tehtävä	Läksyt / Tehtävä	Läksyt / Tehtävä
Välipala	Välipala	Välipala	Välipala	Välipala
Ulkoilu	Ulkoilu	Ulkoilu	Ulkoilu	Ulkoilu
Kotiin	Kotiin	Kotiin	Kotiin	Kotiin

Joka kuukausi pyrimme olemaan yhteistyössä iltapäiväkerhon kanssa metsäretkillä, juhlissa ym.

Meillä on myös mahdollisuus silloin tällöin käydä Palvelutalo Tainiolassa uimassa omalla porukalla.

Ulkoilu = Pihapelit ja –leikit, toimintaradat, vapaa leikki.

Tehtävä= Lyhyt, kahdenkeskinen hetki aikuisen kanssa. Luku- tai keskusteluhetki, tehtävä, peli, palapeli ym.

Saahinkaisen Samettiwiitta = Väreistä, lauluista, tarinoista ja runoista koottu teos, joka mahdollistaa tunteiden ilmaisemiseen eri tunnelmien, tanssien ja käden taitojen avulla. Olemme jakaneet kirjan kahdeksan eri väriä ja tunnelmaa keväälle saakka. Tilojemme seinällä on pieni esittely jokaisesta väristä vuorollaan.

VAMMAISPALVELUIDEN SEUDULLINEN TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINNAN KEHITTÄMISHANKE 2004 – 2006

ASIAKKAAN JA OHJAAJAN KEHITYSKESKUSTELU – lomake

Toimintakeskuksen asiakkaan ja hänen ohjaajansa kehityskeskustelu käydään yhdessä asioista keskustellen. Tarkoituksena on täyttää lomaketta kerran vuodessa. Lomake voi toimia myös työyksikön sisäisenä työvälineenä, kun pohditaan ja keskustellaan asiakkaasta. Lomakkeen avulla voidaan yhtenäistää myös eri ohjaajien näkemyksiä ja kokemuksia asiakkaasta.

Keskustelun pohjalta määräytyy asiakkaan työsuusrahan suuruus. Tulee huomioida kuitenkin, että asiakkaan pääsääntöinen toimeentulo on työkyvyttömyyseläke. Kehityskeskustelu toimii kannusteena ja palautteen tukena.

KRITEERI	HARVOIN	VAIHELEVASTI	USEIN	AINA
1. Päivittäinen työaika A) noudattaa sovittuja työ- ja taukoajoja				
2. Ahkeruus A) työskentelee omien voimiensa mukaan B) ryhtyy itsenäisesti työhön, noudattaa annettuja ohjeita				
3. Omatoimisuus A) pyytää tarvittaessa apua ja neuvoa B) huomaa auttaa työkaveria, jos tämä tarvitsee apua				
4. Täsmällisyys ja luotettavuus A) osaa olla kertomatta muiden asioista eteenpäin B) työn laatu vastaa tilaajan vaatimuksia C) tekee työnsä loppuun saakka				
5. Innostuneisuus ja kiinnostus A) ryhtyy mielellään uusiin tehtäviin B) ei valikoi tehtäviä, ymmärtää, että ikäviltä tuntuvat työtkin on tehtävä				

6. Työhön keskittyminen A) pysyy työn ääressä, joka annettu tehtäväksi, ei kuljeskele muualla				
B) antaa muille työrauhan				
7. Hyvät käytöstavat A) on kohtelias ja auttaa tarvittaessa				
B) ei utele muiden henkilökohtaisia asioita				
C) ei höpötä turhia, halaile ja taputtele asiakkaita ja henkilökuntaa				
D) on asiallinen ja kohtelias				

Muuta huomioitavaa:

Aika ja paikka:

Allekirjoitukset:

Asiakas

Ohjaaja

Seuraavan kehityskeskustelun ajankohta: _____

Päivätoiminnan henkilökunnan perustehtävät

- Asiakkaiden kokonaisvaltainen huolenpito ja ohjaus
- Asiakkaiden sosiaalisten, psyykkisten ja fyysisten taitojen ylläpitäminen ja opettaminen
- Toiminnan suunnittelu niin, että huomioidaan asiakkaiden yksilölliset tarpeet sekä toimiminen ryhmänä tai ryhmässä
- Toiminnan ohjaus asiakkaan itsenäistä toimintaa tukien ja ylläpitäen ja toiminnan jatkuva seuraaminen ja kehittäminen.
- Osallistua keittiö- ja siivousryhmän ohjaukseen, toiminnan suunnitteluun sekä arviointiin.
- Toimia yhteistyössä verkostojen kanssa
- Opiskelijan ohjaus ja arviointi
- Palaveri- ja koulutuksiin osallistuminen
- Talon sääntöihin ja tapoihin sitoutuminen

Työtoiminnan henkilökunnan perustehtävät

- Asiakkaiden kokonaisvaltainen huolenpito ja ohjaus
- Asiakkaiden sosiaalisten, psyykkisten ja fyysisten taitojen ylläpitäminen ja opettaminen
- Työtoiminnan suunnittelu niin, että otetaan huomioon asiakkaiden yksilölliset tarpeet sekä toimiminen ryhmänä tai ryhmässä.
- Toiminnan ohjaus asiakkaan itsenäistä toimintaa tukien ja ylläpitäen ja toiminnan jatkuva seuraaminen ja kehittäminen.
- Osallistua keittiö- ja siivousryhmän ohjaukseen, toiminnan suunnitteluun ja arviointiin
- Alihankintatöiden ohjaus, suunnittelu ja arviointi sekä seuranta
- Yhteistyö verkostojen kanssa
- Opiskelijan ohjaus ja arviointi
- Palavereihin ja koulutuksiin osallistuminen
- Talon sääntöihin ja tapoihin sitoutuminen

KYSELY KOIVIKKOKUJAN ASIAKKAALLE / OMAISELLE

1 TAUSTATIEDOT

1.1 Kaavakkeen täyttää:

- a) vain omainen

Perustelut: _____

- b) omainen ja asiakas yhdessä

1.2 Ympyröikää onko omaisenne

- a) työtoiminnan asiakas

- b) päivätoiminnan asiakas

- c) iltapäiväkerhon asiakas

1.3 Oletteko tyytyväinen omaisenne sijoittumiseen päivätoimintaan / työtoimintaan / iltapäiväkerhoon?

Kyllä En En osaa sanoa

Perustelut: _____

1.4 Montako kertaa viikossa hän käy toimintakeskuksessa? _____

Onko se sopiva määrä? Kyllä Ei En osaa sanoa

Perustelut: _____

2 TOIMINTA-AJATUS JA TAVOITTEET

2.1 Oletteko selvillä talon toiminta-ajatuksesta ja / tai tavoitteista?

Kyllä Ei En osaa sanoa

Lisättävää: _____

2.2 Asteikolla 1 – 5 kuinka tärkeänä pidät seuraavia tavoitteita:

(1=ei yhtään tärkeänä, 5 = erittäin tärkeänä)

Normalisaatio	1	2	3	4	5
Osallistuminen	1	2	3	4	5
Vuorovaikutus	1	2	3	4	5
Aikuisuuden / itsenäisyyden tukeminen	1	2	3	4	5
Oman toimintakyvyn ylläpitäminen ja lisääminen	1	2	3	4	5
Päivärytmin luominen (arki – työ - vapaa-aika)	1	2	3	4	5

2.3 Onko omaisellenne tehty ns. “talon sisäinen”

yksilöllinen suunnitelma tai välitavoitteet? Kyllä Ei En osaa sanoa

2.4 Tehtiinkö se yhteistyössä teidän kanssanne? Kyllä Ei

2.5 Tarkastetaanko sen säännöllisesti? Kyllä Ei En osaa sanoa

Parannus- tai muutosehdotuksia suunnitelman osalta? _____

3 TOIMINTA

Asteikolla 1 - 5 kuinka tärkeänä pidätte seuraavia asioita toimintakeskuksessa:

3.1 Päivittäiset taidot:

Asianmukainen ja mahd. itsenäinen pukeminen	1	2	3	4	5
Sovittujen töiden / tehtävien tekeminen	1	2	3	4	5
Ryhmässä toimiminen	1	2	3	4	5
Wc:ssä käynnin hallitseminen	1	2	3	4	5
Yleissivistys	1	2	3	4	5
Asioiminen kaupungilla	1	2	3	4	5

Mitä toivoisit lisää / vähennettävän? _____

Perustelut? _____

3.2 Tuokiot (täytä tämä jos omaisesi on PÄIVÄTOIMINNAN asiakas)

Erilaisten taitojen oppiminen / ylläpito	1	2	3	4	5
Siivous	1	2	3	4	5
Leipominen, ruuan valmistus	1	2	3	4	5
Askartelu	1	2	3	4	5
Maalaustyöt	1	2	3	4	5
Pelaaminen (lautapelit ym. seurapelit)	1	2	3	4	5
Liikunta	1	2	3	4	5
Ulkoilu	1	2	3	4	5
Aistihuoneet	1	2	3	4	5
Pallomeri	1	2	3	4	5

Aistipiirit	1	2	3	4	5
Musiikki	1	2	3	4	5
Rentoutus	1	2	3	4	5
Tietokonetyöskentely	1	2	3	4	5
Lukupiiri, keskustelu	1	2	3	4	5
Yksilötuokiot	1	2	3	4	5
Aamupiirit: (Päivämäärä, ketä paikalla, päiväjärjestys ja lehden luku)	1	2	3	4	5
Talon yhteinen viikkopalaveri	1	2	3	4	5
(Lepo) tauot	1	2	3	4	5

Mitä toivoisit lisää / vähennettävän? _____

Perustelut? _____

3.3 Työt (täytä tämä jos omaisesi on *TYÖTOIMINNAN* asiakas)

Kudontatyöt, ompelu, virkkaus ym. käsityöt	1	2	3	4	5
Paperinaru, -massa ym. käsityöt	1	2	3	4	5
Alihankintatyö	1	2	3	4	5
Puutyöt	1	2	3	4	5
Maalaustyöt	1	2	3	4	5
Siivous	1	2	3	4	5
Leipominen / keittiöaskareet	1	2	3	4	5
Liikunta	1	2	3	4	5
Ulkoilu	1	2	3	4	5
Aistihuoneet	1	2	3	4	5
Lukupiirit, keskustelut	1	2	3	4	5
(Lepo) tauot	1	2	3	4	5

Palaverit	1	2	3	4	5
Tutustumis- / opintokäynnit	1	2	3	4	5

Mitä toivoisit lisää / vähennettävän? _____

Perustelut? _____

3.4 Tuokiot (täytä tämä jos omaisesi on *ILTAPÄIVÄHOIDON* asiakas)

Erialaisten taitojen oppiminen / ylläpito	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

Omien jälkien siivous	1	2	3	4	5
-----------------------	---	---	---	---	---

Keittiötuokiot	1	2	3	4	5
----------------	---	---	---	---	---

Askartelu	1	2	3	4	5
-----------	---	---	---	---	---

Pelaaminen (lautapelit ym. seurapelit)	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

Liikunta	1	2	3	4	5
----------	---	---	---	---	---

Ulkoilu	1	2	3	4	5
---------	---	---	---	---	---

Aistihuoneet	1	2	3	4	5
--------------	---	---	---	---	---

Pallomeri	1	2	3	4	5
-----------	---	---	---	---	---

Musiikki	1	2	3	4	5
----------	---	---	---	---	---

Lukuhetket	1	2	3	4	5
------------	---	---	---	---	---

Yksilötuokiot	1	2	3	4	5
---------------	---	---	---	---	---

Leikkiminen	1	2	3	4	5
-------------	---	---	---	---	---

Asioiminen kaupungilla	1	2	3	4	5
------------------------	---	---	---	---	---

(Lepo) tauot	1	2	3	4	5
--------------	---	---	---	---	---

(Kori)tehtävät

1 2 3 4 5

Mitä toivoisit lisää / vähennettävän? _____

Perustelut? _____

3.5 Retket:

1 2 3 4 5

Ehdotuksia retkistä: _____

4 TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA VÄLINEET

Asteikolla 1 - 5 kuinka tyytyväinen olet seuraaviin asioihin toimintakeskuksessa:

Sijainti 1 2 3 4 5

Piha 1 2 3 4 5

Valaistus 1 2 3 4 5

Sisätilat 1 2 3 4 5

Välineet, laitteet 1 2 3 4 5

Tarvikkeet, materiaalit 1 2 3 4 5

Perustelut:

6 RUOKAILUT

6.1 Mitkä ateriat omaisenne syö toimintakeskuksessa? Aamupala Ruoka Välipala

6.2 Saatteko tarpeeksi tietoa tarjottavista aterioista? Kyllä Ei

Perustelut: _____

6.3 Onko panostettu riittävästi ns. hyviin pöytätapoihin? Kyllä Ei En osaa sanoa

Perustelut:

6.4 Onko toiveenne erikoisruokavalioista tai ruoka-annosten koosta otettu tarpeeksi huomioon? Kyllä Ei En osaa sanoa

Perustelut:

6.5 Mielipiteenne / toiveenne ruokailun tai ruuan suhteen?

7. MAKSUT

7.1 Onko palvelusta perittävä (ateria)maksu mielestäsi kohtuullinen?

Kyllä Ei En osaa sanoa

Miksi:

7.2 Onko omaisesi työpanoksesta maksettava korvaus kohtuullinen?

(koskee työtoiminnan asiakkaita)

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Perustelut:

Lisättävää:

8 HENKILÖKUNTA

8.1 Onko henkilökuntaa riittävästi?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Perustelut:

8.2 Onko henkilökunta pätevää?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Perustelut:

8.3 Voiko henkilökuntaan luottaa?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Perustelut:

8.4 Onko sijaisia tarvittaessa käytettäessä? Kyllä Ei En osaa sanoa

Perustelut:

8.5 Onko aukioloajat sopivat? Kyllä Ei En osaa sanoa

Perustelut:

8.6 Tuleeko omaisenne toimeen henkilökunnan kanssa? Kyllä Ei En osaa sanoa

Perustelut:

9 YHTEISTYÖ

9.1 Tekeekö toimintakeskus riittävästi

yhteistyötä eri tahojen kanssa? Kyllä Ei En osaa sanoa

Perustelut:

9.2 Voiko omaisenne vaikuttaa lainkaan

toimintaan ja arkeensa toimintakeskuksessa? Kyllä Ei En osaa sanoa

Perustelut:

9.3 Voiko henkilökunnalle puhua ongelmista

tai kysyä jos on kysyttävää?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Perustelut:

9.4 Onnistuuko tapaaminen helposti?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Perustelut:

9.5 Kaipaisitko enemmän yhteisiä

tapahtumia ja tilaisuuksia omaisille?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Minkä tyyppisiä? -

Perustelut:

9.6 Välittyvätkö tiedot tarkoituksen mukaisesti?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Perustelut:

Lisättävää / vinkkejä henkilökunnalle:

10 KOMMUNIKOINTI

10.1 Mitä seuraavista korvaavista kommunikaatiomenetelmistä omaisesi tarvitsee?

1. Viittomat
2. Piktot / pcs:t
3. Valokuvat
4. Ei mitään puheen lisäksi
5. Muita, mitä _____

10.2 Tuleeko omaisenne tarpeeksi hyvin ymmärretyksi?

Kyllä Ei En osaa sanoa

Perustelut:

11 PALAUTE

11.1. Lähtekö omaisenne yleensä mielellään toimintakeskukseen?

Kyllä Ei En osaa sanoa

Mistäköhän syystä?

11.2 Onko omaisesi ryhmän ryhmäkoko mielestäsi hyvä?

(Päivätoiminnassa läsnä max 8 / pvä, työtoiminnassa max 11 / pvä, iltapäiväkerhossa max 3 / pvä)

11.3 Muuta kommentoitavaa

a) toimintakeskuksesta:

b) tästä kyselystä:

. SUURI KIITOS VAIVANNÄÖSTÄNNE!!

HEI!

Olen päättötyötä vaille valmis sosionomi Satakunnan ammattikorkeakoulusta ja suuntautumisalani on erityisryhmien sosiaalipalvelut.

Teen päättötyötä Koivikkokujan toimintakeskuksen toiminnasta. Työn tarkoituksena on kartoittaa ja tuoda julki toiminnan tarjontaa, laatua ja kehittämissuhteita.

Kehittäminen vaatii arviointia ja ketkä olisivatkaan parempia asiantuntijoita kuin Te, hyvä palvelujen käyttäjä? Opinnäytetyöhön tarvitaan Teidän arvokasta tietoa!

Tämän vuoksi toivonkin Teidän täyttävän oheisen kyselykaavakkeen ja palauttamaan sen vastauskuoreessa joko suoraan toimintakeskukseen tai postitse (postimaksu on maksettu).

Henkilöllisyyttä ei kysytä eikä se selviä missään tutkimuksen vaiheessa, koska esitän tulokset yhteenvetoina ja lukuina.

Olisi suotavaa, että täyttäisitte vastauslomakkeen yhdessä asiakkaan kanssa hänen mielipiteitänsä kuunnellen.

Vastaathan ripeästi, viimeistään 14.5.2006
Etukäteen iso KIITOS vaivannäöstänne!

T: Riikka Johansson

Lisätietoja: Koivikkokujan toimintakeskus / Päivätoiminta 02-4376617
tai riikka1981@jippii.fi

Kyselylomakkeessa käytettyjä termejä:

Toiminta-ajatus : kertoo yksikön toiminnan tarkoituksen, vastaa kysymykseen miksi yksikkö on olemassa

Normalisaatio: Ihmisoikeus; samat oikeudet, mahdollisuudet ja velvollisuudet kuin muillakin ihmisillä

Yksilöllinen suunnitelma / välitavoitteet: Kirjoitetaan ylös asiakkaan vahvuudet ja missä osa-alueissa on parannettavaa. Sovitaan yhdessä tavoitteet (mitä pyritään ylläpitämään, mitä parantamaan) ja aika jolloin tavoitteiden toteutuminen tarkastetaan. Asettaa selkeitä tavoitteita ja sisältöä jokapäiväiseen toimintaan.

Hei!

Kaipaisin vielä kyselyyni lisätietoa AVOTÖISTÄ...

1. Kuinka usein käyt avotöissä? _____

Onko se sopiva määrä? Kyllä Ei En osaa sanoa

2 Onko avotyöpaikka mieluisa? Kyllä Ei En osaa sanoa

Miksi? _____

3 Onko se koulutusta vastaavaa työtä? Kyllä Ei En osaa sanoa

4 Saako tarpeeksi ohjausta ja tukea

a) työpaikalla? Kyllä Ei En osaa sanoa

b) toimintakeskuksesta? Kyllä Ei En osaa sanoa

Muuta kommentoitavaa tai parannusehdotuksia avotöistä? _____

KIITOS!

SATAKUNNAN

AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaali- ja terveystalalan Porin yksikkö

Erityisryhmien sosiaalipalvelut

Riikka Johansson

14.6.2005

Mynämäen kunta

Vanhus- ja vammaistyön johtaja

Antero Lehtonen

Arvoisa vanhus- ja vammaistyön johtaja

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi, suuntautumisvaihtoehtona erityisryhmien sosiaalipalvelut. Pyydän lupaa opinnäytetyöni tutkimuksen tekoon. Sen tarkoituksena olisi selvittää ja arvioida Koivikkokujan toimintakeskuksen toimintaa niin omaisten, asiakkaiden kuin henkilöstön näkökulmasta.

Asiakkaiden tausta- ja yhteystietojen keruuta varten tarvitsisin pääsyn

kehitysvammahuollon asiakasarkistoon Koivikkokujan toimintakeskuksessa.

Tarkoitukseni olisi lähettää jokaisen asiakkaan omaiselle kyselylomake. Tätä varten anon myös avustusta kirjekuorien ja postimaksujen osalta.

Saadut vastaukset käsittelen ehdottoman luottamuksellisesti ja nimettömänä.

Ystävällisin terveisin:

Riikka Johansson

Vanhus- ja vammaistyön johtaja

16.6.2005

Viite: Kirjeenne Opinnäyte tutkimustyö

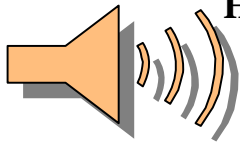
Opiskelija
Riikka Johansson

Voitte tehdä tutkimustyönne Koivikkokujan toimintakeskuksessa, mutta jos käytätte asiakkaan nimiä tai henkilötietoja, henkilötunnuksia ym. niin siihen tarvitsette asiakkaiden ja heidän vanhempiensa tai huoltajiensa luvat.

Kirjekuoret ja postimaksut voit sopia Riikka Eklundin kanssa.

Terveisin Antero Lehtonen
vs.vanhus- ja vammaistyön johtaja

Huomio Koivikkokujan asiakkaat ja kotiväki!

Asia koskee kyselylomaketta, jotka jaoin jokaiselle teille.

Kaikki, jotka eivät ole vielä antaneet arvokkaita mielipiteitänsä toimintakeskuksen kehittämisen suhteen, niin vielä on aikaa palauttaa kyselylomakkeet vaikka ”eräpäivä” onkin mennyt. Palautuskuoren voi palauttaa postissa (postimaksu maksettu) tai suoraan toimintakeskukseen.

Vastaukset ovat enemmän kuin tervetulleita!!

Jos kyselylomakkeet eivät ole jostain syystä tulleet teille perille, niin olkaa ystävällisiä ja pyytäkää sellainen toimintakeskuksesta Riikka Johanssonilta tai sähköpostilla riikka1981@jippii.fi

Teen yhteenvedot yhteistyössä sosiaalijohtajan kanssa ja lähetän jokaiselle tutkimuksen tulokset. Näiden pohjalta tehdään kehittämissuunnitelma tulevaisuutta ajatellen. Kysely ei mene missään nimessä ”hukkaan”.

KIITOS!

Aurinkoisin terveisin Riikka Johansson

Mitä?

Työ- ja päivätoimintaa sekä erityisten iltapäivähoitoa.

Kenelle?

Eri vammaisryhmille, kehitysvammaisille henkilöille ja mielenterveyskuntoutujille.

Miksi?

Jotta toteutuisi:

- Omatoimisuuden ja toimintakyvyn ylläpito
- Kuntouttava työote
- Yhteistyö
- Normalisaatio
- Osallistuminen
- Vuorovaikutus
- Akuisuus

Milloin?

Päivätoiminta
ma-pe 8.00-17.00

Työtoiminta
ma-to 8.30-15.30
pe 8.30-14.00

Iltapäiväkerho

Koulun jälkeen 17.00 asti
Loma-aikoina sovituksi

Missä?

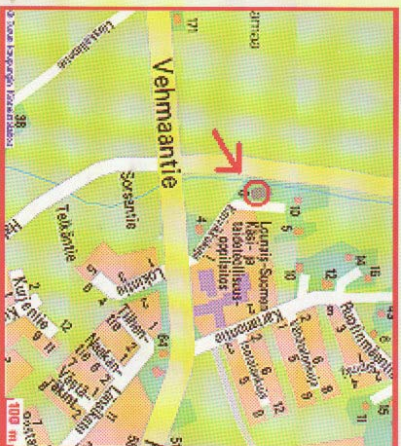
Lähellä Mynämäen keskustasta hyvien kulkuyhteyksien päässä. Toimivissa, avarissa tiloissa. Ympäriä iso pihä.

Internetissä:

www.mynamaki.fi/koivikkokujan_toimintakeskus
koivikkokuja@mynamaki.fi

Koivikkokuja 3, 23100 Mynämäki

Mynäprint Oy 2006

**KOIVIKKOKUJAN
TOIMINTAKESKUS**

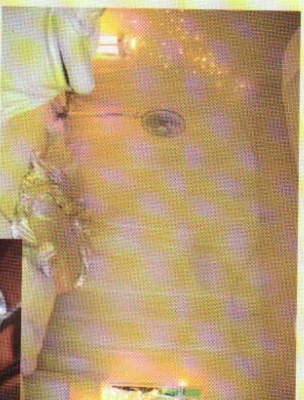
Mynämäki

ERITYISLASTEN ILTAPÄIVÄHOITO

☎ (02) 4376671 / (02) 4376617

Iltapäiväkerho toimii koulun jälkeen ja loma-alkoina. Lapsilla on oma ohjelmansa ja tilansa, mutta heidän käytössään on myös muu talo. Jokaisella lapsella on oma viikko-suunnitelma tuokioineen. Kommunikoinnissa ja päivän selkiytämässä käytetään kuvia ja tuki- ja viittomia.

Lapsilla käytössä olevan ns. vihreän huoneen välittömässä läheisyydessä on yhteisessä käytössä olevat Snoozalen aistihuoneiksi rakennetut musta sekä valkoinen huone. Niihin pääsee jokainen halutessaan rentoutumaan.

PÄIVÄTOIMINTA

☎ (02) 4376617

Päivätoiminta on suunnattu niille vaikeammin vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat enemmän ohjausta ja tukea, eivätkä osallistu työtoimintaan. Toiminta sisältää erilaisia kuntouttavaa vaikutuksia mm. aistiharjoituksia, leppomista, ulkoilua, askartelua jne. Päivätoiminnalla on oma viikko-ohjelmansa. Kommunikoinnin apuna ovat kuvat, tuki- ja viittomat ja esineet.

Päivätoiminnan yhteydessä on terapiahuone pallomerineen, jumppa- ja kuntoilulaitteineen.

Vastaava ohjaaja/ Mynämäen vammaisluoto

☎ (02) 4376671 / 050-5952645

Sähköposti: tiina.koski@myynamaki.fi

TYÖTOIMINTA

☎ (02) 4376672

Työtoiminta on tarkoitettu itsenäisimmille vammaisille henkilöille ja mielenterveyskuntoutujille. Toiminta on ensisijaisesti alihankintatöiden tekemistä mm. pakkaamis- ja hinnoittelutyötä. Omaan myyntiin tehdään puutöitä ja erilaisia käsitöitä.

Työtoiminnan asiakkaat osallistuvat myös keittiö- ja silvousyhmän toimintaan. Ryhmät huolehtivat kokonaisuudessaan talon siisteydestä ja keittiötoiminnasta. Ruokailu tapahtuu pääsääntöisesti Lounais-Suomen käsri- ja taideteollisuusoppilaitoksessa.

Yhtenä tavoitteena on valmentaa ja ohjata asiakkaita avoimien toimintakeskusten ulkopuolelle. Avoimien toimintakeskusten työssäkäyntinsä työpaikan edustajan lisäksi vastaavalla ohjaajalla joka käy säännöllisesti tarvittaessa työpaikalla